

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Analýza dopadů mimořádné události na bezpečnost společnosti

Bc. Kateřina Josková

Diplomová práce

2020

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Josková**
Osobní číslo: **E17434**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Téma práce: **Analýza dopadů mimořádné události na bezpečnost společnosti**
Zadávající katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je popsat a analyzovat dopady výbuchu muničního skladu ve Vrběticích na oblast sociální, environmentální, ekonomickou a legislativní. Na základě zvolené metodologické základny posoudit důsledky mimořádné události v regionálním a celostátním měřítku a následně navrhnout možná opatření.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů týkajících se dané problematiky.
- Definice a charakteristika určených oblastí.
- Analýza dopadů zvolené mimořádné události.
- Vyhodnocení, posouzení a návrh případných opatření.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK. Základy teorie krizového managementu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3443-2.
DRENNAN, Lynn T. a Allan MCCONNELL. Risk and crisis management in the public sector. New York: Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-37815-4.
Kolektiv autorů MV – GŘ HZS ČR. Ochrana obyvatelstva a krizové řízení. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN 978-80-86466-62-0.
ROUDNÝ, Radim a Radovan SOUŠEK. Management bezpečnosti. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 978-80-7395-864-0.
VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jan Fuka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **2. září 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2020**

L.S.

doc. Ing. Romana Provozníková, Ph.D.
děkanka

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 2. září 2019

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 5. 2020

Bc. Kateřina Josková

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Janu Fukovi, Ph.D. za odborné vedení a spolupráci, skvělý přístup, cenné rady a doporučení, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále chci poděkovat všem, kteří mi pro zpracování práce věnovali svůj čas, energii a podklady. Poděkování patří zejména gen. Ing. Andoru Šándorovi, starostovi obce Vlachovice Zdeňku Hověžákovi, obyvatelům obce Vlachovice a pracovníkům příslušných institucí. Na závěr děkuji své rodině a blízkým za podporu během celého studia a za to, že mi byli tou nejlepší oporou na mé cestě.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá mimořádnou událostí výbuchu muničních skladů ve Vrběticích. Jejím cílem je popsat a analyzovat dopady této mimořádné události na bezpečnost společnosti, zejména pak na vybrané oblasti, kterými jsou oblast sociální, environmentální, ekonomická a legislativní. Nejprve budou vysvětleny základní pojmy týkající se problematiky bezpečnosti, následuje vytyčení a charakteristika oblastí dopadů mimořádné události. Dopady na tyto oblasti jsou analyzovány vhodnými výzkumnými metodami. Závěr práce je věnován vyhodnocení a navržení případných doporučení.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnost, riziko, mimořádná událost, analýza dopadů, integrovaný záchranný systém

TITLE

Analysis of Impacts of the Emergency on Safety of Society

ANNOTATION

The diploma thesis deals with an emergency event of an ammunition depots explosion in Vrbětice. Its aim is to describe and analyze the impact of this extraordinary event on the safety of society, especially on selected areas, which are social, environmental, economic and legislative areas. The basic concepts related to safety issues are described first, followed by delineation and characterization of areas of impact. Impacts on these areas are analyzed by appropriate research methods. The conclusion of the thesis is devoted to the evaluation and making recommendations.

KEYWORDS

safety, risk, emergency, impact analysis, Integrated Rescue System

OBSAH

ÚVOD	12
1 METODOLOGIE	14
2 ZÁKLADNÍ POJMY A ÚVOD DO PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI	15
2.1 BEZPEČNOST.....	15
2.1.1 <i>Vnější a vnitřní bezpečnost</i>	16
2.2 BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM.....	17
2.3 HROZBA.....	19
2.4 RIZIKO.....	21
2.4.1 <i>Strategická rizika</i>	22
2.4.2 <i>Operační rizika</i>	23
2.5 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST A INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	25
2.6 CHRÁNĚNÉ AKTIVUM A KRITICKÁ INFRASTRUKTURA.....	27
<i>Dílčí shrnutí kapitoly</i>	28
3 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH OBLASTÍ DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	30
3.1 SOCIÁLNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	30
3.1.1 <i>Lidé a bezpečnost</i>	31
3.1.2 <i>Indikátory bezpečnosti společnosti</i>	33
3.2 ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	35
3.2.1 <i>Lidé a životní prostředí</i>	35
3.2.2 <i>Indikátory kvality životního prostředí</i>	37
3.3 LEGISLATIVNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	39
3.4 EKONOMICKÁ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	41
4 DOPADY MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VÝBUCHU MUNIČNÍCH SKLADŮ VE VLACHOVICÍCH-VRBĚTICÍCH NA BEZPEČNOST SPOLEČNOSTI	45
4.1 SOCIÁLNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VE VRBĚTICÍCH.....	47
4.1.1 <i>Výzkum vnímání bezpečnosti obyvatel Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů v roce 2014</i>	49
<i>Shrnutí dotazníkového šetření</i>	56
4.2 ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VE VRBĚTICÍCH.....	58
<i>Dílčí shrnutí kapitoly</i>	63
4.3 LEGISLATIVNÍ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VE VRBĚTICÍCH.....	64
4.3.1 <i>Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu</i>	65
4.3.2 <i>Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně</i>	68
4.3.3 <i>Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě</i>	68

<i>Dílčí shrnutí kapitoly</i>	69
4.4 EKONOMICKÁ OBLAST DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VE VRBĚTICÍCH	71
4.4.1 <i>Výdaje z kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích</i>	71
4.4.2 <i>Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích</i>	74
4.4.3 <i>Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích</i>	75
4.4.4 <i>Výdaje Zlínského kraje v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích</i>	76
4.4.5 <i>Vliv mimořádné události na rozpočet obce Vlachovice</i>	78
<i>Dílčí shrnutí kapitoly</i>	79
5 SHRUTÍ POZNATKŮ A NÁVRH DOPORUČENÍ	80
ZÁVĚR	83
POUŽITÁ LITERATURA	86
SEZNAM PŘÍLOH	97

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Krizové okolí organizace	19
Obrázek 2: Klasifikace hrozeb.....	21
Obrázek 3: Maslowova pyramida potřeb	31
Obrázek 4: Objektivní a subjektivní indikátory posuzování kvality života v oblasti bezpečnosti.....	34
Obrázek 5: Vztah člověka a životního prostředí.....	35
Obrázek 6: Proces ovlivňování environmentální bezpečnosti	37
Obrázek 7: Mezinárodní sada indikátorů OECD v oblasti životního prostředí.....	38
Obrázek 8: Toky finančních prostředků v rámci rozpočtového procesu	42
Obrázek 9: Subjektivní pocit bezpečí obyvatel Vlachovic v místě bydliště.....	50
Obrázek 10: Spokojenost obyvatel Vlachovic s organizací a informovaností při řešení mimořádné události.....	51
Obrázek 11: Vliv mimořádné události na subjektivní pocit bezpečí obyvatel Vlachovic	52
Obrázek 12: Vliv mimořádné události na oblasti života obyvatel Vlachovic	52
Obrázek 13: Vliv mimořádné události na sledování průběžného dění v obci obyvateli Vlachovic	53
Obrázek 14: Důvěra obyvatel Vlachovic ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost obyvatelstvu	54
Obrázek 15: Vzdálenost měřících míst od muničního skladu č. 12.....	61
Obrázek 16: Vliv mimořádných událostí na legislativní oblast.....	70
Obrázek 17: Čerpání rezerv kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2018 (v tis. Kč).....	72
Obrázek 18: Uvolňování prostředků z rezerv kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2018 (v tis. Kč).....	73
Obrázek 19: Vývoj výdajů HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč).....	75
Obrázek 20: Vývoj výdajů PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)	76
Obrázek 21: Prostředky převedené z rozhodnutí MF ČR do rozpočtu Zlínského kraje v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)	77
Tabulka 1: Tematické oblasti hodnocení dopadů na životní prostředí podle MŽP ČR.....	38
Tabulka 2: Informace o dotčených obcích v okolí areálu muničních skladů ve Vrběticích (k 1. 1. 2014).....	47
Tabulka 3: Názor obyvatel Vlachovic na využívání areálu muničních skladů v letech 2006–2014	55
Tabulka 4: Názor obyvatel Vlachovic na budoucí využití bývalého areálu muničních skladů	55
Tabulka 5: Navržená opatření obyvateli Vlachovic na předcházení dalším mimořádným událostem	56
Tabulka 6: Koncentrace znečišťujících látek v ovzduší ve Vlachovicích ve dnech 16. 10. 2014 a 3. 12. 2014.....	60
Tabulka 7: Koncentrace znečišťujících látek v ovzduší ve Vlachovicích dne 3. 12. 2014 v závislosti na měřícím místě.....	61
Tabulka 8: Prostředky uvolněné z kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích do kapitol a rozpočtů v letech 2014–2018 (v tis. Kč).....	72
Tabulka 9: Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)	74

Tabulka 10: Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)	76
Tabulka 11: Vývoj výdajů rozpočtové skupiny Bezpečnost a právní ochrana obce Vlachovice v letech 2014–2019 (v tis. Kč).....	78

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	integrováný záchranný systém
KHS ZS	Krajská hygienická stanice Zlín
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí České republiky
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírka zákonů
VPS	Všeobecná pokladní správa
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

ÚVOD

„Vyhne se nebezpečí, kdo se má na pozoru, i když je v bezpečí.“ (Publilius Syrus)

Bezpečnost a její zajištění je jednou ze základních a zároveň nejdůležitějších funkcí státu. Její případné narušení by mělo negativní vliv zejména na obyvatelstvo, o jehož ochranu stát pečuje. Proto je vhodné snažit se takovým negativním stavům předcházet a eliminovat bezpečnostní riziko na co nejnížší možnou úroveň. To se neobejde bez analýzy současné bezpečnostní situace, průběžného sledování jejího vývoje a identifikace hrozeb včetně odhadu rizika. I přes všechny tyto snahy předcházet bezpečnostním hrozbám může dojít k událostem, které jsou neočekávané, těžko predikovatelné a svým rozsahem mimořádné. Systém pak musí být schopen čelit takovým stavům, adekvátně je řešit a snažit se si z nastalé situace vzít to nejlepší – poučit se. Každá mimořádná událost je zkouškou systému a přináší zkušenost.

Mimořádná událost ve Vlachovicích-Vrběticích na Zlínsku byla v českých podmínkách unikátní situací z hlediska bezpečnosti. Dne 16. října 2014 otrásl areálem muničních skladů silný výbuch. Došlo k explozi jednoho z více než padesáti objektů, ve kterém byl skladován vojenský materiál. Při výbuchu zahynuly dvě osoby. Z areálu se stalo nestabilní nebezpečné prostředí a celá situace vyžadovala profesionální řešení. O necelé dva měsíce později, dne 3. prosince 2014, došlo k výbuchu druhého skladu č. 12, vzdáleného přibližně kilometr od prvního vybuchlého objektu č. 16. Obyvatelé okolních obcí, v jejichž katastru se areál muničních skladů nachází, zažívali bezesporu náročné časy vyžadující toleranci a spolupráci po celou dobu řešení. V médiích byla tato událost již od počátku diskutována a vyjadřovala se k ní i řada odborníků na danou problematiku. V současné době stále probíhá vyšetřování celé události (květen 2020). I po téměř šesti letech pokračuje asanace území a jsou vynakládány prostředky na odstraňování následků této mimořádné události.

Cílem této práce je popsat a analyzovat dopady mimořádné události výbuchu muničních skladů ve Vrběticích na sociální, environmentální, ekonomickou a legislativní oblast. Na základě zvolené metodologické základny budou posouzeny důsledky mimořádné události v regionálním až celostátním měřítku a budou navržena možná doporučení.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. V úvodní kapitole je představena metodologie. Druhá kapitola je věnována vysvětlení vybraných základních pojmů vztahujících se k problematice bezpečnosti. Definovány budou nejen bezpečnost a bezpečnostní systém, pozornost bude

zaměřena také determinaci rizika a hrozby. Dále pak budou vymezeny mimořádná událost, integrovaný záchranný systém, chráněné aktivum a kritická infrastruktura. Ve třetí kapitole budou charakterizovány vybrané oblasti dopadů mimořádných událostí. Vybranými oblastmi jsou oblast sociální, ekonomická, environmentální a legislativní. V případě, že nastane nějaká mimořádná událost, právě tyto čtyři oblasti jsou určitým způsobem dotčeny. Čtvrtá kapitola práce obsahuje stručné představení mimořádné události ve Vrběticích a jejího průběhu. Podstatnou část této kapitoly tvoří samotná analýza dopadů mimořádné události na čtyři vybrané oblasti. V rámci empirického výzkumu bude zkoumáno, jaký vliv měla mimořádná událost na obyvatele jedné z dotčených obcí. Dále bude prokázáno, zda událost způsobila škody na životním prostředí. Následně budou posuzovány změny v legislativě v souvislosti s Vrběticemi a ekonomická náročnost řešení této mimořádné události. Závěrečná část práce poskytne shrnutí zjištěných poznatků v jednotlivých oblastech a navržení případných doporučení.

1 METODOLOGIE

Zejména úvodní část práce je zpracována na základě rešerše odborné literatury a elektronických zdrojů. Pro popis mimořádné události bylo využito především dokumentů a zpráv Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „MV ČR“) a Policie ČR (dále jen „PČR“). Osloveny byly Krajské ředitelství policie Zlínského kraje, Ministerstvo obrany ČR, Ministerstvo financí ČR (dále jen „MF ČR“), Krajský úřad Zlínského kraje, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS ČR“), Krajská hygienická stanice Zlín (dále jen „KHS ZS“), Zdravotnická záchranná služba (dále jen „ZZS“) Zlínského kraje, MV ČR, PČR a obec Vlachovice s žádostí o poskytnutí informací k mimořádné události ve Vrbětčích. Podklady byly obdrženy na základě žádosti o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 sb., o svobodném přístupu k informacím v rámci elektronické komunikace. Vybrané informace a podklady byly použity jako základ pro analýzu dopadů na některé zkoumané oblasti.

K výzkumu bylo třeba zvolit vhodnou metodologickou základnu pro každou zkoumanou oblast. Za účelem posouzení dopadů na oblast sociální byl proveden empirický výzkum ve vybrané obci dotčené touto mimořádnou událostí. Pro obyvatele obce Vlachovice byl vytvořen dotazník o třinácti otázkách (Příloha H), pomocí kterých bylo zjišťováno subjektivní vnímání bezpečnosti obyvatel Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů ve Vrbětčích. Dotazník byl ve spolupráci se starostou obce Vlachovice distribuován občanům v písemné podobě, vyplnit jej bylo možné také elektronicky. Pro zkoumání environmentálních dopadů byla provedena komparace veřejně dostupných zpráv KHS ZS s výsledky měření kvality ovzduší. Závěry analýzy jsou doplněny o odpovědi ředitelky odboru hygieny práce KHS ZS na položené otázky. Dopady na legislativní oblast jsou vyhodnoceny především na základě studia právních předpisů a dokumentů MV ČR. Ekonomická oblast dopadů je posuzována zejména dle zpracovaných sekundárních dat MF ČR, generálního ředitelství HZS ČR a PČR.

Pro účely této diplomové práce byl rovněž osloven bývalý náčelník Vojenské zpravodajské služby ČR a bezpečnostní poradce gen. Ing. Andor Šándor (v záloze) s žádostí o vyjádření k mimořádné události ve Vrbětčích. Dne 12. března 2020 proběhl řízený rozhovor, ve kterém se generál Šándor vyjádřil k této mimořádné události a odpověděl na položené otázky korespondující se všemi čtyřmi zkoumanými oblastmi.

2 ZÁKLADNÍ POJMY A ÚVOD DO PROBLEMATIKY BEZPEČNOSTI

V oblasti bezpečnosti je možné setkat se s nejednotností definic základních bezpečnostních pojmů. To je dáno především multidisciplinární povahou bezpečnostních studií, dynamickým vývojem bezpečnostních situací a skutečností, že tento obor je stále ještě relativně mladou vědní disciplínou. (Zeman, 2002; Kraftová a kol., 2016) Z důvodu porozumění základním pojmům z oblasti krizového řízení a bezpečnosti a zejména sjednocení jejich definic na národní úrovni byl Výborem pro civilní nouzové plánování schválen *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování ochrany státu MV ČR* (dále jen „Terminologický slovník MV ČR“). V tomto slovníku jsou definovány pojmy, které se nejčastěji vyskytují například v legislativních normách, vládou schválených dokumentech, případně jsou čteně užívané Bezpečnostní radou státu, ale také pojmy obsažené v dokumentech Evropské unie (dále jen „EU“) a jiných mezinárodních organizací. (MV ČR, 2016) Pro vysvětlení základních pojmů týkajících se bezpečnosti budou proto použity také definice uvedené v tomto slovníku.

2.1 Bezpečnost

O ideální definici bezpečnosti se pokouší celá řada autorů, například Hák a kol. (2015), Buzan, Waever a Wilde (2005) a další. Definice se převážně liší podle míry obecnosti a příslušné dimenze bezpečnosti. Dimenze bezpečnosti jsou určeny podle oblasti problematiky, které se týkají. V literatuře je proto možné setkat se s různými slovními spojeními v souvislosti s bezpečností. Například Zeman a kol. (2002) zmiňuje bezpečnost sociální, ekonomickou, vojenskou, kybernetickou. Hák a kol. (2015) používá spojení environmentální, surovinová, energetická bezpečnost. Záleží totiž na objektu zájmu, který má být chráněn.

Zeman a kol. (2002, s. 17) doporučuje bezpečnost vnímat obecně jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.“

Kontextuální definici pojmu bezpečnost na národní úrovni obsahuje zmiňovaný Terminologický slovník MV ČR. Podle něj je možné bezpečnost chápat jako stav, kdy je systém schopen odolávat hrozbám, které mohou být předem známé nebo takovým, které se naopak předvídat nedají. Tyto vnější a vnitřní hrozby mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům systému nebo proti celému systému jako celku. Systém, tvořený vzájemně

provázanými prvky, musí být dostatečně odolný vůči těmto hrozbám tak, aby byla zachována jeho struktura, zajištěna stabilita a spolehlivost. (MV ČR, 2016) To vyžaduje součinnost všech prvků systému a „zdravé“ vazby mezi nimi.

Atributy bezpečnosti ČR jsou zakotveny v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších ústavních zákonů (dále jen „zákon o bezpečnosti ČR“). Atributy představují podstatné státem chráněné zájmy. Podle čl. 1 tohoto zákona stát odpovídá za zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, ochranu demokratických základů ČR, životů, zdraví a majetkových hodnot svých obyvatel. Kromě ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR zajišťování bezpečnosti upravuje také ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, ze strategických dokumentů se jí týká například Bezpečnostní strategie ČR, atd. (Balabán a kol., 2015)

Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR stanovuje, že bezpečnost podle čl. 3 odst. 1) zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Podle odst. 2) tohoto zákona jsou státní orgány, orgány územních samosprávných celků a také právnické a fyzické osoby povinny se na zajišťování bezpečnosti podílet.

2.1.1 Vnější a vnitřní bezpečnost

Bezpečnost státu je možné rozlišit na vnější a vnitřní. Vnější bezpečnost je často používána jako synonymum pro vojenskou bezpečnost a spočívá v zajištění územní celistvosti, vnější svrchovanosti, nezávislosti státu a nedotknutelnosti jeho státních hranic. Je to stav, kdy jsou minimalizovány hrozby ohrožující zvnějšku objekt (národní stát, příp. mezinárodní organizaci) a jeho zájmy na co nejnižší možnou úroveň. Objekt musí být k eliminaci vnějších hrozeb efektivně vybaven a také být schopen a ochoten tyto vnější hrozby řešit. (Zeman a kol., 2002)

Za zajišťování vnější bezpečnosti v ČR odpovídají především (Balabán a kol., 2015):

- Ministerstvo zahraničních věcí ČR,
- Ministerstvo obrany ČR,
- ozbrojené síly ČR,
- zpravodajské služby ČR,
- Vojenská policie ČR.

Vnitřní bezpečnost, často používaná jako synonymní spojení pro bezpečnost policejní, vyžaduje zajištění vnitřní svrchovanosti státu, ochrany demokratických základů, životů, zdraví,

majtkových hodnot a životního prostředí. Je to stav, kdy jsou minimalizovány hrozby ohrožující objekt (národní stát, příp. mezinárodní organizaci) a jeho zájmy zevnitř na co nejnižší možnou úroveň. Objekt musí být k eliminaci vnitřních hrozeb efektivně vybaven, schopen a ochoten je řešit. Umožňuje občanům daného státu žít svůj život v míru a svobodě. (Zeman a kol., 2002)

Za zajištění vnitřní bezpečnosti ČR odpovídá zásadním způsobem MV ČR, ale podílejí se i další ministerstva podle své působnosti. (Rektořík a kol., 2004) Balabán a kol. (2015) uvádí, že na zajištění vnitřní bezpečnosti se kromě ministerstev podílejí také:

- PČR,
- HZS ČR,
- Vězeňská služba ČR,
- Celní správa ČR,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů, a další.

2.2 Bezpečnostní systém

Bezpečnostní systém popisuje například Bezpečnostní strategie ČR (MZV ČR, 2015). Představuje multidisciplinární, právně zakotvený, hierarchický a vzájemně provázaný systém vymezující práva a povinnosti orgánů státní správy, samosprávy a fyzických a právnických osob vedoucí k zajištění bezpečnosti. Cílem je zajištění určité jistoty obyvatelstvu, že bude moci žít pokojně na území, které bude státem chráněno. (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015) Bezpečnostní systém musí být natolik pružný, aby byl schopen flexibilně reagovat na měnící se podmínky, různé situace a změny v prostředí, které nastanou.

Hlavní funkcí bezpečnostního systému je schopnost plnit základní povinnost státu, kterou je podle čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR „*zajištění svrchovanosti, územní celistvosti ČR, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majtkových hodnot*“. Zajištěním svrchovanosti je myšleno právo vykonávat moc neomezeně na daném území, územní celistvost znamená nemožnost narušení či změny hranic určitého státu jiným státem. Pro splnění této základní povinnosti státu bezpečnostní systém integruje, koordinuje a řídí činnosti jeho jednotlivých složek. Za fungování bezpečnostního systému je pak odpovědná vláda ČR, vrcholný orgán moci výkonné. (Balabán a kol., 2015)

Bezpečnostní systém ČR je složen ze základních prvků, kterými jsou moc zákonodárná, výkonná a soudní, územní samosprávy, ale i právnické a fyzické osoby, které mají přímou zodpovědnost za zajišťování bezpečnosti ČR a jejich působení v systému a kompetence jsou legislativně zakotveny. (Rektořík a kol., 2004)

Bezpečnost pak dále zajišťují (Rektořík a kol., 2004):

- ozbrojené síly,
- ozbrojené bezpečnostní sbory,
- zpravodajské služby,
- záchranné sbory a služby,
- havarijní služby.

Právní rámec bezpečnostního systému tvoří legislativní a nelegislativní dokumenty (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015). Mezi hlavní legislativní dokumenty patří:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
- Listina základních práv a svobod ČR,
- Ústavní zákon č. 110/1993 Sb., o bezpečnosti ČR.

Nelegislativními dokumenty jsou:

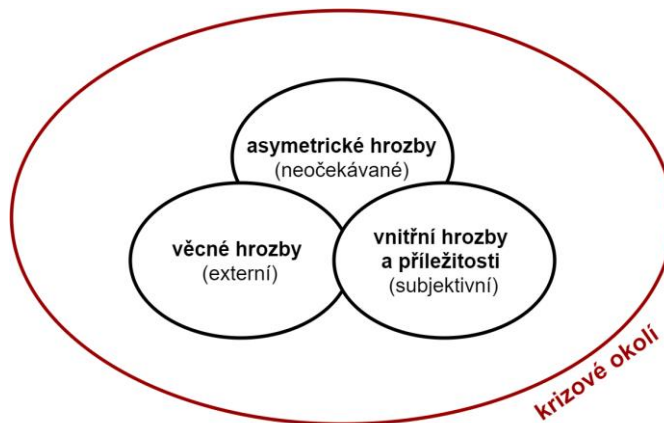
- Bezpečnostní strategie ČR (2015),
- Obranná strategie ČR (2017),
- Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (2013),
- Bílá kniha o obraně (2011),
- Nová strategická koncepce NATO (2010),
- Globální strategie zahraniční a bezpečnostní politiky EU (2016).

2.3 Hrozba

Hrozba patří mezi relativně obecné a často užívané pojmy. Například Antušák (2009) za hrozbu považuje jakýkoli subjekt, který svou činností působí na chráněnou hodnotu (aktivum) nebo zájem jiného subjektu tak, že může dojít k jejich poškození nebo zničení. Dle Terminologického slovníku (MV ČR, 2016, s. 23) je hrozbou „*přírodní nebo člověkem podmíněný proces představující potenciál, tj. schopnost zdroje hrozby být aktivován a způsobit škodu. Tento potenciál může být spuštěn záměrně nebo náhodně využit pro atakování specifických zranitelností aktiva. Hrozba bývá zdrojem rizika.*“

Antušák (2009) uvádí základní klasifikaci hrozeb. Tyto tři typy hrozeb, které se vyskytují vždy v daném prostoru, vytváří tzv. „krizové okolí“ organizace (jednotlivce, podniku, obce, regionu, apod.), jak je znázorněno v Obrázku 1. Rozlišuje:

- asymetrické hrozby,
- věcné hrozby,
- vnitřní (subjektivní) hrozby a příležitosti.

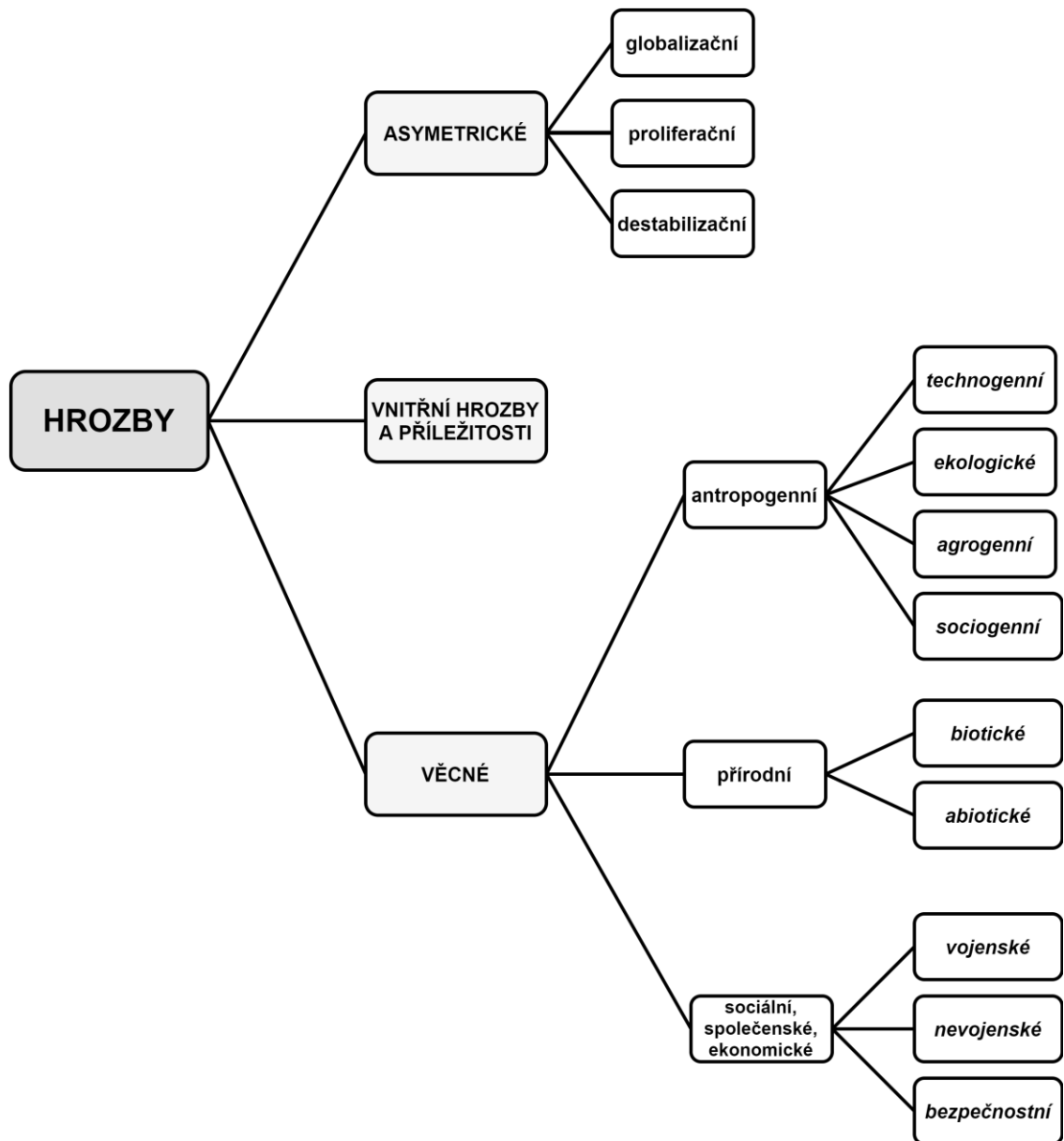
Obrázek 1: Krizové okolí organizace

Zdroj: vlastní zpracování podle (Antušák, 2009)

V případě asymetrických hrozeb jde o použití prostředků a způsobů jednání ze strany protivníka, kterým se nedá stejným způsobem čelit. Síly mezi stranami jsou nerovné a jedna ze stran má určitou výhodu oproti straně druhé. Mohou to být hrozby globalizační (např. organizovaný zločin, ohrožení kritické infrastruktury státu), destabilizační (vyplývající z etnických, náboženských, kulturních a ekonomických rozporů) nebo proliferační (snaha státních i nestátních subjektů získat a zneužít zbraně hromadného ničení). Tyto hrozby je možné předvídat zcela, částečně, případně se nedají předvídat vůbec. Vyspělejší technologie a nové

zbraně v současnosti vytváří nová zranitelná místa, zvláště pokud jsou vhodné pro jejich asymetrické využití. Zároveň také umožňují učinit z lokálního problému problém celosvětový. Státy dnes disponují různými kombinacemi jaderných, biologických, chemických a zbraní. Jejich případné použití může mít fatální následky. (Antušák, 2009; Antušák a Vilášek, 2016)

Věcné hrozby představují obsáhlý komplex. Patří sem hrozby přírodního, antropogenního, sociálního, ekonomického a společenského charakteru. Podle stupně aktivity mohou být tyto hrozby latentní (potenciální) nebo reálné (skutečné). Přírodní hrozby (naturogenní) přímo nesouvisejí s činností člověka. Kraftová a kol. (2016) dále dělí přírodní hrozby na abiotické, které jsou způsobené neživou přírodou (např. povodně a zemětřesení) a biotické, tedy způsobené živou přírodou (např. biologické mimořádné události). Oproti tomu antropogenní hrozby s činností člověka přímo souvisí, protože výroba čehokoli s sebou přináší i hrozbu vzniku mimořádné události. Mají zpravidla nevojenský charakter. Antropogenní hrozby je možné dělit na technogenní (např. chemické havárie), ekologické (např. kontaminace vody), agrogenní (např. vysychání vodních zdrojů), sociologické (např. narušení dodávek potravin a léků). Sociální, společenské a ekonomické hrozby tvoří poslední velkou skupinu věcných hrozeb. V důsledku mohou ohrozit bezpečnost nejen jednotlivce, ale i rodiny, podniku, státu či aliance. Mohou mít formu nevojenského ohrožení (např. menší sociální nepokoje uvnitř daného státu), bezpečnostních ohrožení (např. mezinárodní terorismus) či vojenských forem ohrožení (např. pokus o destabilizaci státu). (Antušák, 2009; Antušák a Vilášek, 2016) Klasifikace hrozeb je obsažena v Obrázku 2 níže.

Obrázek 2: Klasifikace hrozeb

Zdroj: vlastní zpracování podle (Antušák, 2009; Kraftová a kol., 2016)

2.4 Riziko

Riziko patří mezi další obecné pojmy, který se objevuje v různých oblastech lidského života. Jeho definice tedy do jisté míry závisí na kontextu. Ekonomický slovník (Hindls a kol., 2003) definuje riziko jako jev náhodného charakteru, u kterého je potenciálním důsledkem vznik určité škody. Macháček (1997, s. 19) jej chápe jako „možnost, že se vyskytnou události, jež způsobí odchylky od původně předpokládaného vývoje či od stanovených záměrů“, a to s určitou pravděpodobností. Mezi vlastnosti rizika pak patří nahodilost možných výsledků, asymetrie informací, nebezpečí nesprávného rozhodnutí, možnost ztráty a odchylky od

stanoveného cíle, apod. Tichý (2006, s. 16) uvádí, že riziko může být definováno také jako „pravděpodobná hodnota ztráty vzniklá nositeli rizika, popř. příjemci rizika realizací scénáře nebezpečí, vyjádřená v peněžních nebo jiných jednotkách“. Antušák (2009) dodává, že v případě rizika se jedná o veličinu abstraktní, jejíž pravděpodobnost se dá kvantifikovat, a výpočtem či úvahou je možné jej odvodit od hrozby. Vždy se však jedná o odhad, jelikož je rozhodováno za podmínek nejistoty.

Například Hindls a kol. (2003) rozlišuje riziko:

- čisté – prokazatelně náhodného charakteru (např. požár, úraz);
- objektivní – určené objektivními faktory (např. zdravotní stav, věk);
- osobní – (např. riziko předčasné smrti);
- živelní – (např. povodně, požáru, zemětřesení);
- dopravní – (např. dopravní zácpy, autonehody);
- sociálně-politické – (např. válečné operace, stávky, embarga na dovoz/vývoz);
- obchodně-finanční – dané změnou podmínek na domácím a zahraničním trhu;
- moderní – (např. ekologické, atomové), apod.

Drennan a McConnell (2007) uvádějí do jisté míry odlišnou kategorizaci rizik, a to z pohledu veřejného sektoru. Podle nich riziko představuje možnost, že nastane něco, co bude mít dopad na objekt; často specifikováno jako událost nebo soubor okolností a důsledků (pozitivních i negativních), které z těchto dopadů vyplynou. S rozvojem společnosti se rozšiřuje také řada rizik, kterým jsou lidé vystaveni a kterým je třeba čelit. Dle Drennana a McConnella (2007) je možné dělit rizika z pohledu veřejného sektoru na rizika vznikající a vyžadující řešení na strategické úrovni a rizika relevantní pro každodenní řešení na operační úrovni v organizaci.

2.4.1 Strategická rizika

Podle Drennana a McConnella (2007) nesou odpovědnost za rizika vznikající na strategické úrovni výkonní ředitelé a ostatní vedoucí pracovníci (v případě místní nebo národní vlády volení členové). Neznamená to však, že tito jedinci nesou osobní odpovědnost za řízení rizik. Mají však povinnost zajistit zavedení správné politiky, postupů a vhodně delegovat odpovědnost za řízení rizik tak, aby byla rizika řádně spravována v rámci organizace. Organizace poskytující veřejné služby jsou neustále pod rostoucím tlakem, kdy je nezbytné,

aby měly účinná opatření proti rizikům a byly zavedeny účinné postupy pro identifikaci a řízení rizik klíčových pro jejich činnost. Drennan a McConnell (2007) uvádějí, že ve veřejném sektoru je možné se setkat například následujícími typy strategických rizik:

- *Politická* – souvisejí se selháním místní nebo centrální politiky v zásadních oblastech jako bydlení, vzdělávání, snižování kriminality, apod.
- *Ekonomická* – ovlivňují schopnost poskytovatele veřejné služby plnit finanční závazky, kdy se jedná zejména o vnitřní rozpočtové tlaky nebo důsledky investičního rozhodnutí včetně rozhodnutí, zda uzavřít či neuzavřít dohodu o poskytování veřejných služeb prostřednictvím spolupráce veřejného a soukromého sektoru.
- *Sociální* – týkají se důsledků změn v demografických a socioekonomických trendech, ovlivňují schopnost poskytovatele veřejných služeb plnit své cíle (např. požadavky vyplývající z péče o stárnoucí populaci).
- *Technologická* – vznikají v důsledku ne/schopnosti poskytovatele veřejných služeb vyrovnat se s tempem technologických změn a neustálými změnami požadavků (např. e-government).
- *Legislativní* – souvisí s aktuálními nebo potenciálními změnami v národním nebo evropském právu (např. lidská práva, ochrana osobních údajů).
- *Environmentální* – jsou spojené s dopady na životní prostředí (např. znečištění, recyklace, požadavky na emise).
- *Konkurenční* – týkají se konkurenceschopnosti služby, z hlediska nákladů nebo kvality (např. rozhodnutí o tom, zda si ponechat klíčové služby ve vlastní kompetenci, nebo pověřit jejich zajištěním soukromé společnosti).
- *Zákaznická/občanská* – souvisí s ne/schopností uspokojit současné a měnící se potřeby a očekávání zákazníků/občanů.

2.4.2 Operační rizika

Na operační úrovni je riziko přítomno v každodenních funkcích a službách veřejného subjektu. Taková rizika mohou pocházet z lidí, majetku nebo procesů, které se podílejí na poskytování kvality služeb očekávané od organizace. Odpovědnost za řízení rizik v podniku nese každý zaměstnanec a nelze ji přenést na někoho jiného. Na pracovišti jsou všichni více či méně „manažery rizik“. Každé riziko by mělo mít svého „vlastníka“, který má pověřenou

pravomoc rozhodovat o tom, zda je určitá akce žádoucí nebo naopak nežádoucí, vzhledem k zjištěným rizikům. Ve veřejném sektoru ale mohou vznikat problémy. Zejména pokud jednotlivci, zodpovědní za rozhodování o rizicích, jsou povinni o těchto rozhodnutích referovat o jednu nebo dvě úrovně výše v hierarchii organizace. (Drennan a McConnell, 2007) Operační riziko má mnoho forem, které mohou být popsány následovně:

- *Profesní* – jsou spojené s konkrétní podstatou každé profese, mohou se týkat například péče o studenty v rámci vzdělávání.
- *Finanční* – v oblasti finančního plánování a kontroly, generování příjmů prostřednictvím místního zdanění nebo vládních dotací a adekvátního pojištění nebo jiného finančního pokrytí v případě ztráty.
- *Právní* – týkají se otázek dodržování a případných porušení vnitrostátních právních předpisů, dodržování lidských práv, nepřijatelnosti diskriminace podle pohlaví, rasy nebo zdravotní indispozice.
- *Fyzické* – souvisí s požáry, prevencí nehod, zdravím a bezpečností, nebezpečím nebo rizik spojených se zaměstnanci, návštěvníky, budovami, vozidly, zařízeními a vybavením.
- *Smluvní* – souvisí s uzavíráním smluv týkajících se klíčových služeb a možným selháním dodavatelů těchto služeb v oblasti smluvených nákladů a specifikace; možnými příklady jsou školní jídelny, doprava, apod.
- *Technologické* – týkají se spolehlivosti informačních technologických systémů nebo zařízení a dalších strojů, je zde rostoucí tlak na elektronizaci veřejné správy (e-government) a neustále se zvyšuje úroveň veřejných služeb poskytovaných on-line.
- *Environmentální* – jsou spojená se znečištěním, recyklací a likvidací odpadu, apod.

Rizika spojená s úspěšným plněním náročné agendy veřejné služby, přenášení rizika prostřednictvím dohod o partnerství veřejného a soukromého sektoru a výzvy, které představuje zavedení inovací pro poskytování veřejných služeb, se všechny vyznačují dynamickým rizikovým prostředím, kterým musí organizace zajišťující veřejné služby čelit. Rizika však mají často několik dimenzí a mnohačetné dopady. (Drennan a McConnell, 2007)

2.5 Mimořádná událost a integrovaný záchranný systém

V Terminologickém slovníku MV ČR (2016) je v obecném pojetí definována mimořádná událost jako nějaká událost nebo situace, která vznikla v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie (většinou způsobené činností člověka), nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky. Tato událost vyžaduje řešení příslušnými orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Mimořádnými událostmi jsou například povodně a další živelní pohromy velkého rozsahu, požáry a exploze, epidemie, radiační a chemická havárie, významné narušení finančního a devizového trhu, narušení dodávek ropy, elektrické energie, pitné vody, potravin, veřejných telekomunikačních a informačních vazeb, apod. (MV ČR, 2016)

Kontextuální vymezení pojmu je obsaženo v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“), který mimořádnou událost definuje jako *„škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“* Záchranné práce jsou činnosti vedoucí k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik, které vznikly v důsledku mimořádné události, a které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Cílem záchranných prací je také přerušování příčin vzniku rizik. Likvidačními pracemi jsou takové činnosti, které vedou k odstranění následků působení mimořádné události.

Mimořádná událost vyvolává mimořádnou situaci žádající si okamžité řešení. Každý územní celek, ať je to stát, kraj nebo obec, má k zajištění své vlastní existence vymezené určité zdroje, kdy část těchto zdrojů je předurčena právě pro řešení mimořádných situací. Pokud je však mimořádná situace velkého rozsahu, ne vždy tyto zdroje postiženému územnímu celku stačí. V tomto případě je nasnadě pomoc a poskytnutí zdrojů z nepostižených území v rámci solidarity. V krajním případě, kterým je vyhlášení krizového stavu (stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav), je možné zasáhnout do práv a svobod občanů deklarovaných Listinou základních práv a svobod. Mimořádná situace může být podle délky trvání krátkodobá (dny, týdny), střednědobá (měsíce, roky) nebo dlouhodobá (roky, desetiletí). (Rektořík a kol., 2004)

Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS, který byl výše zmíněn v souvislosti s definicí mimořádné události, vznikl v roce 2001. Podnětem k vytvoření tohoto zákona byly ničivé povodně na Moravě v roce 1997. V tomto zákoně je obsažena také definice IZS, tedy pojem, který do té

doby nebyl v žádném zákoně ani jiném právním předpisu zakotven a z tohoto důvodu nebyl ani používán. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2014) Podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS je IZS chápán jako „*koordinovaný postup složek integrovaného záchranného systému při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.*“ Kromě definice dalších základních pojmů jsou v zákoně stanoveny složky IZS a jejich působnost, působnost a pravomoc státních a samosprávních orgánů, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při ochraně obyvatelstva.

Vilášek, Fiala a Vondrášek (2014) dodávají, že IZS je v současné podobě právně vymezený otevřený systém koordinace a spolupráce (je ovlivňován okolím a svými reakcemi působící zpětně do okolí). Jeho úkolem je zajištění vnitřní bezpečnosti státu. Podílí se na naplňování ústavního práva občanů na poskytnutí pomoci ze strany státu, pokud je jeho obyvatelstvo ohroženo na zdraví nebo životě. IZS je aktivován již při přípravě na mimořádnou událost a pokud je potřeba k řešení mimořádné události zásahu minimálně dvou složek IZS. Jde především o vytvoření pravidel spolupráce mezi složkami IZS tak, aby jejich fungování bylo co možná nejefektivnější, vzhledem k vzniklé situaci.

Základními složkami podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS jsou:

1. HZS ČR,
2. jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
3. poskytovatelé ZZS,
4. PČR.

Úkolem základních složek je podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS zajišťovat nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení a řešení mimořádných událostí. Proto účelně rozmisťují síly a prostředky tak, aby bylo dosaženo celorepublikového pokrytí pro včasný zásah.

Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS rozlišuje dále ostatní složky poskytující pomoc na vyžádání, kterými jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,

- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

2.6 Chráněné aktivum a kritická infrastruktura

V rámci zajištění bezpečnosti je prováděna ochrana. Je však otázkou, co konkrétně má být chráněno, tedy co je považováno za chráněné aktivum. Smejkal a Rais (2006) za chráněné aktivum považují vše, co má určitou hodnotu. Dále uvádějí, že při rozhodování o ochraně těchto aktiv hraje roli význam aktiva. Na ten lze nazírat z hlediska ceny, užitku, apod. Chráněná aktiva mohou být hmotná (např. nemovitosti, peníze, stroje) a nehmotná (např. zdraví, lidský život, kulturní hodnoty).

Pojem kritické infrastruktury je zakotven v zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (dále jen „krizový zákon“). Podle tohoto zákona je možné za kritickou infrastrukturu považovat prvek nebo systém prvků, jehož narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob, nebo ekonomiku státu. Prvky kritické infrastruktury, kterými mohou být zařízení, prostředek, stavba nebo veřejná infrastruktura, je proto třeba chránit prostřednictvím opatření snižující riziko.

Zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon dále uvádí, že prvek kritické infrastruktury je určován podle tzv. průřezových a odvětvových kritérií. Podle průřezových kritérií je posuzována závažnost narušení prvku kritické infrastruktury dle stanovených mezních hodnot. Hodnoty jsou vztahovány k počtu obětí nebo počtu osob dotčených na zdraví, podle ekonomického dopadu a dopadu na veřejnost. Konkrétní mezní hodnoty jsou uvedeny v nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury. Podle tohoto nařízení vlády je průřezovým kritériem pro určení prvku kritické infrastruktury hledisko:

- a) obětí s mezní hodnotou více než 250 mrtvých nebo více než 2 500 osob s následnou hospitalizací po dobu delší než 24 hodin,
- b) ekonomického dopadu s mezní hodnotou hospodářské ztráty státu vyšší než 0,5 % hrubého domácího produktu, nebo

- c) dopadu na veřejnost s mezní hodnotou rozsáhlého omezení poskytování nezbytných služeb nebo jiného závažného zásahu do každodenního života postihujícího více než 125 000 osob.

V příloze tohoto nařízení vlády je uvedeno také podrobné členění odvětvových kritérií. Níže jsou zmíněna základní odvětví:

- I. ENERGETIKA,
- II. VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ,
- III. POTRAVINÁŘSTVÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ,
- IV. ZDRAVOTNICTVÍ,
- V. DOPRAVA,
- VI. KOMUNIKAČNÍ A INFORMAČNÍ SYSTÉMY,
- VII. FINANČNÍ TRH A MĚNA,
- VIII. NOUZOVÉ SLUŽBY,
- IX. VEŘEJNÁ SPRÁVA.

Dílčí shrnutí kapitoly

Tato kapitola byla věnována vysvětlení vybraných pojmů, které spojuje především skutečnost, že se určitým způsobem dotýkají problematiky bezpečnosti. Je základní funkcí státu zajistit svému obyvatelstvu takový stav, kdy jsou hrozby minimalizovány na nejnižší možnou úroveň a musí být také schopen hrozbám ohrožujícím ho vně či uvnitř efektivně čelit. Odpovědnost za zajištění bezpečnosti státu mají orgány státní správy a samosprávy, fyzické a právnické osoby. Dohromady tvoří bezpečnostní systém státu. Je zapotřebí včas identifikovat hrozby a odhadnout rizika, která mají potenciál systém nějakým způsobem poškodit. Hrozby představují potenciální možnost vzniku negativních následků, tj. škody na určitém chráněném zájmu. Riziko je pak pravděpodobnost, že určitý jev nastane. Cílem tedy je hrozbám předcházet či je eliminovat a tím snižovat riziko vzniku škody na chráněném aktivu. Chráněné aktivum (hmotné či nehmotné) má pro člověka spíše subjektivní hodnotu. Existují však prvky, které mají významnou hodnotu pro obyvatelstvo daného státu jako celek. Jedná se o prvky tzv. kritické infrastruktury. Jejich narušení by totiž mělo závažný dopad na bezpečnost státu, životy a zdraví obyvatel a ekonomiku. Proto je třeba je chránit. Pokud se hrozba stane skutečností a vyžaduje zejména odborné řešení, jedná se o mimořádnou událost. Jde například o povodně,

požáry, živelní pohromy, exploze, epidemie, chemické a radiační havárie, apod. Negativně působí a ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Při řešení mimořádných událostí jsou prováděny záchranné a likvidační práce, které zajišťuje IZS.

3 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH OBLASTÍ DOPADŮ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Každá mimořádná událost je svým způsobem specifická. Vždy se odehrává v určitém čase a prostoru. Obecně je možné určit oblasti, které mohou být mimořádnými událostmi dotčeny. Smejkal a Rais (2006) uvádějí, že zejména události většího rozsahu se neobejdou bez dopadů, které mohou být krátkodobé nebo dlouhodobé.

Cílem této kapitoly je charakteristika vybraných oblastí, na které mají dopad mimořádné události. Pro účely této diplomové práce byla zvolena oblast sociální, ekonomická, environmentální a legislativní. Jelikož jsou všechny tyto oblasti obsáhlé, budou charakterizovány s ohledem na tematické zaměření práce.

První tři uvedené oblasti dopadů mimořádné události korespondují s pilíři udržitelného rozvoje. Ten byl poprvé definován ve zprávě Naše společná budoucnost (1991, s. 47) jako *„takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich potřeby“*. Od této definice se ostatní již příliš neliší. Například Kříž a kol. (2013, 16 s.) uvádí, že *„udržitelný rozvoj je způsob rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský vývoj s plnohodnotným zachováním životního prostředí“* a to nynějším i budoucím generacím v co nejméně pozměněné podobě. Udržitelnost pak spočívá v rovnováze mezi třemi pilíři: sociálním, environmentálním a ekonomickým. Zmíněné pilíře představují zásadní oblasti lidského života a jsou navzájem propojeny. Oblasti dopadů mimořádné události v práci souvisí s těmito třemi pilíři. K nim je navíc přidána i oblast legislativní.

3.1 Sociální oblast dopadů mimořádné události

Aby bylo možné charakterizovat sociální oblast dopadů mimořádné události, je vhodné se nejprve zamyslet nad samotným významem slova *sociální*. Původ slova je latinský, kdy *socius* znamená druh, účastník, spojenec, případně *socio* se dá přeložit jako sdílení se o něco nebo účastnit se. V češtině je tento termín používán v běžném hovoru a v mnoha významech, například jako týkající se společnosti, životní úrovně, prospěšný společnosti, vyžadující pomoc, apod. Pokud je něco označováno jako sociální, týká se to určitého společenství lidí, společnosti. Člověk je vždy součástí většího společenství lidí. Jako společnost jsou označovány relativně malé skupiny lidí, stejně tak celé lidstvo jako jeden velký celek. (Geist, 1993) V národním kontextu je možné uvažovat o společnosti například jako o obyvatelstvu daného státu,

v kontextu regionálním o obyvatelích kraje a v místním měřítku jsou to obyvatelé obce, či jinak územně vymezené jednotky. Základem je však vždy člověk. Sociální oblast se tedy v každém případě týká lidí, jejich vztahů, činností, života. V této kapitole bude sociální oblast dopadů mimořádné události charakterizována zejména v souvislosti s lidskou bezpečností.

3.1.1 Lidé a bezpečnost

Je zcela zásadní, aby se lidé cítili bezpečně. Sak (2018, s. 105) uvádí, že „*potřeba bezpečí patří k těm základním a výchozím ve fylogenezi a ontogenezi člověka a v sociální, v sociálních entitách patří ke společně sdíleným emocím a myšlenkám. Z uvědomované potřeby bezpečí se objevují v systému hodnot také ty, které jsou spojené s bezpečností.*“ Pocit bezpečí a snaha bezpečnost zajišťovat a neustále zvyšovat provází člověka již od počátků lidské existence. Potvrzuje to také přítomnost tohoto prvku v Maslowově teorii hierarchie potřeb. (Maslow, 1954) Pro názornější vysvětlení principu teorie hierarchie potřeb je používána „pyramida“, geometrický trojúhelník. Ten je znázorňuje Obrázek 3. Na nejnižší příčce pyramidy je možné najít ty nejzákladnější potřeby člověka, které musí být uspokojeny nejdříve (např. potřeba jídla, pití a tepla), tj. potřeby nižšího řádu. Teprve po jejich uspokojení je možné věnovat pozornost naplnění potřeb více specifických a duchovních, tj. potřebám vyššího řádu.

Obrázek 3: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: vlastní zpracování podle (Maslow, 1954 cit. podle Sak, 2018)

V hierarchii potřeb je potřeba bezpečí uvedena jako druhá nejzákladnější potřeba, hned po nutnosti uspokojení fyziologických potřeb (např. jídlo, pití, teplo). Od potřeby bezpečí jedince jsou odvozeny potřeby bezpečí sociálních entit (rodina, obec), až po bezpečnost státu a celé lidské civilizace. Bezpečnost člověka je vztažena k jeho životu a kvalitě života ve všech dimenzích, především v dimenzi zdravotní a sociální. Pocit bezpečí je subjektivní pro každého jedince, zatímco bezpečnost je pak spojena spíše se společností jako celkem. (Sak, 2018)

Důležitost zajištění bezpečnosti svému obyvatelstvu ze strany státu je zřejmá. Pokud by ale stát nebyl schopen zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu, mohlo by to mít negativní dopad na životy, zdraví a majetek lidí. Ovlivnilo by to kvalitu života, která představuje míru spokojenosti lidí se svým životem. Ta je do jisté míry subjektivní. (Heřmanová, 2012) Problematice zachycení kvality života se věnuje například Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“), která zkonstruovala tzv. Better Life Index. Tento index hodnotí kvalitu života podle 11 oblastí (OECD, 2019; ÚV ČR, 2018b):

1. zdraví,
2. bydlení,
3. vzdělání,
4. zaměstnanost,
5. příjem a bohatství,
6. work-life balance,
7. mezilidské vztahy,
8. občanská angažovanost a dobré vládnutí,
9. životní prostředí,
10. bezpečnost,
11. osobní spokojenost.

Bezpečnost je tedy jednou z oblastí, která vstupuje do hodnocení kvality života. Pro lidské bytí a kvalitní život na určité úrovni je důležitá. Žádný stát nemůže dosáhnout své absolutní bezpečnosti, avšak účelem je se co nejvíce přiblížit tomuto ideálnímu stavu. Jedním z kroků je také snaha předcházet mimořádným událostem a připravit se na ně.

I přes všechny snahy bezpečnostní hrozby včas identifikovat a minimalizovat riziko může přesto dojít k neočekávaným mimořádným událostem. Až v posledních letech je pozornost věnována tomu, jaký dopad mají krize, katastrofy a hromadná neštěstí na člověka, společenské skupiny a populaci z pohledu psychologie. Dopady se zabývá především psychologie mimořádných událostí. (Vymětal, 2009) Podle Vymětala (2009) je možné spatřovat viditelný nárůst přírodních i člověkem způsobených mimořádných událostí, které mohou mít pro člověka závažné psychosociální důsledky. Proto je kladen důraz na práci s lidmi v krizových situacích. Vymětal (2009, s. 10) dále uvádí, že *„největší problémy často nastávají nikoli z mimořádné*

události, ale ze způsobu, jak se s ní různí aktéři dovedou nebo nedovedou vyrovnávat“. Mimořádné události mohou v lidech vyvolat různé pocity, jako napětí, stres, strach, úzkost, šok. U zasažených bývá narušen pocit bezpečí a dochází ke ztrátě jistoty, objevují se pocity jako bezmoc, zlost a další. Mimořádné události mohou u lidí vyvolat různé emocionální příznaky (prudké změny nálad, pocity strachu a nejistoty, panika) a tělesné příznaky (pláč, bolest, bušení srdce). U některých jedinců se mohou objevit také dlouhodobé problémy v kognitivní a emocionální oblasti vyžadující pomoc na odborné úrovni. (PČR, 2020b) Tím, jak situaci po mimořádné události ve Vrběticích vnímají obyvatelé jedné z dotčených obcí, a jakým způsobem se změnil jejich život, se bude dále zabývat empirický výzkum v práci.

3.1.2 Indikátory bezpečnosti společnosti

Na světové úrovni je jedním z nejznámějších indikátorů v oblasti bezpečnosti Human Security Index (index lidské bezpečnosti). Index používá mnoho států, a proto je možné je na základě hodnot indexu mezi sebou porovnávat. Index propojuje ekonomické, environmentální a sociální aspekty bezpečnosti. (Hastings, 2011) Stav a vývoj bezpečnosti může být indikátory sledován i v konkrétních oblastech. Například pro hodnocení bezpečnosti silniční dopravy může být použit jako indikátor počet dopravních nehod, v oblasti vnitřní bezpečnosti počet spáchaných trestných činů, případně index kriminality, apod. Záleží na zkoumané oblasti.

Na české ani evropské úrovni donedávna neexistovaly indikátory, které by se daly označit jako indikátory kvality života v oblasti bezpečnosti. Pod záštitou Úřadu vlády ČR byla v rámci speciálního projektu vypracována *Závěrečná zpráva expertní skupiny pro identifikaci relevantních indikátorů kvality života v ČR v oblasti Bezpečnost* (dále jen „Závěrečná zpráva“), která obsahuje nový indikátorový rámec. Úkolem expertní skupiny bylo zejména navrhnout vhodné indikátory pro měření úsilí zvyšování kvality života v oblasti bezpečnosti podle stanovených kritérií. (ÚV ČR, 2018a)

V Závěrečné zprávě (ÚV ČR, 2018a) je uvedeno, že obecně hlavní snahou státu je chránit ta aktiva, které člověk potřebuje ke kvalitnímu životu. Jsou to především životy, zdraví, bezpečí lidí, majetek, životní prostředí, infrastruktura, technologie, veřejné blaho, apod. Pociť bezpečí se promítá do každodenního života lidí a ovlivňuje ho nejen po osobní, soukromé, pracovní, společenské stránce. Indikátory kvality života pak mají za úkol objektivně charakterizovat stav bezpečnosti na sledovaném úseku. Bylo navrženo celkem čtrnáct indikátorů pro posuzování kvality života z pohledu bezpečnosti. Objektivní indikátory vycházejí z mezinárodních databází a umožňují mezinárodní i meziregionální srovnání. Sledují se zpravidla ročně.

Subjektivní indikátory vycházejí z průzkumů veřejného mínění a mohou tak dobře reflektovat skutečné subjektivní vnímání zajišťování bezpečnosti obyvatelstva daného regionu. Vhodně tak doplňují indikátory objektivní. Přehled indikátorů pro posuzování kvality života v oblasti bezpečnosti je uveden na Obrázku 4 níže (podrobněji v Příloze A). (ÚV ČR, 2018a)

OBJEKTIVNÍ INDIKÁTORY	SUBJEKTIVNÍ INDIKÁTORY
<ul style="list-style-type: none"> • Výdaje na obranu • Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost • Zaznamenané trestné činy • Kriminalita násilná a majetková • Vězněné osoby • Požáry • Nehodovost silniční dopravy • Teroristické útoky • Projevy extremismu • Kybernetické útoky 	<ul style="list-style-type: none"> • Pocit bezpečí v ČR • Pocit bezpečí v místě bydliště • Reálnost hrozeb pro ČR • Adaptabilita na možné hrozby

Obrázek 4: Objektivní a subjektivní indikátory posuzování kvality života v oblasti bezpečnosti

Zdroj: vlastní zpracování podle (ÚV ČR, 2018a)

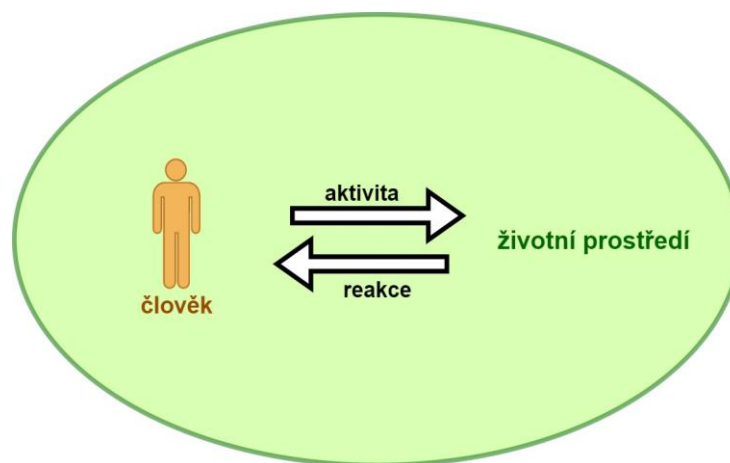
Jedním z hledisek pro posouzení dopadů v rámci empirického výzkumu bude subjektivní pocit bezpečí v místě bydliště. Ten koresponduje s indikátorem, který navrhla expertní skupina pro posuzování kvality života v oblasti bezpečnosti. Další indikátor, výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost, bude použit pro zhodnocení ekonomických dopadů.

3.2 Environmentální oblast dopadů mimořádné události

Z hlediska legislativy se na environmentální oblast vztahuje zejména zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, který za životní prostředí považuje „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje“. Životní prostředí je tedy určitý systém tvořený ze sociálních, přírodních a uměle vytvořených složek, mezi kterými dochází k vzájemné interakci. Mezi složky životního prostředí patří zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie. (Hák a kol., 2015) V rámci výzkumu bude dále zjišťováno, jaké dopady měla mimořádná událost ve Vrběticích, způsobená lidským selháním, na životní prostředí. V této kapitole proto bude zmíněna především důležitost životního prostředí pro člověka, jeho působení na toto prostředí, environmentální bezpečnost a také některé indikátory, pomocí kterých je možné posuzovat kvalitu životního prostředí.

3.2.1 Lidé a životní prostředí

Člověk je součástí životního prostředí. Je to prostředí, které ho obklopuje a významně ovlivňuje jeho život. Vazba je však obousměrná. Člověk ovlivňuje životní prostředí a toto prostředí ovlivňuje člověka. Například Mezřický a kol. (2005) ve své knize Environmentální politika a udržitelný rozvoj popisuje dopady lidských aktivit na životní prostředí. Vlivem špatného lidského jednání může dojít také k mimořádným událostem (např. závažné havárie), které působí negativně na člověka i prostředí. Tento vzájemný vztah je znázorněn na Obrázku 5.

Obrázek 5: Vztah člověka a životního prostředí

Zdroj: vlastní zpracování

Životní prostředí je také jednou z jedenácti oblastí, hodnocených v rámci Better Life Indexu, ovlivňující celkové vnímání kvality života (viz Kapitola 3.1.1).

Životní prostředí je ovlivňováno celou řadou faktorů. Fojtíková (2008) dělí druhy hrozeb na:

- *hrozby z přírodního prostředí nezpůsobené lidskou aktivitou* (např. zemětřesení, sopečný výbuch, apod.),
- *hrozby způsobené lidskou aktivitou představující existenční ohrožení lidské civilizace* (např. emise skleníkových plynů, působení freonů na ozónovou vrstvu, apod.),
- *hrozby způsobené lidskou aktivitou nepředstavující existenční ohrožení lidské civilizace* (např. vyčerpání nerostných zdrojů, apod.).

Aby se předešlo rozsáhlým následkům na životním prostředí, jsou prosazována některá opatření, která negativní lidskou činnost omezují a dávají hospodaření člověka s přírodou určitý řád. Účelem je ochrana obyvatelstva a ekosystémů před ničivými následky přírodních nebo antropogenních procesů. Následky mohou být způsobeny nehodami, ignorací podstatných skutečností, případně špatným managementem okolního prostředí. Cílem legislativních opatření je usměrňovat chování lidí tak, aby byla eliminována rizika způsobující ztrátu či poškození jakéhokoli aspektu lidského života. (Hák a kol., 2015)

Moldan (Hák a kol., 2015, s. 7) uvádí, že: „*vztahy mezi životním prostředím a bezpečností nabývají stále více na významu*“. V literatuře (Hák a kol., 2015) se v této souvislosti objevuje spojení environmentální bezpečnost. Environmentální bezpečnost vymezuje Ministerstvo životního prostředí ČR (dále jen „MŽP ČR“) jako „*stav, při kterém je pravděpodobnost vzniku krizové situace vyvolané narušením životního prostředí ještě přijatelná*“. (MŽP ČR, 2020) Zeman a kol. (2002) uvádí, že je nutné minimalizovat hrozby spojené s životním prostředím, které byly způsobené přírodními nebo společností vyvolanými procesy buď záměrně, bez úmyslu nebo se jednalo o následek nehody. S tím souvisí i prevence závažných havárií a předcházení vzniku mimořádných událostí.

Fojtíková (2008) rozlišuje dvě skupiny aktérů, které ovlivňují environmentální bezpečnost:

- a) ekonomičtí aktéři – státní podniky, nadnárodní korporace, zemědělský, chemický a jaderný průmysl, apod.,
- b) vlády, vládní instituce a mezivládní organizace.

Kvalita životního prostředí je do značné míry závislá na aktivitě první skupiny, tj. ekonomických aktérů. Problematika environmentální bezpečnosti zasahuje jak do vnitřní, tak i vnější politiky státu. Vlády, vládní instituce a mezinárodní organizace stanovují ekonomickým aktérům pravidla jednání uplatňovaná ve vztahu k životnímu prostředí a rozhodují, jak důkladně bude dodržování těchto pravidel vynucováno. (Fojtíková, 2008)

Z hlediska frekvence je environmentální bezpečnost obecně více ohrožována lidmi a jejich činnostmi, než přírodními vlivy. Lidská selhání a pochybení jsou mnohem častější v běžném životě, než například povodně, sesuvy půdy, apod. Na Obrázku 6 je znázorněn proces ovlivňování environmentální bezpečnosti. Na bezpečnost mají vliv přírodní procesy (často obtížně ovlivnitelné a předvídatelné) a činnost člověka. Mají potenciál poškodit životní prostředí a mohou představovat bezpečnostní riziko. Dopady na společnost je možné hodnotit popisem či je měřit pomocí indikátorů. Na základě toho by měla být navržena taková opatření (např. přijetím zákona), která by v budoucnu pomohla předejít vzniku rizik. (Hák a kol., 2015)

Obrázek 6: Proces ovlivňování environmentální bezpečnosti

Zdroj: vlastní zpracování podle (Hák a kol., 2015)

3.2.2 Indikátory kvality životního prostředí

Kvalita životního prostředí bývá posuzována podle indikátorů. Aby bylo možné sledovat stav a vývoj životního prostředí, existují i na mezinárodní úrovni indikátory v oblasti životního prostředí. Například OECD (2013) vydala seznam indikátorů, které jsou sledovány jednotlivými státy a následně mezi sebou porovnávány. Přehled indikátorů je obsažen v Obrázku 7 níže.

1. Klimatická změna
 - emise skleníkových plynů a CO₂
2. Kvalita vzduchu
 - emise SO_x a NO_x
3. Produkce odpadu
 - produkce a zpracování komunálního odpadu
4. Biodiverzita
 - ohrožené druhy
5. Kvalita vody
 - populace napojená na čističku odpadních vod
6. Vodní zdroje
 - intenzita využívání sladkovodních zdrojů
7. Lesní zdroje
 - intenzita využívání lesních zdrojů a ploch
8. Energetické zdroje
 - energetická náročnost a zdroje
9. Ekologické daně

Obrázek 7: Mezinárodní sada indikátorů OECD v oblasti životního prostředí

Zdroj: vlastní zpracování podle (OECD, 2013)

Na české úrovni se touto problematikou zabývá MŽP ČR, které ve spolupráci s českou informační agenturou životního prostředí CENIA každoročně zveřejňuje Zprávu o životním prostředí ČR (MŽP ČR, 2017). V tomto dokumentu je hodnocen výchozí stav a následný vývoj jednotlivých složek životního prostředí, jsou v něm obsaženy také strategie a politiky v této oblasti a hodnocení životního prostředí podle tematických celků. Je zde sledováno celkem deset tematických oblastí životního prostředí, pro jejichž hodnocení jsou stanovené indikátory. Podrobnější popis indikátorů pro kvantifikaci dopadů na životní prostředí je obsažen v Příloze B. Tematické oblasti jsou uvedeny v Tabulce 1 níže.

Tabulka 1: Tematické oblasti hodnocení dopadů na životní prostředí podle MŽP ČR

Klimatický systém	Ovzduší
Vodní hospodářství a jakost vody	Příroda a krajina
Lesy	Půda a zemědělství
Průmysl a energetika	Doprava
Odpady	Financování

Zdroj: vlastní zpracování podle (MŽP ČR, 2017).

Pro posouzení dopadů mimořádné události ve Vrběticích na životní prostředí jsou v rámci výzkumu analyzovány výsledky měření kvality ovzduší po výbuších v areálu muničních skladů. Práce se tedy dále dílčím způsobem zabývá tematickou oblastí ovzduší. Zvoleným indikátorem budou emise znečišťujících látek v ovzduší.

3.3 Legislativní oblast dopadů mimořádné události

Hák a kol. (2015) uvádí, že legislativní nástroje slouží k regulaci činnosti subjektů za účelem zvýšení bezpečnosti a ochrany lidských životů, zdraví, majetku a životního prostředí. Jen pokud jsou práva a povinnosti v právních předpisech přesně vymezeny, je možné dosáhnout požadovaných výsledků v oblasti bezpečnosti. Pomocí legislativních nástrojů lze rychle a spolehlivě dosáhnout cílového chování subjektů. K zajištění dodržování stanovených požadavků je třeba aparátu, který odpovídá za kontrolu plnění povinností z legislativy vyplývajících.

Legislativní nástroje pak mohou mít různé podoby. Podle Háka a kol. (2015) jsou jimi:

- zákazy, omezení,
- příkazy,
- povolení, souhlasy,
- stanoviska, vyjádření,
- stanovení podmínek (limity, standardy, meze),
- kategorizace objektů,
- kontrola a dozor.

V českém prostředí je postupováno podle platného právního řádu, který obsahuje právní normy různé síly. Nejvyšším stupněm právní síly disponují Ústava ČR, ústavní zákony, Listina základních práv a svobod. Nižší stupeň právní síly mají mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána. Ještě níže na pomyslné příčce si stojí běžné zákony, které jsou nejvyužívanější. Mají přednost před nižšími právními předpisy a v zásadě předurčují jejich obsah. V případě potřeby je možné vydat takový právní předpis, který bude měnit nebo doplňovat stávající zákon (novela). Podzákonnou úroveň tvoří nařízení vlády, dále vyhlášky ministerstev a jiných ústředních orgánů, vyhlášky obcí a krajů. (Sládeček, 2009)

Při řešení mimořádných událostí je také nutné postupovat podle platného právního řádu. Hlavními legislativními předpisy v otázce bezpečnosti jsou:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
- Listina základních práv a svobod ČR,
- ústavní zákon č. 110/1993 Sb., o bezpečnosti ČR.

Problematicku mimořádných událostí a krizových stavů upravují tzv. krizové zákony, kterými jsou (Hák a kol., 2015):

- zákon č. 239/2000 Sb., o IZS,
- zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon,
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

V případě mimořádného ohrožení je vyhlášen jeden ze šesti krizových stavů. Vyhlášení je legislativně upraveno a má jasná pravidla (podrobněji Příloha C). Antušák (2009) uvádí, že pojem „krizový stav“ je právní kategorií. Vyžaduje náležité vyhlášení kompetentním orgánem krizového řízení. Vyhlášení krizového stavu je důležité zejména proto, že se jedná o výjimečnou situaci, která si žádá své specifické postupy řešení. Při těchto stavech mohou nastat režimy, které by za jiných okolností nenastaly (např. zásah do základních práv občanů, pokud je to nutné k ochraně jejich životů, zdraví, apod.) a je třeba nastavit podmínky fungování v takovém zvláštním režimu. Mohou se dále měnit například kompetence jednotlivých orgánů krizového řízení, rozsah, způsob a formy získávání zdrojů pro řešení dané situace, atd.

Legislativní oblast prochází neustálou evolucí, což potvrzují například okolnosti přijetí zákona č. 239/2000 Sb., o IZS. Tento zákon byl vytvořen v reakci na již vzniklou mimořádnou událost. Tou byly povodně v roce 1997 na Moravě, které se staly z hlediska škod na životech, majetku a svým územním rozsahem nejtragičtějšími povodněmi v historii ČR. Vilásek, Fiala a Vondrášek (2014, s. 9) uvádějí, že „do konce minulého století se nepodařilo vytvořit a uvést do praxe takovou legislativu, která by jasně definovala úlohu státu, samosprávy, soukromého sektoru i občanů při hrozbě vzniku nebo po vzniku mimořádných situací spojených s ohrožením života, majetku, životního prostředí, vnitřní bezpečnosti i ohrožení státní suverenity“. Při povodních došlo k selháním na různých stupních, což bylo motivem k následnému vytvoření zcela nového zákona. Tento právní předpis dal vzniknout celorepublikovému integrovanému záchrannému systému, který do té doby neexistoval. Jeho cílem bylo vytvořit fungující systém

založený na koordinaci a spolupráci při řešení mimořádných událostí. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2014)

Právní předpisy tedy mohou být modifikovány či vznikat v reakci na již dříve nastalé události. V rámci výzkumu bude dále zjišťováno, zda a k jakým změnám v právních předpisech došlo v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích.

3.4 Ekonomická oblast dopadů mimořádné události

Mimořádné události s sebou v každém případě přinášejí určitou finanční zátěž. Ať už se jedná o prostředky vynaložené na předcházení jejich vzniku a přípravu na ně nebo o náklady na odstraňování následků těchto událostí. Podle rozsahu a závažnosti mimořádné události může jít o dopady na ekonomické potřeby obyvatel daného území, případně na ekonomiku celého státu.

Marková a Procházka (2012) uvádějí následující plánované náklady, které souvisejí s predikcí mimořádných událostí:

- náklady na prevenci vzniku mimořádné události (např. protipožární a protipovodňová opatření),
- náklady na přípravu IZS na možný vznik mimořádné události,
- náklady na odstranění následků mimořádné události (předem vyčleněné prostředky),
- náklady na pojištění.

Nastalá mimořádná událost pak může způsobit ekonomické dopady, které Marková a Procházka (2012) dělí na:

a) přímé důsledky na místní hospodářství:

- poškození infrastruktury,
- zemědělské ztráty,
- poškození obytných budov a objektů,
- ztráty na životech,

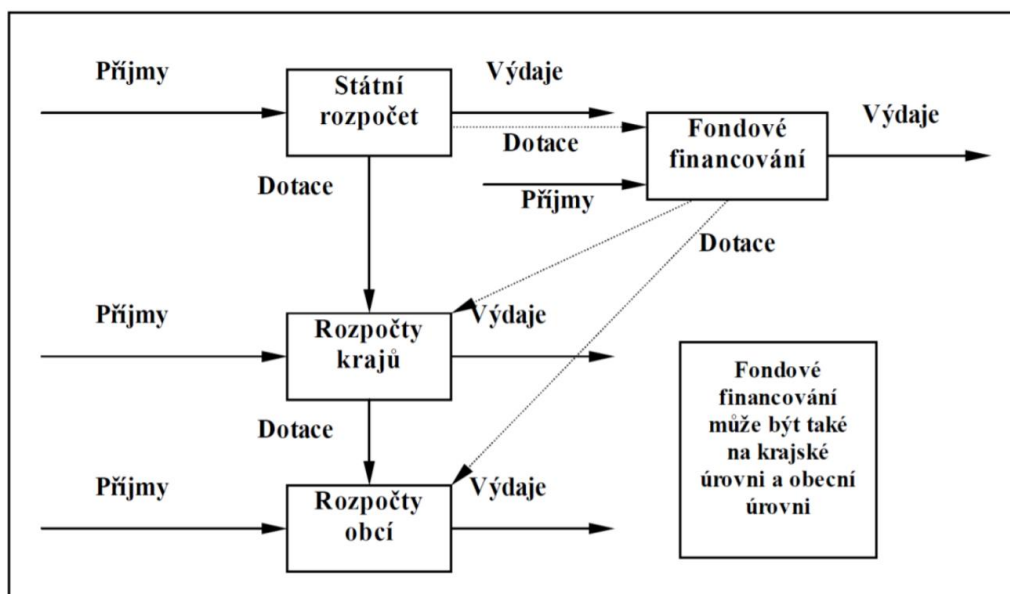
b) nepřímé důsledky:

- ztráta příjmů,
- nezaměstnanost,

- snížení výroby,
- destabilizace trhu.

V práci budou ekonomické dopady mimořádné události ve Vrběticích dále posuzovány zejména z pohledu vynaložených nákladů na odstraňování následků mimořádné události. V této kapitole jsou proto popsány veřejné rozpočty, ze kterých plynou finanční prostředky na mimořádné události. Financování mimořádných události probíhá ze státního rozpočtu (dále jen „SR“) a rozpočtů krajů a obcí. (Rektořík a kol., 2004)

Systém financování mimořádných události v ČR je vícezdrojový. Na finančním zabezpečení krizových opatření se ze zákona podílí ministerstva jiné ústřední správní úřady (kapitoly SR), dále také kraje a obce. Rozpočty státu, krajů a obcí působí samostatně, mají vlastní příjmy. Dohromady tvoří tzv. rozpočtovou soustavu. Tyto rozpočty mají mezi sebou vazby, proto je možné v případě potřeby finanční prostředky přesouvat. Nejčastěji jsou peníze přesouvány z rozpočtu vyšší úrovně do rozpočtu nižší úrovně. Rozpočtová soustava ČR je pak doplněna systémem mimorozpočtového financování (státní, svěřenecké, privatizační fondy a fondy na podporu podnikání). (Rektořík a kol., 2004) Toky finančních prostředků jsou znázorněny na Obrázku 8 níže.

Obrázek 8: Toky finančních prostředků v rámci rozpočtového procesu

Zdroj: (Rektořík a kol., 2004, s. 175)

Kromě vyčleněných prostředků z veřejných rozpočtů je možné použít také další způsoby financování následků mimořádných události. Mohou být provedeny například výdajové

restrikce ve státním rozpočtu, vydány státní dluhopisy, zavedena trvalá či dočasná daňová opatření, mohou být čerpány prostředky z fondů EU, přijaty půjčky a dary od dalších subjektů, apod. (Marková a Procházka, 2012; Hák a kol., 2015)

Pro zajištění přípravy na krizové stavy všechna ministerstva a jiné ústřední správní úřady v rozpočtu své kapitoly a kraje a obce ve svých rozpočtech na daný rok vyčleňují určitý objem finančních prostředků jako rezervu. Obce a kraje primárně zajišťují financování záchranných a likvidačních prací ze svých rozpočtů a využívají prostředky, které byly účelově vyčleněny k přípravě na krizové situace, jejich řešení a odstraňování následků. Pokud však tyto finanční prostředky nejsou dostačující, mají možnost čerpat prostředky z účelové rezervy státního rozpočtu. Po mimořádné události pak zprostředkovávají finanční prostředky pro své obyvatelstvo ze státního rozpočtu. Pokud by byla mimořádná událost natolik rozsáhlá, že jednotlivé složky IZS nebudou schopny náklady na nasazení sil a prostředků hradit, mají vláda nebo orgány kraje povinnost uhradit náklady vynaložené složkami IZS. (Rektořík a kol., 2004; Hák a kol. 2015)

Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS ukládá krajům a MV ČR v návrzích svého rozpočtu vyčleňovat prostředky na krytí činností za normálního stavu, kterými jsou zejména:

- zpracování dokumentace integrovaného záchranného systému,
- ochrana obyvatelstva,
- společné výdaje při ověřování připravenosti k záchranným a likvidačním pracím a na budování a provozování společně užívaných zařízení pro potřeby integrovaného záchranného systému, zejména v oblasti telekomunikací a informačních systémů.

V zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů je sice uložena povinnost vyčleňovat rezervy na financování krizového řízení, není však již konkretizováno, jak velký objem prostředků by to měl být. Proto je důležité, aby dané úrovně provedly dostatečně vypovídající analýzu hrozeb, na základě které bude vyčleněn takový objem prostředků, který bude dostačující pro zajištění financování krizového řízení.

Mohou však nastat mimořádné situace, se kterými se v rozpočtech nepočítalo. MF ČR ve spolupráci s MV ČR vytváří ze zákona zvláštní kapitolu rozpočtu 398 – Všeobecná pokladní zpráva (dále jen „VPS“). Vytvoření této kapitoly rozpočtu upravují dva zákony, zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Způsob

použití rezerv závisí na rozhodnutí vlády v usnesení ke státnímu rozpočtu na příslušný rok. V souvislosti s financováním krizových situací kapitola 398 – VPS obsahuje (MF ČR, 2019):

- vládní rozpočtovou rezervu (minimálně 0,3 % výdajů SR),
- účelovou rezervu na finanční zabezpečení IZS podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS,
- účelovou rezervu na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování následků podle zákona č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS v paragrafu § 31 stanovuje, že pokud budou vynaloženy mimořádné výdaje vzniklé v důsledku provádění záchranných a likvidačních prací, mohou být použity účelové rezervy z kapitoly 398 – VPS. Ke krytí nezbytných a nepředvídatelných výdajů lze případně použít prostředky z vládní rozpočtové rezervy. Rezervy z této kapitoly byly čerpány také v souvislosti s řešením následků mimořádné události ve Vrběticích.

Rezerva na řešení krizových stavů je určena k pokrytí prvotních nákladů a nezbytných opatření, kterými jsou zejména (Ochrana obyvatelstva a krizové řízení, 2015):

- nouzové přežití (např. doprava, ubytování, stravování evakuovaných osob, dodávka pitné vody a energie),
- materiál a služby (např. nákup odvlhčovačů, vysoušečů zdiva, vyprošťovacího zařízení, zdravotnického materiálu a léků, dezinfekčních prostředků),
- nezbytné opravy základní infrastruktury území (např. oprava k obnově dodávek pitné vody, opravy čističek odpadních vod, na vyšetření vzorků vody),
- náklady složek IZS spojené s řešením krizové situace (nákup nezbytných věcných prostředků a opravy zařízení a techniky).

Čerpání účelové rezervy probíhá většinou tak, že obec nejprve požádá o prostředky kraj, který informuje MV ČR o vzniku mimořádné události a potřebě finančních prostředků. MV ČR v případě souhlasu s poskytnutím dotace postoupí žádost MF ČR, které pak v co nejkratší době pošle finanční prostředky na účet kraje. Do tří pracovních dnů může poskytnout až 10 mil. Kč a pak se řeší další případné požadované finanční prostředky. (ÚV ČR, 2019)

Ve svých rozpočtech stát, kraje i obce musí s výdaji v oblasti bezpečnosti počítat. Předem vyčleňují rezervy na základě předchozích zkušeností, vyhodnocení aktuální bezpečnostní situace a předpokládaného vývoje. Povinnost vytvářet rezervy je dána zákonem. V jaké výši mají být rezervy vytvořeny, však žádný právní předpis nestanovuje.

4 DOPADY MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI VÝBUCHU MUNIČNÍCH SKLADŮ VE VLACHOVICÍCH-VRBĚTICÍCH NA BEZPEČNOST SPOLEČNOSTI

Cílem této práce je analýza dopadů mimořádné události výbuchu muničních skladů ve Vrběticích na vybrané oblasti. Přestože cílem práce není popis průběhu mimořádné události, je vhodné alespoň stručně tuto mimořádnou událost představit a uvést několik základních informací.

Vzhledem k závažnosti této události se rychle šířily informace o jejím vzniku a následném průběhu. Situaci po výbuchu monitorovala v ČR řada médií. Průběžné informace jsou od počátku aktualizovány na stránkách PČR. Pro mimořádnou schůzi Poslanecké sněmovny konanou dne 12. prosince 2014 byla vypracována *Souhrnná zpráva MV o postupu řešení mimořádné události v muničním areálu Vrbětice* (MV ČR, 2014). Následující informace o mimořádné události ve Vrběticích jsou v souladu s touto zprávou a vychází z ní, nebude-li uvedeno jinak.

Dne 16. října 2014 došlo v dopoledních hodinách k výbuchu a následnému požáru v areálu muničních skladů v obci Vlachovice (část Vrbětice), která se nachází ve Zlínském kraji. Byl vyhlášen zvláštní stupeň poplachu a situace si vyžádala aktivaci všech složek IZS a navíc i spolupráci vojenské policie. Později se připojila také Armáda ČR. K výbuchu došlo v areálu muničních skladů, který zasahuje do katastrálního území celkem čtyř obcí: Vlachovice-Vrbětice, Bohuslavice nad Vlárí, Lipová a Haluzice. Areál je od roku 2007 pod správou Vojenského technického ústavu, s.p., spadajícího pod Ministerstvo obrany ČR, který ho na základě nájemní smlouvy pronajímá soukromým firmám Bochemie, a.s. Real Trade, a.s., STV Group, a.s., Excalibur Army, s.r.o., Imex Group, s.r.o. Všechny tyto soukromé firmy se zabývaly obchodováním s vojenským materiálem, kromě firmy Bochemie a.s., která v areálu měla recyklační závod na zpracování starého raketového paliva (MS ČR, 2015). V deset kilometrů dlouhém areálu se nacházelo více než 50 objektů, přičemž ve 27 z nich byla uložena munice o hmotnosti více než 1 000 tun výbušniny. Celkem se v areálu nacházelo až na 7 000 tun materiálu.

Během exploze došlo k úplnému zničení jednoho z více než padesáti objektů, skladu č. 16. Tento objekt patřil jedné ze společností provozující svoji podnikatelskou činnost v areálu, a to společnosti Imex Group, s.r.o. Poškozeny byly nejen objekty v areálu, menší škoda byla způsobena také na majetku v okolních obcích. Zpravidla se jednalo o poškození okenních výplní v důsledku tlakové vlny. Událost si vyžádala bohužel také ztráty na životech. Při této

mimořádné události zahynuli dva zaměstnanci nacházející se v objektu v době exploze. Exploze a následný požár tak z areálu vytvořily nestabilní prostředí, vzhledem k povaze skladovaného materiálu. Munice byla výbuchem rozptýlena po areálu i mimo něj, do vzdálenosti až několik kilometrů od epicentra výbuchu. První výbuch pak spustil řetězovou reakci, kdy začala neřízeně vybuchovat další munice v areálu.

Z areálu se dále ozývaly řízené i neřízené detonace. Tato situace si vyžádala různá opatření a specifické postupy, jako například uzavření okolí do perimetru 1,2 kilometru od epicentra výbuchu, neustálé střežení tohoto perimetru, opakované evakuace obyvatel, zřízení speciální telefonické linky pro občany, vyšetřování události, řízená likvidace nestabilní munice, apod. Nepříznivé podmínky ztěžovaly a prodlužovaly zásah složek a vyšetřování. Teprve po devíti dnech od posledního neřízeného výbuchu v areálu bylo možné začít odvážet nestabilní či nebezpečný materiál.

Exploze ze dne 16. října 2014 nebyla však jedinou. Dne 3. prosince 2014 v ranních hodinách areálem otrásla druhá velká exploze a následně vznikl požár ve skladu č. 12. V tomto případě se již událost obešla bez újmy na zdraví a bez ztráty na životech. Výbuch nebyl zapříčiněn manipulací s výbušninami a municí. Tento sklad se nacházel na okraji areálu. Vlivem exploze druhého skladu se výrazně zkomplikoval plánovaný postup složek na řešení této mimořádné události. Především se časově prodloužila asanace území od výbuchem rozptýlené munice a zajištění, likvidace, případně odvoz munice, výbušnin a chemických látek z areálu.

V následujících několika měsících po explozích byly nepoškozená a bezpečná munice a zbrojní materiál z areálu muničních skladů převezeny do muničních skladů v Květné na Svitavsku. Část byla majiteli převezena do vlastních skladů či distribuována k zákazníkům. Nebezpečná a nestabilní munice byla průběžně řízeně likvidována. Z rozsahu a závažnosti této události bylo brzy jasné, že asanace areálu a kompletní odminování potrvá až několik let. Poslední převozu schopná munice byla odvezena z areálu v prosinci 2015. Od té doby sběr munice v areálu a jeho okolí stále trvá (květen 2020).

Příčiny obou explozí jsou stále předmětem vyšetřování. Z počátku se mluvilo jak o selhání lidského faktoru při manipulaci s municí, tak o úmyslném trestném činu. Trestní řízení bylo předáno Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a bylo vedeno proti neznámému pachateli pro zvlášť závažný zločin obecného ohrožení. Dále bylo v této věci například vyšetřováno vniknutí neoprávněných osob do areálu během zásahu a následné krádeže zbraní

po výbuchu v bývalém muničním areálu. V této věci již padl rozsudek. Pokud se v budoucnu najde viník události, budou mu předepsány náklady za tuto mimořádnou událost k úhradě.

Mimořádná událost ve Vrběticích si vyžádala oběti na životech, v jejím důsledku vznikly rozsáhlé škody na majetku v areálu a jeho okolí. Měla také vliv na obyvatelstvo okolních obcí a mohla zapříčinit, že se obyvatelé v místě svého bydliště necítili bezpečně.

4.1 Sociální oblast dopadů mimořádné události ve Vrběticích

Mimořádná událost ve Vrběticích je dodnes svým rozsahem a závažností v ČR unikátní. Krátce po výbuchu muničního skladu ve Vrběticích byla občany sepsána a s více než šesti tisíci podpisy petičnímu výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR předložena *petice za odvoz veškeré munice a nebezpečného materiálu z areálu Vrbětic* (2014). Občané peticí protestovali proti dalšímu skladování nebezpečného materiálu v muničním areálu ve Vrběticích. Cítili se nedostatečně informováni například o materiálu, který byl v areálu skladován, a proto se dožadovali odpovědí na konkrétní otázky, které byly také obsahem této petice.

Areál muničních skladů zasahuje do katastrálního území celkem čtyř obcí: Vlachovice, Bohuslavice nad Vlárí, Lipová a Haluzice. Všechny tyto obce patří spádově do okresu Zlín. Informace o dotčených obcích jsou obsaženy v Tabulce 2 níže.

Tabulka 2: Informace o dotčených obcích v okolí areálu muničních skladů ve Vrběticích (k 1. 1. 2014)

Kód obce	Název obce	Katastrální výměra (v ha)	Počet obyvatel
585238	Haluzice	408	85
557102	Bohuslavice nad Vlárí	686	376
586871	Lipová	1 148	357
585955	Vlachovice	2 239	1 478

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2014)

Obec Vlachovice je z hlediska počtu obyvatel i územní rozlohy největší z dotčených obcí. Součástí obce je také část Vrbětice. Naopak nejmenší ze zasažených obcí je obec Haluzice. Událost se lokálně dotkla více než dvou tisíc obyvatel. Výzkum bude dále zaměřen především na obec s největším počtem obyvatel a největší katastrální výměrou, tedy Vlachovice. Přímou na území této obce se nacházel také první vybuchlý sklad č. 16.

Na otázku, jaký dopad na obyvatelstvo mohla mít mimořádná událost ve Vrběticích a co způsobila, odpověděl Šándor (2020) v rozhovoru následovně. Celá situace se pro obyvatele mohla zdát spíše chaotická, nepřehledná a ne úplně promyšlená. Už jen proto, že došlo

několikrát k přemístování obyvatel dotčených obcí. „*Nejvážnější pro mě bylo zjištění, že existují různé standardy ochrany munice. Armáda ČR má šest skladů munice, které jsou velmi dobře zabezpečené. Stejnou municí si nechává soukromý sektor (byť v péči Ministerstva ochrany ČR) skladovat a hlídat a úroveň ochrany je jiná. Měly by tu být jasné stanovené a jednotné požadavky na to, jak má být munice skladována (munice do armádních a jiných zbraní, munice určená pro vývoz, apod.)*.“ Skladování a ostraha munice byla v tomto případě horší, než u armádních skladů. Zde je vidět zásadně velký rozpor. Problém je i v tom, jak PČR a Armáda ČR okolí Vrbetic po výbuchu hlídala. Ministerstvo mělo zajistit lepší výkon ostrahy. „*Je nepřijatelné, že se do objektu dostali lidé, kradli a následně materiál prodávali*.“ To samozřejmě obyvatelé mohli vnímat negativně a cítit nejistotu. Otázkou je, jak byl Zlínský kraj schopen vypořádat se s danou situací a jak dokázal přesvědčit obyvatelstvo, že dokáže fungovat mnohem lépe v případě, že by podobná událost znovu nastala. Záleží také, jak kvalitní byla komunikace kraje se starosty dotčených obcí. Od toho se dále odvíjí, jak to vnímalo obyvatelstvo a jestli v nich případně negativní pocit přetrvává i nadále. (Šándor, 2020)

Zkušenost s mimořádnou událostí může přinést ale i něco pozitivního. Dle Šándora (2020) teoreticky mohlo dojít ke zvýšení soudržnosti obyvatel Vrbetic, zlepšení bezpečnostního povědomí občanů, zlepšení připravenosti IZS Zlínského kraje na další mimořádné události zlepšením materiálové vybavenosti, zdokonalením sil a postupů, apod.

O to, jak obyvatelé obce Vlachovice přistupují k této mimořádné události, se zajímala obec Vlachovice, která se rozhodla v roce 2015 realizovat vlastní průzkum prostřednictvím dotazníkového šetření. V obecním zpravodaji Vlachovické listy (Obec Vlachovice, 2015a), určeném pro občany Vlachovic a Vrbetic, byly červencovém čísle roku 2015 zveřejněny výsledky dotazníku, který obec prostřednictvím zpravodaje rozesílala občanům. Dotazník obsahoval čtyři otázky týkající se minulosti a budoucnosti muničních skladů. Celkem bylo odevzdáno zodpovězených 116 dotazníků. V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, zda by obyvatelé požadovali odškodnění, v jaké formě, a jaký je jejich názor na skladování munice v areálu ve Vrbeticích do roku 2006, kdy jej využívala Armáda ČR. Níže jsou uvedeny odpovědi na dvě vybrané otázky z původního dotazníkového šetření obce z roku 2015, které budou následně porovnány s výzkumem v roce 2020. Respondenti v původním šetření v roce 2015 mohli vybrat více odpovědí a odpovídali následovně (Obec Vlachovice, 2015a).

- **Jaký je Váš názor na stav v areálu v letech 2006–2014?** Nejvíce hlasů (67) získala odpověď „nesouhlasil jsem“ s uskladňováním munice v areálu. Tuto odpověď zvolilo celkem 46 % účastníků výzkumu.

- **Jaký je Váš názor na budoucí využití areálu po sanačních pracích?** Nejčastější odpovědí bylo „nesouhlasím se skladováním munice“. Odpovědělo tak 93 respondentů, tedy 33 % všech dotázaných.

Na základě dotazníkového šetření obce Vlachovice z roku 2015 bylo zjištěno, že většina účastníků šetření se způsobem využití areálu v letech 2006–2014 nesouhlasila. Dále respondenti převážně nesouhlasili se skladováním munice v areálu po dokončení sanačních prací.

4.1.1 Výzkum vnímání bezpečnosti obyvatel Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů v roce 2014

Za účelem posouzení dopadů mimořádné události ve Vrběticích na obyvatele vybrané obce byl realizován výzkum v obci Vlachovice. Sběr dat proběhl pomocí dotazníkového šetření. Cílem bylo zjistit subjektivní vnímání pocitu bezpečí v místě bydliště obyvateli obce po mimořádné události. To je také jeden z návrhových indikátorů expertní skupiny pro posuzování kvality života v oblasti bezpečnosti (viz Kapitola 3.1.2). Dále se dotazník zaměřoval na to, jak se změnil život a postoj obyvatel po mimořádné události.

Dotazník pod názvem Vnímání bezpečnosti obyvatel Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů v roce 2014 (viz Příloha H) byl určen pouze pro obyvatele obce a obsahoval celkem třináct otázek. Devět otázek se určitým způsobem vztahovalo k mimořádné události a čtyři otázky byly demograficky orientované. Obsahem byly také dvě otázky z předchozího šetření obce v roce 2015, aby bylo možné odpovědi s odstupem času porovnat. Jedná se o otázky č. 7 a 8. Po vzájemné dohodě a ve spolupráci se starostou obce Zdeňkem Hověžákem bylo v období od 13. března do 15. května 2020 v obci Vlachovice provedeno dotazníkové šetření. Dotazníky byly za podpory starosty obce občanům doručeny v písemné podobě. Vyplnit je bylo možné také elektronicky přes web survio.com. V elektronické podobě byly dotazníky rozesílány prostřednictvím e-mailu a sociální sítě Facebook.

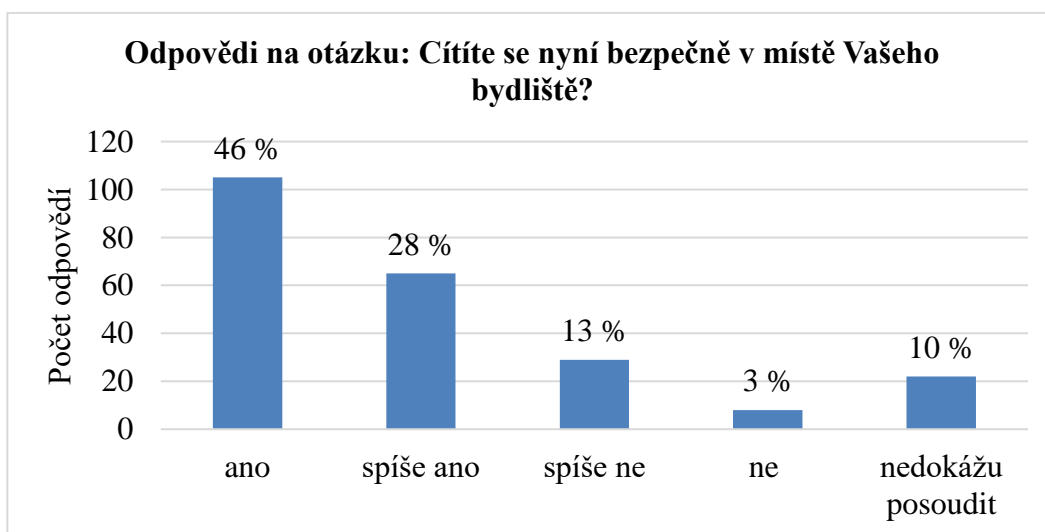
V obci Vlachovice žije (k 1. 1. 2020) celkem 1485 obyvatel, z toho 767 žen a 718 mužů. (MV ČR, 2020) V rámci dotazníkového šetření mohly odpovídat pouze osoby starší 18 let. Dotazník vyplnilo 230 respondentů, z toho 96 dotazníků bylo vyplněno a zasláno elektronicky, 134 dotazníků pak v papírové podobě. Jeden dotazník byl z důvodu nezodpovězení velkého počtu otázek vyřazen. Celkem tedy bylo odevzdáno 229 platných dotazníků. Do výzkumu se zapojilo přibližně 15 % obyvatel obce.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 146 žen (64 %) a 83 mužů (36 %). Nejčastěji odpovídali obyvatelé obce ve věku 27–45 let (36 %), dále lidé ve věku 46–59 let (24 %). Nejméně účastníků výzkumu bylo ve věkové kategorii 18–26 let (17 %). Věková kategorie nad 60 let (23 %) odevzdávala dotazníky převážně v písemné podobě.

Většinou odpovídali lidé se středoškolským vzděláním s maturitou. Tohoto vzdělání dosáhlo 99 respondentů, tedy přibližně 43 % všech dotazovaných. Druhým nejčastějším dosaženým vzděláním respondentů bylo středoškolské bez maturity, případně vyučení. Takto vzdělaných bylo přibližně 25 % dotazovaných, konkrétně 57 respondentů. Vysokoškolské vzdělání mělo 51 dotázaných (22 %), základní vzdělání má 22 respondentů (10 %).

Celkem 117 z 229 respondentů jsou zaměstnanci (51 %). Druhou nejpočetnější skupinou výzkumu jsou důchodci. Odpovědělo celkem 49 seniorů (21 %). Do dotazníkového šetření se zapojilo 24 nezaměstnaných/na rodičovské dovolené (11 %), 22 podnikatelů/OSVČ (10 %) a nejméně studentů, kteří tvořili pouze 7 % všech respondentů.

Od výbuchu prvního muničního skladu uplynulo téměř šest let (květen 2020). V rámci výzkumu bylo zjišťováno, jak bezpečně se cítí obyvatelé obce v současnosti, s odstupem času. Na otázku, zda se cítí nyní bezpečně v místě svého bydliště, odpověděli respondenti následovně (Obrázek 9).

Obrázek 9: Subjektivní pocit bezpečí obyvatel Vlachovic v místě bydliště

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem 105 z 229 respondentů (46 %) se cítí v místě svého bydliště bezpečně. Druhou nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo „spíše ano“. Tuto odpověď zvolilo 65 dotazovaných (28 %). Bezpečně se necítí pouhá 3 % respondentů, tj. 8 dotazovaných.

Podle Šándora (2020) se mohla obyvatelům dotčených obcí zdát situace po výbuších skladů poměrně nepřehledná a chaotická. Postupy příslušných orgánů a složek IZS byly podnikány na základě mnohdy nepředvídatelného vývoje situace. Proto další otázka dotazníku směřovala na spokojenost obyvatel s organizací a informovaností příslušnými orgány a složkami.

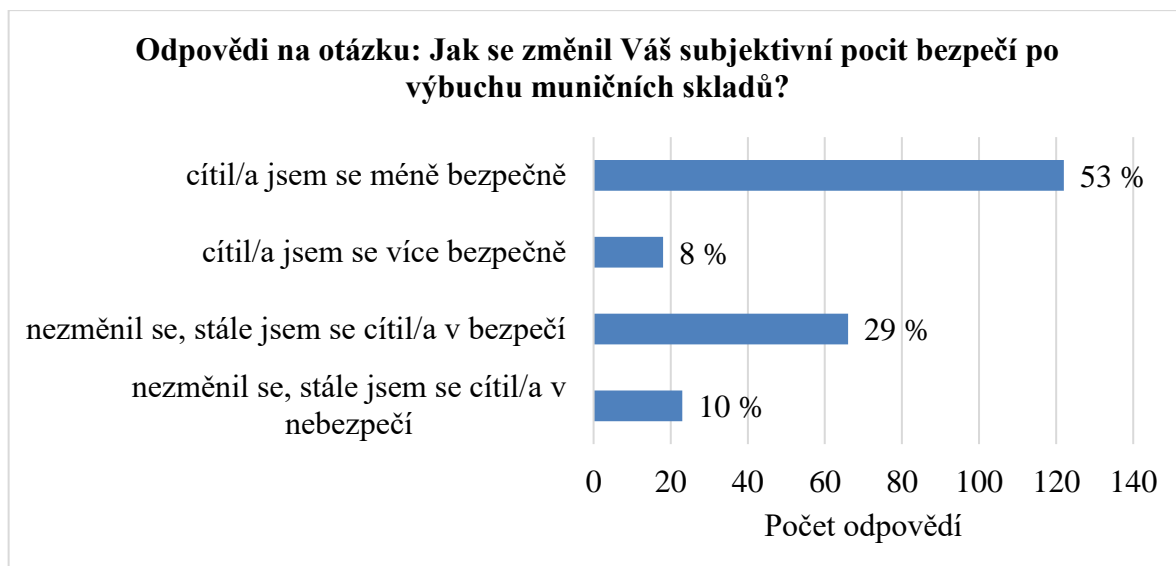

Obrázek 10: Spokojenost obyvatel Vlachovic s organizací a informovaností při řešení mimořádné události

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce respondentů bylo spíše spokojeno s organizací a informovaností při řešení mimořádné události příslušnými orgány a složkami. Odpovědělo tak 83 z 229 dotázaných, což tvoří 36 % všech odpovědí. Druhou nejčastější odpovědí, ve 35 % případů, bylo naopak „spíše nespokojen/a“. Tuto odpověď zvolilo 79 účastníků výzkumu. Velmi spokojeno bylo 14 respondentů (6 %).

Dále bylo předmětem šetření, jak výbuch muničních skladů ovlivnil subjektivní pocit bezpečí, který do té doby obyvatelé obce měli. Účastníci výzkumu odpovídali na otázku, jak se cítili bezprostředně po výbuchu muničních skladů.

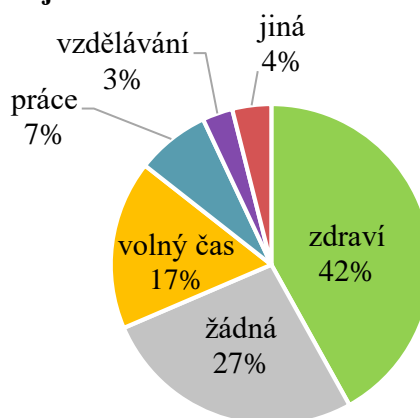
Obrázek 11: Vliv mimořádné události na subjektivní pocit bezpečí obyvatel Vlachovic

Zdroj: vlastní zpracování

Z odpovědí dotázaných obyvatel obce a Obrázku 11 vyplývá, že 122 z 229 respondentů (53 %) se vlivem výbuchu muničních skladů cítilo méně bezpečně, než před mimořádnou událostí. U 29 % účastníků výzkumu, tedy 66 osob, se subjektivní pocit bezpečí nezměnil a cítili se stále v bezpečí. Celkem 23 dotazovaných (10 %) se ale cítilo v nebezpečí před i po mimořádné události. Protože byl po mimořádné události areál více střežen, 18 respondentů (8 %) se cítilo více bezpečně po výbuchu muničních skladů.

Následující otázka v rámci dotazníkového šetření měla za cíl zjistit, jakých oblastí lidského života se mimořádná událost dotkla.

Odpověď na otázku: Kterou oblast Vašeho života považujete, že byla nejvíce ovlivněna mimořádnou událostí

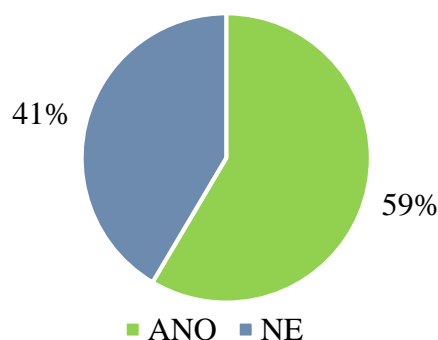
Obrázek 12: Vliv mimořádné události na oblasti života obyvatel Vlachovic

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem 96 z 229 respondentů (42 %) odpovědělo, že mimořádná událost měla vliv na jejich duševní nebo fyzické zdraví. Přibližně 27 % účastníků výzkumu (61 dotazovaných) uvedlo, že mimořádná událost neovlivnila žádnou oblast jejich života. Mimořádná událost ovlivnila volný čas celkem 39 dotazovaných, což tvořilo celkem 17 % odpovědí. Nejméně se událost dotkla oblasti vzdělávání. Mezi další oblasti života, které byly mimořádnou událostí ovlivněny, respondenti uvedli volný pohyb a vstup na pozemky (3 odpovědi), pocit bezpečí a jistoty (2 odpovědi), rodina (2 odpovědi), údržba lesa (1 odpověď) a důvěra ve státní orgány (1 odpověď).

Další otázka směřovala na to, zda se obyvatelé obce nyní zajímají a sledují průběžné dění v obci a jejím okolí více než před mimořádnou událostí. Odpovědi jsou znázorněny na Obrázku 13.

Odpovědi na otázku: Sledujete dění ve Vaší obci a okolí více než před výbuchem muničních skladů?

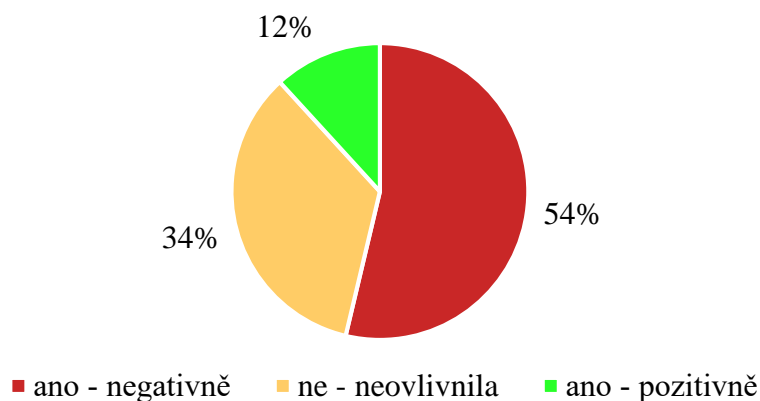
Obrázek 13: Vliv mimořádné události na sledování průběžného dění v obci obyvateli Vlachovic

Zdroj: vlastní zpracování

Po mimořádné události sleduje více průběžné dění v obci Vlachovice a jejím okolí 134 z 229 respondentů (59 %). Celkem 95 účastníků výzkumu (41 %) nesleduje dění v obci více, než tomu bylo před mimořádnou událostí.

V rámci šetření bylo zjišťováno, jak událost ovlivnila důvěru obyvatel Vlachovic ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu. Výsledky jsou shrnuty níže.

Odpovědi na otázku: Ovlivnila mimořádná událost Vaši důvěru ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost obyvatelstvu?

Obrázek 14: Důvěra obyvatel Vlachovic ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost obyvatelstvu

Zdroj: vlastní zpracování

Mimořádná událost vyvolala u 123 z 229 dotazovaných (54 %) nedůvěru ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu. Celkem 79 respondentů (34 %) uvedlo, že se jejich názor na stát po mimořádné události nezměnil. Ve 12 % případů, celkem u 27 dotazovaných, se důvěra ve stát zlepšila po mimořádné události.

Další dvě otázky korespondují s těmi, které do svého dotazníku zahrnula obec Vlachovice v roce 2015. U všech otázek v dotazníku v roce 2020 bylo možné vybrat pouze jednu odpověď. Několik respondentů u písemné podoby dotazníků však zaškrtnulo více odpovědí. Při zpracování dat v roce 2020 byla vybrána pouze jedna hlavní odpověď.

Na otázku využívání areálu ve Vrběticích k uskladňování munice v letech 2006–2014 (do okamžiku výbuchu) odpověděli respondenti v rámci výzkumu v roce 2020 následovně (viz Tabulka 3).

Tabulka 3: Názor obyvatel Vlachovic na využívání areálu muničních skladů v letech 2006–2014

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
souhlasil/a jsem	20	9 %
nesouhlasil/a jsem	52	23 %
nezajímalo mě to	126	54 %
jiný názor:	31	14 %
nevěděl/a jsem, co se v areálu skladuje/k čemu slouží	21	
neměl/a jsem na to názor	4	
bylo skladováno vše, co tam nemělo být	1	
nevadilo mi to, ale byla špatně zajištěna bezpečnost	1	
po zrušení vojenské posádky nekontrolovaný chaos	1	
vše okolo skladů bylo moc tajné	1	
nevěděl/a jsem, kdo sklady využívá	1	
věřil/a jsem, že jsou dobře zabezpečené	1	

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2020 bylo nejčastější odpovědí, u 126 respondentů (54 %), „nezajímalo mě to“. Tato část dotázaných se dříve nezajímala o způsob využívání areálu v letech 2006–2014. Celkem 23 % dotázaných obyvatel (52 respondentů) zvolilo odpověď „nesouhlasil/a jsem“ se způsobem, jakým byl areál využíván v letech 2006–2014.

Co se týče názoru na budoucí využití areálu muničních skladů po dokončení asanačních prací, odpovídali respondenti šetření v roce 2020 následovně.

Tabulka 4: Názor obyvatel Vlachovic na budoucí využití bývalého areálu muničních skladů

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
nesouhlasím se skladováním munice	87	38 %
souhlasím s převodem areálu do vlastnictví obce	46	20 %
nesouhlasím s provozem firmy Bochemie	43	19 %
souhlasím se skladováním munice	23	10 %
nesouhlasím s převodem areálu do vlastnictví obce	12	5 %
souhlasím s provozem firmy Bochemie	7	3 %
jiný názor:	11	5 %
nechat Armádu ČR využívat areál	4	
nemám na to názor	4	
jiné využití areálu (např. průmyslová zóna)	2	
ať je tam cokoli, vždy bude někdo nespokojený	1	

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji respondenti nesouhlasili s dalším skladováním munice. Odpovědělo tak 87 dotazovaných (38 %). Druhou nejčastější odpovědí, ve 20 % případů, byl souhlas

s převodem areálu do vlastnictví obce. S převodem do vlastnictví obce souhlasilo celkem 46 dotázaných obyvatel. Celkem 43 respondentů (19 %) nesouhlasí s provozem firmy Bochemie.

Poslední otázka dávala účastníkům výzkumu prostor k vyjádření. Na tuto nepovinnou otevřenou otázku odpovědělo 102 obyvatel obce. Bylo možné, jako u jediné otázky z dotazníku, uvést více odpovědí. Respondenti zde navrhovali opatření, která by podle nich pomohla k tomu, aby se podobná mimořádná událost již neopakovala. Výsledky shrnuje Tabulka 5.

Tabulka 5: Navržená opatření obyvateli Vlachovic na předcházení dalším mimořádným událostem

Kategorie odpovědí	Responzí	Podíl
Větší kontrola	32	27 %
Neskladovat munici	21	18 %
Zlepšit bezpečnostní postupy, zajistit jejich dodržování	15	12 %
Nepovolovat obchodování s municí soukromým firmám	10	8 %
Střežení objektu Armádou ČR	9	8 %
Převod areálu do vlastnictví státu	8	7 %
Žádná opatření nemají smysl	6	5 %
Lepší informovanost lidí	6	5 %
Zlikvidovat firmu Bochemie	4	3 %
Využití areálu k jiným (civilním) účelům	3	2 %
Zvýšení odpovědnosti osob	3	2 %
Neskladovat více druhů munice na jednom místě	1	1 %
Uvést vše co nejrychleji do původního stavu a zrušit omezení	1	1 %
Zrušit výrobu zbraní	1	1 %

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji účastníci výzkumu navrhovali změny v oblasti kontroly. Větší kontroly by podle 32 ze 102 respondentů (27 % odpovědí) pomohly předcházet podobným událostem. Druhou nejčastější odpovědí bylo neskladovat munici v areálu. Odpovědělo tak 21 dotázaných (18 %). Zlepšení bezpečnostních postupů a zajištění jejich dodržování by podle 15 respondentů (12 %) pomohlo předejít dalším takovým událostem.

Shrnutí dotazníkového šetření

Provedeného dotazníkového šetření se v roce 2020 zúčastnilo celkem 230 obyvatel Vlachovic. Odevzdáno bylo 229 platných dotazníků. Z průzkumu vyplývá, že v současné době se většina dotázaných obyvatel obce Vlachovice cítí bezpečně v místě svého bydliště. Zcela bezpečně se cítí 46 %, spíše bezpečně 28 % respondentů. S organizací a informovaností při řešení mimořádné události příslušnými orgány a složkami bylo 36 % dotazovaných spíše

spokojeno a 35 % spíše nespokojeno. Více než polovina respondentů (53 %) se po výbuchu muničních skladů cítila méně bezpečně, než předtím. U 29 % účastníků výzkumu se pocit bezpečí mimořádnou událostí nezměnil a stále se cítili bezpečně. Nejvíce respondentů (43 %) označilo oblast zdraví, že byla nejvíce ovlivněna mimořádnou událostí. Po výbuchu muničních skladů více sleduje průběžné dění v obci a jejím okolí 59 % dotazovaných. U více než poloviny dotázaných obyvatel (54 %) mimořádná událost negativně ovlivnila důvěru ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu.

Na otázku využívání areálu muničních skladů v letech 2006–2014 odpovědělo 46 % dotázaných (67 obyvatel) v roce 2015, že nesouhlasili s uskladňováním munice. V roce 2020 bylo nejčastější odpovědí, u 126 respondentů (54 %), že je nezajímalo, co se v areálu děje a skladuje. V roce 2015 odpovědělo 33 % účastníků výzkumu (93 obyvatel), že po dokončení sanačních prací nesouhlasí se skladováním munice. Stejná odpověď byla nejpočetnější i v roce 2020. Odpovědělo tak 87 dotázaných (38 % respondentů). Podle 27 % účastníků výzkumu, kteří odpověděli na poslední otázku, by častější a důkladnější kontroly mohly přispět k tomu, aby se podobná mimořádná událost již neopakovala. Dále by jako prevence vzniku mimořádných událostí mohlo pomoci omezení skladování munice a zlepšení bezpečnostních postupů včetně zajištění jejich dodržování.

4.2 Environmentální oblast dopadů mimořádné události ve Vrběticích

Vzhledem k povaze uskladněného materiálu v muničních skladech ve Vrběticích vznikly po prvním i druhém výbuchu obavy, že mohlo dojít k uvolnění škodlivých látek do ovzduší. Obyvatelé dotčených obcí byli upozorněni na toto riziko a bylo jim doporučováno nechat okna v obydlích zavřená. KHS ZS a chemická laboratoř HZS Frenštát pod Radhoštěm proto provedly monitoring kvality ovzduší v zasažené oblasti. (KHS ZS, 2014a):

Na webových stránkách KHS ZS jsou uveřejněny celkem tři zprávy s výsledkem monitoringu kvality ovzduší v zasažené oblasti. Měření probíhala bezprostředně po obou výbuších, ve dnech 16. října 2014 a 3. prosince 2014 v odpoledních hodinách. Mezitím bylo na vyžádání KHS Zlínského kraje provedeno další měření dne 29. října 2014. Zjišťovány byly koncentrace následujících látek v ovzduší (KHS ZS, 2014a–2014c):

- běžné anorganické zdroje znečištění – CO, O₃, NO, NO₂, NO_x, SO₂;
- prachové částice – PM₁₀, PM_{2,5}, PM₁.

Dále byla zjišťována přítomnost dioxinů a těkavých organických látek (VOC) ve vzduchu. Výsledky měření koncentrace těchto dvou skupin znečišťujících látek byly známé až po pěti dnech od provedení laboratorní analýzy. Limity koncentrací znečišťujících látek stanovuje zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. (KHS ZS, 2014a)

Základní indikátory kvality ovzduší byly sledovány proto, že jejich zvýšená přítomnost v ovzduší by mohla jeho kvalitu nepříznivě ovlivnit. Hůnová a Janoušková (2004) uvádějí, že kvalita ovzduší ovlivňuje nejen lidskou populaci, ale také rostliny, živočichy, konstrukce a stavby, horniny, apod. Záleží na koncentraci těchto látek v ovzduší a délce expozice. Podle toho pak mohou být dopady akutní (jednorázové nebo krátkodobé působení vysokých koncentrací) nebo chronické (dlouhodobé působení nižších koncentrací). Do organismu člověka se tyto látky mohou dostat přes dýchací ústrojí, případně přes kůži nebo trávicí ústrojí.

Pro pochopení důležitosti těchto měření, je dále uvedena stručná charakteristika zkoumaných znečišťujících látek a jejich vliv na člověka a prostředí. Oxid siřičitý (SO₂) a oxid dusičitý (NO₂) jsou bezbarvé plyny, které se do lidského organismu nejčastěji dostanou dýchacím ústrojím. Vysoké koncentrace mohou vyvolat respirační onemocnění. V malém množství naštěstí zdraví člověka neovlivní. Společně však oxid siřičitý a oxidy dusíku tvoří tzv. kyselou dešť, které poškozují lesní porosty a průmyslové plodiny, zapříčiňují okyselování půdy, vodních zdrojů a mohou narušit stavební konstrukce a způsobit tak ekonomické škody. Oxid

uhelnatý (CO) je oproti předchozím plynům vysoce toxický a má prokazatelně nepříznivé účinky na lidský organismus. Do organismu se dostane skrze dýchací cesty, pokožkou neproniká. Váže se na hemoglobin (krevní barvivo) a může zapříčinit snížení kapacity krve pro přenos kyslíku. Vysoké koncentrace způsobují například kardiovaskulární a neurologické obtíže. Ozon (O₃) nevzniká prvotně po explozi, ale druhotně jako následek chemických reakcí. Do organismu se dostane rovněž dýchacími cestami a při krátkodobém působení vyšších koncentrací byla pozorována u pacientů oslabená funkce plic. Nepříznivě ovlivňuje také vegetaci a různé materiály. Polévatý prach (PM, suspendované částice) může být pevného i kapalného skupenství a vyskytuje se v různých velikostech ve vzduchu. Částice jsou tak malé, že mohou být vzduchem unášeny. Jemné částice mohou proniknout až do dýchacích cest a mají negativní vliv na zdraví lidí. Větší částice nepříznivě ovlivňují vegetaci. V ovzduší mohou setrvat 7 až 30 dnů. Dioxiny mohou způsobovat nevolnosti, v nejhorším případě mohou být karcinogenní. Ovlivňují imunitní systém a nervovou soustavu. Není pro ně stanoven imisní limit, protože jakékoliv detekované množství je škodlivé, stejně jako u těkavých látek. Těkavé organické látky (VOC) pak mohou poškodit lidské zdraví nebo ozonovou vrstvu. (Andreovský a kol., 2013; Hůnová a Janoušková, 2004)

Zvýšená přítomnost uvedených znečišťujících látek v ovzduší překračující zákonem stanovený imisní limit by mohla mít vážné dopady na obyvatele dotčených lokalit a jejich zdraví, ale také na živočichy, rostliny, materiály a stavby. Proto bylo nezbytné provést co nejdříve po výbuchu měření, která měla za cíl vyloučit překročení stanovených limitů škodlivin v ovzduší. KHS ZS byla stanovena vhodná měřící místa v okolí areálu muničních skladů, kde po dobu jedné hodiny probíhalo měření stavu ovzduší. Tabulka 6 níže shrnuje výsledky monitoringu, který byl proveden KHS ZS na měřícím místě před obecním úřadem ve Vlachovicích. Porovnávány jsou hodnoty ze stejného měřícího místa ze dne 16. října 2014 po explozi prvního skladu a ze dne 3. prosince 2014 v souvislosti s výbuchem druhého skladu. (KHS ZS, 2014a; KHS ZS, 2014c) Úplné znění zpráv KHS ZS s výsledky monitoringu obsahují Přílohy E–G.

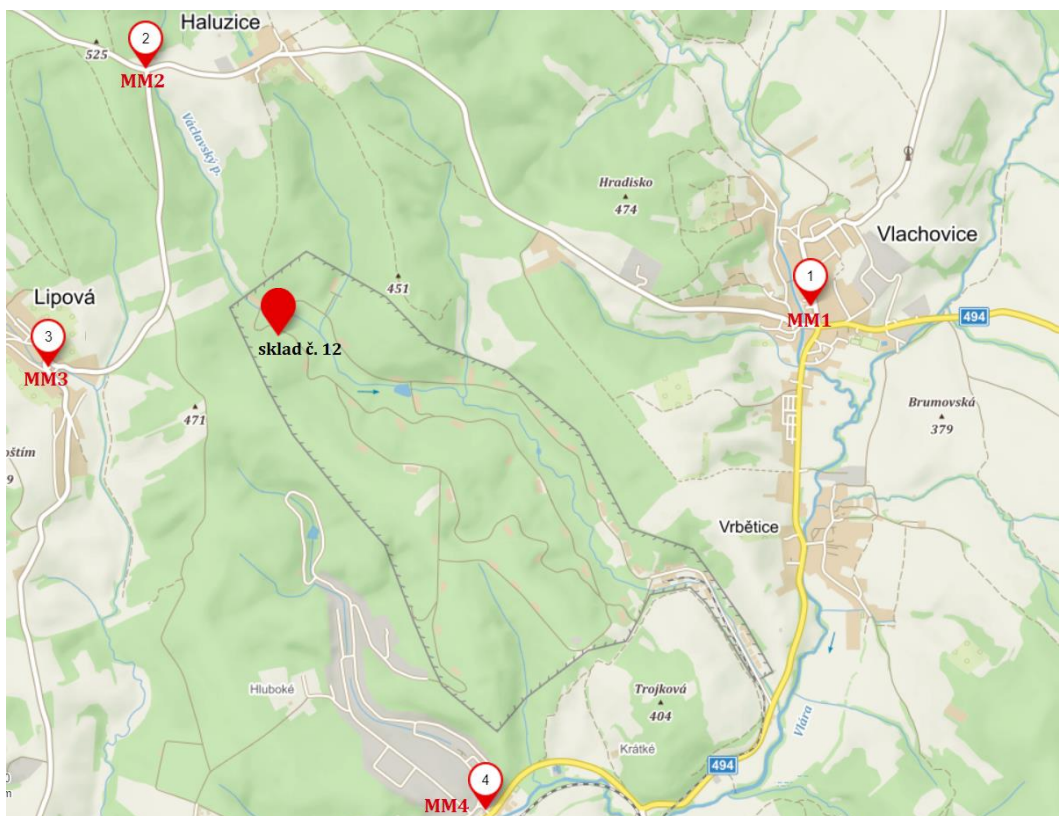
Tabulka 6: Koncentrace znečišťujících látek v ovzduší ve Vlachovicích ve dnech 16. 10. 2014 a 3. 12. 2014

Znečišťující látka	Doba průměrování	Imisní limit ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Naměřená hodinová koncentrace ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)		
			16. 10. 2014	změna	3. 12. 2014
SO ₂	1 hodina	350	18,5	↓	12,0
NO ₂	1 hodina	200	9,6	↑	14,0
CO	max. denní 8hodinový průměr	10 000	121,3	↑	675,0
O ₃	max. denní 8hodinový průměr	120	38,9	↓	<10
PM ₁₀	24 hodin	50	13,3	↑	24,0
PM _{2,5}	1 kalendářní rok	25	9,3	↑	19,0

Zdroj: vlastní zpracování podle (KHS ZS, 2014a; KHS ZS, 2014c)

Na základě výsledků měření bylo prokázáno, že koncentrace všech sledovaných znečišťujících látek nepřekračují stanovený imisní limit. Proto nebylo nutné přijímat žádná opatření k zajištění ochrany zdraví obyvatel. (KHS ZS, 2014a; KHS ZS, 2014c) Naměřené hodnoty koncentrací škodlivých látek v ovzduší byly po výbuchu druhého skladu většinou vyšší, než v případě prvního výbuchu. U čtyř ze šesti látek je možné pozorovat zvýšení koncentrace v ovzduší oproti předchozím hodnotám naměřeným po prvním výbuchu. Ke zvýšení koncentrace nedošlo pouze u oxidu siřičitého a ozonu. Důvod vyšších koncentrací některých látek v ovzduší po druhém výbuchu již nebyl ze strany KHS ZS veřejně komentován. Podstatné pro měření bylo, že stanovený limit nebyl ani v jednom případě překročen. (KHS ZS, 2014a; KHS ZS, 2014c)

Měření byla provedena KHS ZS z několika měřících míst v okolí areálu muničních skladů. Závislost mezi naměřenými hodnotami koncentrací látek v ovzduší a vzdáleností měřícího místa od epicentra výbuchu je zkoumána dále. (KHS ZS, 2014c) Obrázek 15 níže zachycuje, jak byla jednotlivá měřící místa vzdálena od druhého vybuchlého skladu č. 12. Pro porovnání výsledků monitoringu bude vybráno měřící místo u obecního úřadu v Lipové (MM3), které bylo nejbližší epicentru výbuchu a místo u vjezdu do areálu bývalých Vlárských strojíren (MM4).

Obrázek 15: Vzdálenost měřících míst od muničního skladu č. 12

Zdroj: vlastní zpracování podle (Mapy.cz; KHS ZS, 2014c)

Jak se naměřené hodnoty koncentrací lišily v závislosti na měřícím místě, je předmětem dalšího zkoumání. Tabulka 7 porovnává výsledky monitoringu ovzduší ze dne 3. prosince 2014 z vybraných měřících míst MM3 a MM4.

Tabulka 7: Koncentrace znečišťujících látek v ovzduší ve Vlachovicích dne 3. 12. 2014 v závislosti na měřícím místě

Znečišťující látka	Doba průměrování	Imisní limit ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Naměřená hodinová koncentrace ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)		
			MM3	vztah	MM4
SO ₂	1 hodina	350	<11	=	<11
NO ₂	1 hodina	200	<8	<	17
CO	max. denní 8hodinový průměr	10 000	417	<	719
O ₃	max. denní 8hodinový průměr	120	17	>	<10
PM ₁₀	24 hodin	50	14	<	34
PM _{2,5}	1 kalendářní rok	25	11	<	28

Zdroj: vlastní zpracování podle (KHS ZS, 2014c)

Ačkoli se měřící místo MM3 nacházelo blíže skladu č. 12, ve většině případů byly naměřené hodnoty koncentrací nižší, než u vzdálenějšího měřícího místa MM4. Pouze koncentrace oxidu dusičitého byla vyšší u MM4. Koncentrace polétavého prachu (PM_{2,5}) v ovzduší o tři jednotky překročila stanovený imisní limit, ale závěr měření to neovlivnilo. Je vhodné připomenout, že na každé měření mají vliv aktuální meteorologické podmínky.

V rámci monitoringu byly dle dostupných informací zkoumány pouze základní indikátory kvality ovzduší. Zda unikaly do ovzduší jiné škodlivé látky, to již nebylo předmětem měření. Na základě dostupných informací byla provedena pouze tři měření kvality ovzduší ve dnech 16. října 2014, 29. října 2014 a 3. prosince 2014. Nejsou uvedeny informace, že by byla provedena další měření v souvislosti s mimořádnou událostí po 3. prosinci 2014. O tom, zda byla zkoumána například kontaminace vody a půdy, se již KHS ZS na svých stránkách nezmiňuje. (KHS ZS, 2014a–2014c)

V souvislosti se zjištěními výše byla dne 23. března 2020 prostřednictvím e-mailu oslovena ředitelka odboru hygieny práce KHS ZS, paní Ing. Pavlína Pencová, s žádostí o odpověď na otázku pro účely této práce. Paní ředitelka odpověděla na následující otázky (Pencová, 2020).

Otázka 1: Byla provedena ze strany KHS ještě další měření kvality ovzduší mimo uvedená data v souvislosti s touto událostí?

Odpověď 1: *„Žádná jiná další měření, než ta, která jsou veřejně dostupná na webových stránkách KHS ZK, nebyla v souvislosti s mimořádnou událostí výbuchu muničního skladu provedena.“*

Otázka 2: Byla v důsledku mimořádné události výbuchů muničních skladů zjišťována například možnost kontaminace spodní vody, půdy, apod.?

Odpověď 2: *„KHS ZK nemá informaci o tom, že by byla zjišťována případná kontaminace půdy, spodních vod, nedisponuje v této problematice žádnými zjištěními.“*

Otázka 3: Přestože sledované znečišťující látky nepřekročily dle měření KHS imisní limity, je možné, že by látky uvolněné v důsledku výbuchu mohly krátkodobě negativně ovlivnit zdraví obyvatel?

Odpověď 3: *„Vzhledem k tomu, že všechny výsledky z měření prokázaly nepřekročení stanovených imisních limitů, k zajištění ochrany veřejného zdraví nebylo nutné přijímat žádná opatření, a proto se nepředpokládalo negativní ovlivnění zdraví obyvatel.“*

V srpnovém čísle Vlachovických listů (Obec Vlachovice, 2015b, s. 3) je uvedena informace o tom, že dne 11. června 2015 proběhlo v obci měření kvality vody a půdy. Zkoumána byla přítomnost fosforu, hliníku, dusičnanů a dalších látek. Měření provedla po devíti měsících od výbuchu prvního skladu na žádost obce analytická laboratoř Vodní zdroje Holešov a.s. Vzorky byly odebrány rovněž v areálu muničních skladů a jeho blízkém okolí. Obec žádala o odborné posouzení vzorků. Závěr odborného posouzení kvality vody a půdy byl následující. *„Na základě provedených chemických analýz zkoumaných vzorků lze konstatovat, že u zkoumaných chemických látek nedošlo k překročení limitů a není tedy ohroženo životní prostředí v okolí muničního areálu v souvislosti s výbuchy ve skladech č. 12 a č. 16.“*

Podle Šándora (2020) teprve čas ukáže, jak vážné následky tato událost skutečně bude mít. Sanační práce ze strany státu ale bez pochyby probíhají velmi dlouho. Cílem mělo být vyčistit k daným objektům co nejkratší cestu. Příliš dlouho trvalo, než se složky dostaly k epicentrum výbuchu. *„Více než šest let je velmi dlouhá doba na sanaci území. V zásadě si ale nemyslím, že by mohlo být nějakým významným způsobem ovlivněno životní prostředí.“* Určitý vliv by případně mohl mít pobyt a práce Armády ČR na místě (zatížení území) a také kam munice dopadla - to prostředí jistě nepřidalo. (Šándor, 2020)

Dílčí shrnutí kapitoly

Analýza naměřených hodnot KHS ZS v práci prokázala, že po výbuchu druhého skladu byly koncentrace základních znečišťujících látek v ovzduší vyšší ve čtyřech ze šesti případů. Důvod zvýšení koncentrací po výbuchu druhého skladu nebyl příslušnými institucemi blíže vysvětlen. Naměřené hodnoty koncentrací se dále lišily podle měřicího místa a jeho vzdálenosti od epicentra výbuchu. Porovnávány byly naměřené hodnoty po výbuchu druhého skladu č. 12 dne 3. prosince 2014. U měřicího místa, které bylo vzdálenější od skladu č. 12 (MM4), byly naměřené koncentrace látek vyšší, než u měřicího místa (MM3) blíže skladu. Ani v jednom případě nebyl překročen imisní limit stanovený zákonem.

Podle dostupných informací od KHS ZS byla provedena celkem tři měření kvality ovzduší. Koncentrace škodlivých látek v ovzduší po výbuchu druhého skladu již dále nebyly sledovány. Devět měsíců od prvního výbuchu byla na žádost obce Vlachovice měřena kvalita vody a půdy. Vzorky byly odebrány přímo z areálu a v jeho blízkosti. Ani v tomto případě nebyly stanovené limity koncentrací překročeny. Dle provedené analýzy tedy nemělo dojít ke škodám na životním prostředí v oblasti kvality ovzduší, vody, půdy.

4.3 Legislativní oblast dopadů mimořádné události ve Vrběticích

Na základě usnesení vlády č. 907 ze dne 3. listopadu 2014 byla krátce po výbuchu muničního skladu MV ČR ve spolupráci s předsedou Českého báňského úřadu a generálním ředitelem HZS ČR vypracována Analýza právní úpravy působností orgánů veřejné moci ve vztahu k nakládání s municí civilními subjekty (dále jen „Analýza“). (MV ČR, 2014) Objevily se totiž pochybnosti, že dosavadní právní úprava vztahující se k nakládání se zbraněmi a střelivem, resp. municí není dostačující. Otázka ne/dostatečnosti právní úpravy v této oblasti se však začala řešit až po vzniku mimořádné události. Následující analýza vychází převážně ze Souhrnné zprávy MV ČR, která mimo jiné shrnuje také výsledky Analýzy, nebude-li uvedeno jinak. (MV ČR, 2014)

V rámci Analýzy byly vyhodnocovány právní předpisy upravující:

- nakládání se zbraněmi a střelivem,
- nakládání s výbušninami,
- oblast prevence závažných havárií.

Vedle toho bylo třeba hodnotit také následující zákony a jejich podzákonné předpisy:

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně,
- zákon č. 239/2000 Sb., o IZS,
- zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

Právní úprava zákona č. 239/2000 Sb., o IZS a č. 240/2000 Sb., krizového zákona byla shledána jako dostačující. Naopak u zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně bylo doporučeno provedení dílčích změn. Protože legislativní Analýza odhalila některé nedostatky stávající právní úpravy a působností jednotlivých státních orgánů, byl následně kladen důraz na nutnost provedení změn některých právních předpisů, které upravují nakládání s municí. Spatřeny byly zejména následující nedostatky:

- nedostatečná provázanost právních předpisů upravujících nakládání s municí (ve všech právních předpisech je munice řešena pouze doplňkově a je vymezena různě, aj.),
- slabá vzájemná koordinace a spolupráce kontrolních orgánů (není stanoven vhodný okruh kontrolních orgánů pro kontrolu munice, aj.),

- ustanovení nezohledňují zásadní bezpečnostní specifika nakládání s municí (absence požadavků na uskladnění munice jako prevence vzniku případného výbuchu a minimalizace následků, aj.).

Výše uvedené nedostatky bylo třeba odstranit úpravou některých právních předpisů. Ve smyslu usnesení vlády č. 33 ze dne 14. ledna 2015 (Vláda ČR, 2015) bylo uloženo ministru vnitra a předsedovi Českého báňského úřadu vypracovat a předložit návrh novely následujících zákonů:

- zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

Kromě výše uvedených zákonů bylo doporučeno provést také změny souvisejících prováděcích právních předpisů, dále pak posoudit a případně provést změnu předpisů upravujících prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami. Pro účely této práce bude pozornost věnována změnám tří výše uvedených zákonů.

V souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích bylo potřeba operativně řešit nastalou situaci. Kromě změn konkrétních zákonů pak bylo například vydáno devět nařízení vlády (dále jen „NV“): NV č. 236/2014 Sb., NV č. 279/2014 Sb., NV č. 285/2014 Sb., NV č. 159/2015 Sb., NV č. 396/2015 Sb., NV č. 33/2016 Sb., NV č. 446/2016 Sb., NV č. 431/2017 Sb., NV č. 129/2018 Sb., o povolání vojáku v činné službě k plnění úkolů PČR, a to v období od 3. listopadu 2014 do 31. prosince 2018. Vláda také vydala potřebná usnesení, například č. 140 ze dne 17. února 2016 o dalším využití areálu muničního skladu u Vrbětic a další. (MV ČR, 2019a)

4.3.1 Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu

Mimořádná událost ve Vrběticích s sebou přinesla několik legislativních změn, jak v zákonných, tak podzákonných právních předpisech. Těmi nejvýznamnějšími prošel zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona

č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zbraních“). Zákon byl novelizován přijetím zákona č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Novela nabyla účinnost dnem 1. srpna 2017. Významným způsobem přispěla k novelizaci zákona o zbraních jednak mimořádná událost ve Vrběticích, dále také útok střelce v Uherském Brodě v roce 2015, dosavadní poznatky a zkušenosti z praxe s fungováním Centrálního registru zbraní. Novelou byly provedeny změny v zákoně o zbraních, o požární ochraně, živnostenském zákoně, zákoně o správních poplatcích, o nakládání s bezpečnostním materiálem a zákoně o pyrotechnice. (MV ČR, 2015a)

Po mimořádné události ve Vrběticích došlo přijetím zákona č. 229/2016 Sb., změna zákona o zbraních a dalších zákonů ke komplexní změně a ke zpřísnění zákona o zbraních. V souvislosti s tímto zákonem pak byla vláda zmocněna k vydání různých nařízení a vyhlášek MV ČR. Byly tak zpracovány nové prováděcí předpisy související se zbraněmi a municí (MV ČR, 2017):

- NV č. 217/2017 Sb., o požadavcích na zabezpečení zbraní, střeliva, černého loveckého prachu, bezdýmného prachu a zápalek a o muničním skladišti;
- NV č. 218/2017 Sb., o minimálních technických požadavcích na střelnici pro municí, trhací jámu pro ničení munice a zvláštní zařízení pro odpalování, střelbu nebo ničení munice a o povinných náležitostech jejich provozního řádu;
- NV č. 219/2017 Sb., o znehodnocování některých zbraní a střeliva, zhotovování řezů zbraní a střeliva a jejich ničení a o minimálním obsahu dokumentace ve vztahu k delaboraci, znehodnocování, výrobě řezů a ničení munice;
- vyhláška MV ČR č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních.

Novela zákona o zbraních a změna dalších právních předpisů stanovily nové podmínky pro nakládání s municí v civilním sektoru a municí tak konečně začala být v zákoně věnována větší pozornost, než tomu bylo doposud. (Kovárník a Rouč, 2007) V původním znění zákona o zbraních sice bylo upraveno zabezpečení střelných zbraní, střeliva, výbušnin a nebezpečných chemikálií, ale nikoli munice. Zákon téměř třicet let neřešil ani způsob, jak má být munice uložena tak, aby v případě výbuchu byly následky minimální. To byl zcela zásadní nedostatek tohoto zákona, který prokázala Analýza MV ČR (MV ČR, 2015a).

Níže jsou uvedeny vybrané změny v zákoně o zbraních a prováděcích právních předpisech (MV ČR, 2015a), ke kterým po mimořádné události došlo:

- samostatná definice munice a její členění,
- stanovení jednoznačného právní režimu nakládání s municí civilními subjekty,
- zavedení muničních průkazů a muniční licence a navržení samostatného režimu zahrnujícího jejich vydávání,
- jednoznačné stanovení podmínek pro skladování, zabezpečení, přepravu munice a její likvidaci,
- definice podmínek pro provádění pyrotechnického průzkumu,
- stanovení minimálních technických požadavků na střelnici pro municí, trhací jámu pro zničení munice,
- rozšíření evidence v informačním systému Centrální registr zbraní o municí,
- zajištění vymahatelnosti práva a sankcí v případě porušení,
- stanovení kontrolních pravomocí, působností a spolupráce v oblasti nakládání se zbraněmi, střelivem a municí, apod.

Tehdejší ministr vnitra Milan Chovanec okomentoval novelizaci zákona o zbraních slovy (MV ČR, 2015c): *„Jde o zásadní změnu k lepšímu. Stanovujeme jednoznačný, přísný právní režim nakládání s municí soukromými osobami či firmami. Zefektivňujeme prověřování a vymáhání požadavků na zdravotní způsobilost držitelů zbrojních průkazů a policii dáváme větší právo zadržet v odůvodněných případech zbraně i municí. Cíl je jasný: Nastavujeme takové systémové prvky, díky kterým by se občané měli cítit bezpečně.“*

V roce 2019 již byly MV ČR předloženy návrhy dalších čtyř nových zákonů upravující nakládání se zbraněmi, střelivem a municí v civilní sféře: nový zákon o zbraních (nahradí zákon č. 119/2002 Sb.), samostatný zákon o municí, nový zákon o nakládání se zbraněmi v oblasti vnitřní bezpečnosti, doprovodný zákon o změně zákonů. Všechny zákony by měly nabýt účinnosti v roce 2022. Plánované změny nejsou dávány do přímé souvislosti s Vrběticemi. Důvodem k jejich provedení je zachování a posílení osvědčeného a úprava toho, co se v praxi neosvědčilo. (MV ČR, 2019)

4.3.2 Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Na základě Analýzy (MV ČR, 2014) bylo zjištěno, že hlavním problémem v oblasti požární ochrany byly nedostatečné informace o objektech skladujících výbušniny, trhaviny a munici. Při zásahu se ukázalo, že zasahující jednotky ve Vrběticích předem nevěděly, jaký konkrétní materiál se v areálu nachází. Zejména pak v právních předpisech chyběly stanovené postupy pro zdolávání požárů v těchto objektech. U dokumentace zdolávání požárů obsahující konkrétní postupy musí být zajištěno, že je budou mít jednotky požární ochrany a složky IZS k dispozici ještě před vznikem mimořádné události. Jen tak na ně mohou být na případný zásah složky IZS řádně připraveny. Dále pak bylo potřeba zajistit vynucení současných povinností právnických osob zejména u těch skladů, kde nebylo jednoznačně zřejmé, který orgán je příslušný k uplatňování státního dozoru nad povinnostmi podnikajících fyzických a právnických osob. Cílem novely zákona o požární ochraně bylo odstranit tyto nedostatky a zlepšit tak informovanost o objektech a připravenost na případné mimořádné události. Byly proto navrženy legislativní úpravy tohoto zákona v následujících oblastech (MV ČR, 2015a):

- posouzení požárního nebezpečí, předkládání dokumentace zdolávání požárů příslušnému orgánu státního požárního dozoru před zahájením činnosti a zvláštní proces jejího odsouhlasení,
- úprava povinností osob s odbornou způsobilostí na úseku požární ochrany,
- úprava kompetencí státního požárního dozoru,
- úprava sankcí,
- vytvoření institutu zvláštního požárního dozoru.

Požadované změny byly provedeny rovněž přijetím zákona č. 229/2016 Sb., změna zákona o zbraních a dalších zákonů.

4.3.3 Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě

Ve Sbírce zákonů byl dne 29. prosince 2016 uveřejněn také zákon č. 451/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 83/2013 Sb., o označování a sledovatelnosti výbušnin pro civilní použití. Zákon nabyl účinnosti 14. ledna 2017. Jedním z jeho cílů bylo právě provázat zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě se zákonem

č. 119/2002 Sb., o zbraních. Mezi výbušninami, pyrotechnickými prostředky a municí však po technické stránce existuje blízká vazba, proto tento zákon munici upravuje ve spojitosti se zákonem o zbraních. Z pohledu munice a jejího nakládání civilními subjekty mělo novelou tohoto zákona dojít k (MV ČR, 2015b):

- větší provázanosti právních předpisů v oblasti nakládání civilních subjektů s municí,
- stanovení vhodných podmínek efektivní kontroly civilních subjektů nakládajících s municí (zejména její skladování),
- upřesnění požadavků na stavby určené k výrobě nebo delaboraci munice, při nichž dochází k nakládání s výbušninami a jejich umístění,
- stanovení působností obvodních báňských úřadů vydávat závazná stanoviska ve stavebních a územních řízeních ke stavbám objektů určených k nakládání s výbušninami (v rámci výroby střeliva či munice), apod.

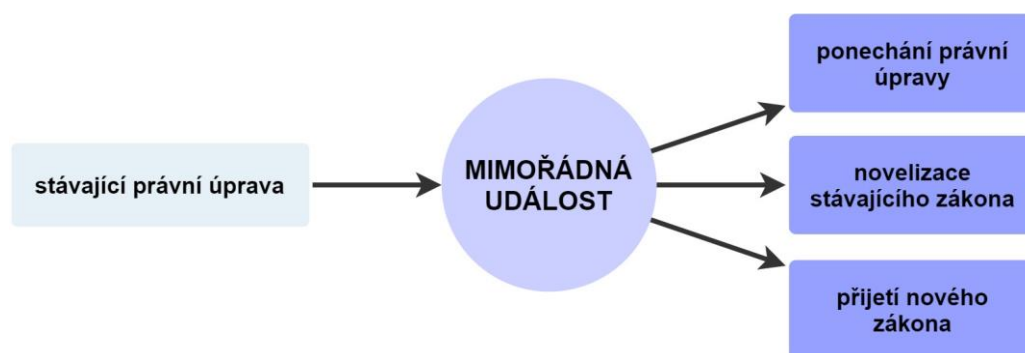
Dílčí shrnutí kapitoly

Analýza legislativní oblasti prokázala nedostatky dřívější právní úpravy v oblasti nakládání se zbraněmi a municí. Hlavním problémem bylo, že právní předpisy upravující munici a nakládání s ní nebyly dostatečně provázány. Dále nebyly specifikovány jednoznačné bezpečnostní požadavky na nakládání s municí a míra koordinace a spolupráce kontrolních orgánů byla slabá. Bylo proto nutné provést odpovídající změny vedoucí k odstranění zjištěných nedostatků. Změny byly provedeny jak v konkrétních zákonech, tak v podzákoných právních předpisech. Nejvýznamnější komplexní změnou prošel zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních, který byl novelizován zákonem č. 229/2016 Sb., změna zákona o zbraních a dalších zákonů. Došlo tak vyčlenění munice do samostatného režimu odděleného od nakládání s běžnými střelnými zbraněmi a střelivem, ke sjednocení terminologie důležité pro vymezení munice, stanovení pravomoci, působnosti a podmínek spolupráce na úseku nakládání s municí. Dále bylo stanoveno, jakým způsobem má být munice skladována, zabezpečena, jak s ní má být následně nakládáno a jak postupovat při její likvidaci. Méně závažné nedostatky byly zjištěny také v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně a zákoně č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. I tyto zákony prošly potřebnými úpravami.

Podobnou situaci představovaly povodně na Moravě v roce 1997. Při této mimořádné události se ukázalo, že právní úprava týkající se mimořádných událostí nebyla dostačující. Existovala pouze oddělená právní úprava pro různé oblasti ochrany, které bylo třeba

legislativně propojit v komplexní celek. Proto došlo následně ke vzniku nové legislativy v této oblasti. (Linhart, 2004) Výsledkem bylo vytvoření integrovaného záchranného systému propojujícího dané složky IZS a také přijetí celého „balíčku“ krizové legislativy. (Vilášek, Fiala a Vondrášek, 2014)

Obrázek 16 níže graficky interpretuje, jak může mimořádná událost působit na legislativní oblast. Na počátku je existující právní režim, v rámci kterého je postupováno. Jakmile nastane mimořádná událost, dojde k ověření právní úpravy. Pokud je dosavadní právní úprava vyhovující a nebyly zjištěny závažné nedostatky, může se ponechat legislativa v původním znění. K provedení dílčí transformace, nebo rychlé změny, je vhodné stávající právní předpisy novelizovat. V případě, že jsou potřeba rozsáhlé změny, nebo úprava dané oblasti vůbec neexistuje, může dojít k přijetí zcela nového zákona.

Obrázek 16: Vliv mimořádných událostí na legislativní oblast

Zdroj: vlastní zpracování

Šándor (2020) se k otázce, zda se dá přeci jen předejít nedostatkům v legislativní oblasti ještě před vznikem nějaké závažné mimořádné události, v rozhovoru vyjádřil následovně. „*Náš právní řád je téměř zaplevelen právními normami v naší snaze všechno vtěsnat do zákona. Máme žít v duchu zákona, ale také řídit se zdravým rozumem.*“ Až krize ukáže, zda dosavadní postupy a opatření jsou dostatečné. Mezery a nedostatky se musí včas rozklíčovat. Teprve až mimořádná událost nastane, otestuje se daná právní úprava. V případě zjištěných nedostatků se zváží, zda dojde k legislativním úpravám. Šándor (2020): „*To, že se poučíme, je velmi důležité.*“ Krizi je možné popsat obecně, ale vždy budou existovat specifika pro danou situaci a jistá míra improvizace.

4.4 Ekonomická oblast dopadů mimořádné události ve Vrběticích

Bylo zřejmé, že mimořádná událost ve Vrběticích bude představovat jistou finanční zátěž v souvislosti s odstraňováním následků. Vyplývá to z rozsahu mimořádné události, množství použitých sil a prostředků, zejména také z délky trvání řešení celé situace. V současné době (květen 2020) stále probíhají na území asanační práce. Rozlišováno je několik druhů škod, ke kterým v důsledku mimořádné události došlo. Škoda způsobená výbuchem, činností složek IZS, poskytováním pomoci členům složek IZS. Na odškodnění obyvatel se podílel stát z rozhodnutí krajského úřadu. (PČR, 2020a)

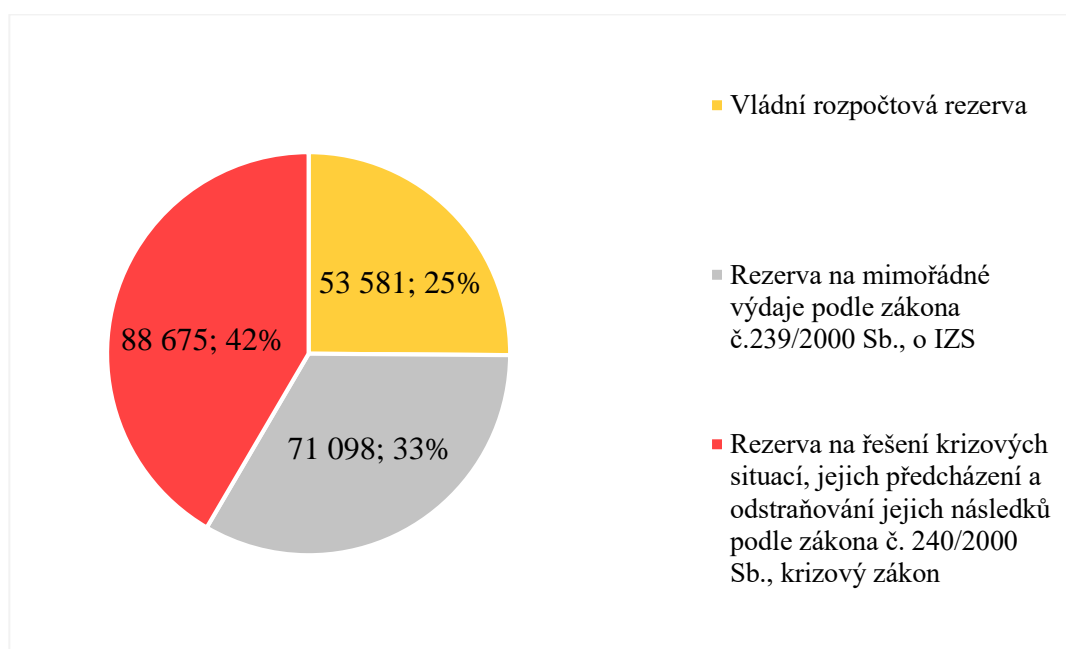
Konečný účet za Vrbětice však není možné v tuto chvíli vyčíslit, k dispozici jsou pouze dílčí částky. K financování mimořádných událostí obecně se vyjádřil v rozhovoru Šándor (2020) následovně. Na financování se podílí stát, složky IZS, kraj, obce. Vyčíslení je tím složitější, že je zainteresováno do financování poměrně mnoho stran. Teď záleží, kdo všechno se nyní na asanačních pracích podílí. Pokud by se podílela pouze jedna složka, vyčíslení bude samozřejmě jednodušší. Stát, složky IZS a kraj by v tuto chvíli již měli být schopni říci, kolik zásah ve Vrběticích stál. Právě proto, že vynaložené výdaje nejsou jejich peníze, ale peníze daňových poplatníků. Je těžké říci, jestli systém financování je, nebo není nastaven dobře. Na krizi se vynakládají prostředky, které normálně nejsou plánované. Kraj jistě neměl v plánu několikrát evakuovat obce. Proto se řeší nějaké rezervy a případně je možné požádat stát o úhradu mimořádných prostředků. V současné době na místě ještě probíhá částečná ostraha objektu a asanační práce – je pochopitelné, že konečné částky za tyto úkony ještě nejsou známé. Ale částky za ukončené úkony by již známé být měly. (Šándor, 2020)

4.4.1 Výdaje z kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích

Ekonomické dopady mimořádné události ve Vrběticích budou dále posuzovány z hlediska poskytnutých prostředků z kapitoly 398 – VPS státního rozpočtu. Data pro analýzu byla získána ze zveřejněných závěrečných účtů (MF ČR, 2015–2019) kapitoly za roky 2014–2018. V Příloze I je obsažen přehled konkrétních položek a výše uvolněných prostředků v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích. Pro přehlednost jsou v příloze uvedeny také celkové vynaložené prostředky z účelových rezerv a vládní rozpočtové rezervy kapitoly rozpočtu během sledovaného období.

Celkem bylo z kapitoly 398 – VPS uvolněno 213 354 tis. Kč na odstraňování následků mimořádné události ve Vrběticích. Tyto prostředky byly poskytnuty ve sledovaném období

2014–2018 a rozděleny do kapitol MV, MO a do rozpočtu Zlínského kraje. Jak je znázorněno na Obrázku 17 níže, nejvíce prostředků (42 %) bylo uvolněno z účelové rezervy na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování následků. Z této rezervy bylo na mimořádnou událost vynaloženo 88 675 tis. Kč. Přibližně 33 % prostředků (71 098 tis. Kč) bylo poskytnuto z rezervy na mimořádné výdaje podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS. Nejméně prostředků ve výši 53 581 tis. Kč (25 %) bylo čerpáno z vládní rozpočtové rezervy.

Obrázek 17: Čerpání rezerv kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrbětčích v letech 2014–2018 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2015–2019)

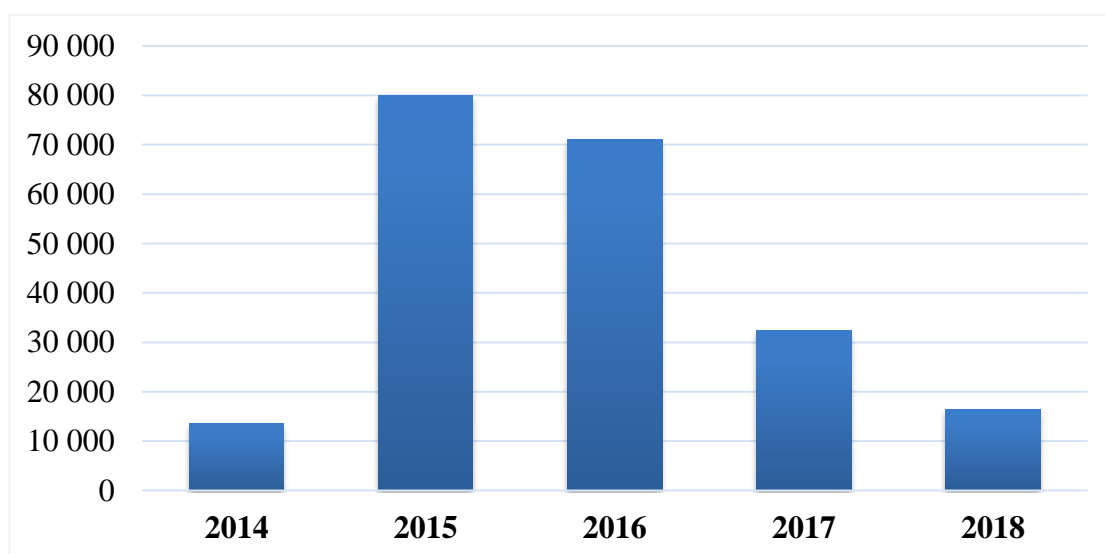
Prostředky z účelových rezerv a vládní rozpočtové rezervy byly uvolňovány do kapitol příslušných ministerstev a krajského rozpočtu. Tabulka 8 níže zachycuje, kam přesně byly prostředky redistribuovány a v jaké výši.

Tabulka 8: Prostředky uvolněné z kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrbětčích do kapitol a rozpočtů v letech 2014–2018 (v tis. Kč)

Kapitola/rozpočet	Částka v tis. Kč
kapitola 314 – Ministerstva vnitra	139 526
rozpočet Zlínského kraje	54 055
kapitola 307 – Ministerstva obrany	19 773
CELKEM	213 354

Zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2015–2019)

Nejvíce prostředků, tj. 139 526 tis. Kč bylo uvolněno do kapitoly 314 – MV. To představuje 65 % všech poskytnutých prostředků z kapitoly na řešení této mimořádné události. MV ČR je ústřední orgán, který organizuje IZS. Na zásahu podílely především složky PČR a HZS ČR. Prostředky měly resortu sloužit například k pokrytí nákladů na platy policistů a hasičů, potraviny, pohonné hmoty, apod. Přibližně 25 % prostředků z rezerv bylo uvolněno do rozpočtu Zlínského kraje a nejméně prostředků získalo do své kapitoly Ministerstvo obrany ČR pro úhradu nákladů souvisejících s povoláním vojáků, apod. Jak byly prostředky z rezerv uvolňovány v průběhu sledovaného období 2014–2018 je zobrazeno níže.

Obrázek 18: Uvolňování prostředků z rezerv kapitoly 398 – VPS v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2018 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2015–2019)

Nejvíce prostředků z kapitoly 398 – VPS bylo v souvislosti s Vrběticemi uvolněno v roce 2015. Jedná se o následující rok po roce, kdy mimořádná událost vznikla a záchranné a likvidační práce byly tehdy zřejmě nejnáročnější. K výbuchům došlo v závěru roku 2014. Počínaje rokem 2016 mají výdaje sestupnou tendenci. Je tedy poskytováno stále méně prostředků z rezerv této kapitoly státního rozpočtu v souvislosti s odstraňováním následků mimořádné události ve Vrběticích.

Analýza výdajů kapitoly 398 – VPS byla provedena na základě dat získaných ze závěrečných účtů kapitoly pro příslušné roky. Příloha I obsahuje přehled prostředků poskytnutých přímo v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích. Možným omezením této analýzy by mohly být například skryté výdaje, které s událostí souvisely, ale nebyly výslovně a samostatně uvedeny MF ČR v závěrečném účtu.

4.4.2 Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích

Dne 24. února 2020 byla ředitelce finančního odboru generálního ředitelství HZS ČR zaslána žádost o poskytnutí informací k mimořádné události ve Vrběticích. Ředitelka odboru, plk. Ing. Helena Ottlová, poskytla pro účely této práce přehled výdajů, které vznikly HZS ČR v souvislosti s likvidací následků výbuchu muničního skladu ve Vrběticích. Poskytnutá data jsou obsažena v Příloze J. Většina výdajů HZS ČR byla zpětně pokryta prostředky od MF ČR. Souhrnný přehled výdajů je uveden v Tabulce 9.

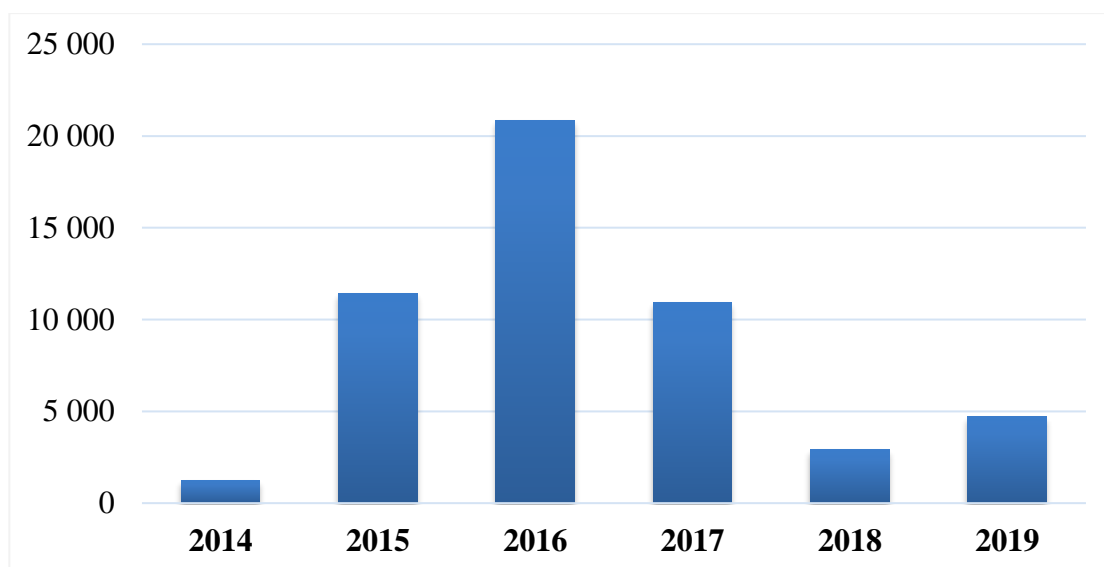
Tabulka 9: Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Položka výdajů	Částka v tis. Kč		
	rozpočet MV	kapitola VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	424	13 727	14 151
Mzdové a související výdaje	5 858	2 369	8 227
Výdaje na financování programů	0	29 674	29 674
CELKEM	6 282	45 770	52 052

Zdroj: upraveno podle (Ottlová, 2020)

V souvislosti s likvidací následků výbuchu muničních skladů ve Vrběticích vznikly HZS ČR za období 2014–2019 výdaje v celkové výši 52 052 tis. Kč. Výdaje byly pokryty převážně z kapitoly 398 – VPS státního rozpočtu a rozpočtu MV ČR. (Ottlová, 2020)

Přibližně 57 % vzniklých výdajů HZS ČR bylo určeno na financování programů. Jedná se o investiční výdaje, z kterých byly pořízeny např. osvětlovací balóny, elektrocentrály, motorové pily, týlové kontejnery, pásový nakladač, nafukovací stany, apod.). Téměř 27 % výdajů představovaly ostatní provozní výdaje, které byly určeny na nákup potravin, ochranných pomůcek, drobného dlouhodobého majetku, náradí, stanů, pneumatik, pohonných hmot, opravy a udržování, apod. Celkem 16 % výdajů z celkové částky sloužilo k úhradě mezd a dalších souvisejících výdajů. (Ottlová, 2020) Vývoj výdajů vzniklých HZS ČR v jednotlivých letech je zachycen na Obrázku 19.

Obrázek 19: Vývoj výdajů HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování podle (Ottlová, 2020)

Od roku 2014 do roku 2016 docházelo k meziročnímu nárůstu výdajů HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích. Nejvíce prostředků bylo vynaloženo v roce 2016. Od následujícího roku je pak zaznamenán pokles vynaložených prostředků. K mírnému navýšení výdajů HZS ČR došlo v roce 2019.

4.4.3 Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích

Na základě žádosti o poskytnutí informací ze strany PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích zpřístupnila vedoucí odboru komunikace a vnějších vztahů Policejního prezidia ČR, plk. Mgr. Kateřina Rendlová, pro účely této práce přehled výdajů za PČR. Poskytnuté materiály jsou obsahem Přílohy K.

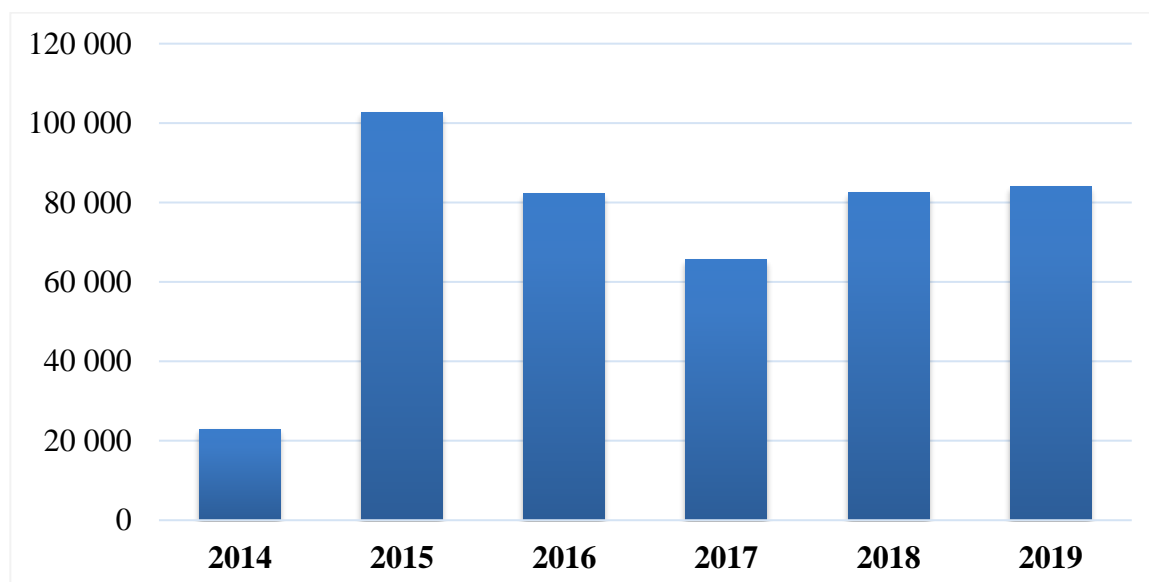
V souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích vznikly PČR výdaje v celkové výši 439 864 tis. Kč za období 2014–2019. Dle Tabulky 10 níže největší část výdajů představovaly platy příslušníků a občanských zaměstnanců, které tvořily cca 65 % všech výdajů ve sledovaném období. Přibližně 23 % výdajů tvořily příspěvky do Fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení. Zbylou část tvořily ostatní běžné výdaje a investice.

Tabulka 10: Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Položka výdajů	Částka v tis. Kč
Platy příslušníků a občanských zaměstnanců	286 594
FKSP, pojistné SP a ZP	101 997
Ostatní běžné výdaje	35 021
Investice	16 252
CELKEM	439 864

Zdroj: upraveno podle (Rendlová, 2020)

Vývoj výdajů v jednotlivých letech je možné vidět na Obrázku 20. Nejvíce prostředků bylo vynaloženo v následujícím roce po výbuchu, tedy v roce 2015. V letech 2016 a 2017 docházelo ke snížení vynaložených výdajů ze strany PČR. V letech 2018 a 2019 byl trend naopak rostoucí.

Obrázek 20: Vývoj výdajů PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

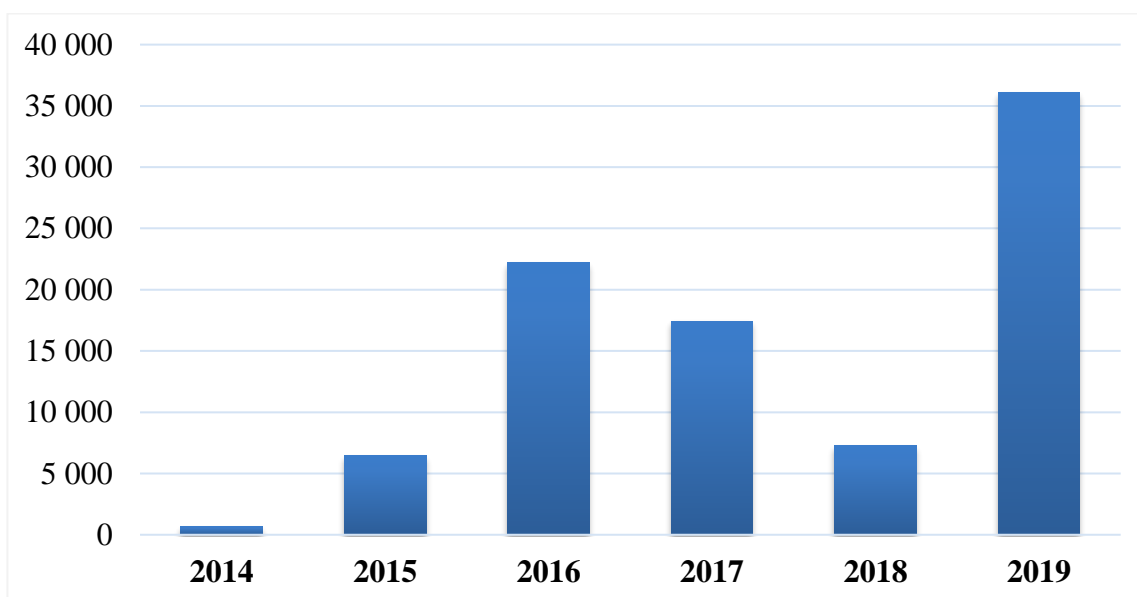
Zdroj: vlastní zpracování podle (Rendlová, 2020)

4.4.4 Výdaje Zlínského kraje v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích

Mimořádná událost ve Vrběticích měla dopad také na krajský rozpočet. Dne 24. února 2020 byla podána elektronická žádost o poskytnutí informací k výdajům z rozpočtu Zlínského kraje v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích. V této souvislosti bylo vedoucím oddělení pro zvláštní úkoly Ing. Karlem Malinovským ze strany Krajského úřadu Zlínského kraje odpovězeno následovně. „Od roku 2014 vede Zlínský kraj přehled nákladů administrovaných Zlínským krajem, které byly vynaloženy v souvislosti se záchrannými a likvidačními pracemi.

Bohužel, tento přehled výdajů nyní nelze poskytnout, protože záchranné a likvidační práce stále pokračují, mimořádná událost je stále v řešení a termín ukončení zásahu zatím není stanoven.“ (Malinovský, 2020) Poskytnuty nebyly ani dílčí částky.

Pro analýzu ekonomických dopadů na krajský rozpočet budou proto použita data od MF ČR. Data poskytla v elektronické podobě zaměstnankyně MF ČR, paní Markéta Hollerová dne 16. března 2020. MF ČR převedlo v souvislosti s touto mimořádnou událostí v jednotlivých letech 2014–2019 celkem 90 159 tis. Kč jen do rozpočtu Zlínského kraje. Prostředky byly poskytnuty formou uvolnění rezerv z kapitoly 398 – VPS státního rozpočtu. Byly určeny zejména pro subjekty na úhradu nákladů podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS, v souvislosti s věcnou a osobní pomocí poskytnutou na základě výzev velitele zásahu. Dále pak byly prostředky vyhrazeny pro ZZS Zlínského kraje. (Hollerová, 2020)

Obrázek 21: Prostředky převedené z rozhodnutí MF ČR do rozpočtu Zlínského kraje v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování podle (Hollerová, 2020)

Jak je možné vidět na Obrázku 21, v letech 2014–2016 se objem prostředků převedených ze státních rezerv do rozpočtu Zlínského kraje postupně zvyšoval. Následně došlo v letech 2017 a 2018 k postupnému snižování poskytovaných prostředků ze státních rezerv. Ke značnému nárůstu však opět došlo v roce 2019.

4.4.5 Vliv mimořádné události na rozpočet obce Vlachovice

Na základě samostatné působnosti obec pečuje také o bezpečnost svého obyvatelstva. S tím souvisí nutnost vynaložení určitých výdajů na její zajištění. Obecná struktura výdajů obcí je obsahem přílohy D. (Provazníková, 2015) Jednou z oblastí výdajů je právě Bezpečnost a právní ochrana, v rámci které jsou vynakládány prostředky na bezpečnost a veřejný pořádek a požární ochranu. Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost jsou také jedním z objektivních indikátorů, které navrhla expertní skupina pro posuzování vztahu kvality života a bezpečnosti (viz Kapitola 3.1.1). Pro účely analýzy budou sledovány výdaje rozpočtové skupiny Bezpečnost a právní ochrana obce Vlachovice. V katastru této obce se nacházelo epicentrum prvního výbuchu.

V Tabulce 11 níže je zachycen vývoj výdajů na bezpečnost v obecním rozpočtu Vlachovic. Dále je zde uveden podíl výdajů této skupiny na celkových výdajích v rozpočtu obce. Předpokládá se, že v souvislosti s mimořádnou událostí obec zvyšovala ve svém rozpočtu výdaje na bezpečnost.

Tabulka 11: Vývoj výdajů rozpočtové skupiny Bezpečnost a právní ochrana obce Vlachovice v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
výdaje na bezpečnost	498,71	715,73	4 724,83	407,40	167,03	352,03
celkové výdaje obce	27 883,37	34 263,83	24 059,61	34 312,20	29 966,81	30 368,61
podíl skupiny na celkových výdajích	1,8 %	2,1 %	19,6 %	1,2 %	0,6 %	1,2 %

Zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2020)

V letech 2014–2016 docházelo v rozpočtu obce Vlachovice ke zvyšování výdajů na bezpečnost. V prvních dvou sledovaných letech se zároveň zvyšovaly také celkové výdaje obce. Značný nárůst výdajů na bezpečnost byl zaznamenán zejména v roce 2016, tedy dva roky po výbuchu skladů. V tomto roce také výdaje na oblast bezpečnosti tvořily největší podíl (19,6 %) na celkových výdajích obce. Ty ale v porovnání s předchozími roky poklesly. V letech 2017 a 2018 je možné sledovat klesající trend výdajů na oblast bezpečnosti i celkových výdajů obce. Ke zvýšení výdajů obce na bezpečnost došlo opět v roce 2019.

Dílčí shrnutí kapitoly

Jaké byly celkové náklady v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích, není možné v současné době souhrnně určit. Záchrané a likvidační práce stále pokračují, protože mimořádná událost je stále v řešení. Asanace území bude trvat zřejmě ještě několik let. Termín ukončení zásahu zatím není přesně stanoven. Navíc jsou zde těžko vyčíslitelné náklady, např. psychická zátěž obyvatel. Proto byly analyzovány v této práci pouze dílčí oblasti.

Z kapitoly 398 – VPS státního rozpočtu bylo v období 2014–2018 uvolněno celkem 213 354 tis. Kč. Nejvíce prostředků bylo poskytnuto z účelové rezervy na řešení krizových situací, předcházení a odstraňování následků. Největší část prostředků byla převedena do kapitoly MV, dále pak do rozpočtu Zlínského kraje a nejmenší část získalo do své kapitoly MO. V roce 2015 byl uvolněn největší objem prostředků v souvislosti s odstraňováním následků této mimořádné události.

Z pohledu zasahujících složek u odstraňování následků mimořádné události ve Vrběticích vznikly HZS ČR za období 2014–2019 výdaje v celkové výši 52 052 tis. Kč. Největší část výdajů (57 %) byla určena na financování programů (investiční výdaje do vybavení a techniky). Nejmenší část tvořily mzdové výdaje. Největší objem prostředků byl HZS ČR vynaložen v roce 2016. Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí byly pokryty převážně z kapitoly 398 – VPS. Další prostředky byly poskytnuty z rozpočtu MV ČR. PČR vznikly v letech 2014–2019 výdaje v celkové výši 439 864 tis. Kč. Podstatnou část výdajů představovaly platy příslušníků a občanských zaměstnanců, které tvořily cca 65 %. Nejvíce prostředků ze strany PČR bylo vynaloženo v následujícím roce po výbuchu, tedy v roce 2015.

Do rozpočtu Zlínského kraje MF ČR převedlo ve sledovaném období 2014–2019 celkem 90 159 tis. Kč. Jednalo se o rezervní prostředky z kapitoly 398 – VPS, které byly určeny zejména na úhradu nákladů v souvislosti s věcnou a osobní pomocí poskytnutou na základě výzev velitele zásahu a prostředky pro ZZS Zlínského kraje. Nejvíce prostředků bylo poskytnuto v roce 2016 a 2019. Mimořádná událost mohla mít vliv na rozpočet obce Vlachovice. Sledovány byly výdaje na oblast bezpečnosti. Rostoucí výdajový trend trval od roku 2014 do roku 2016. Nejvíce výdajů na bezpečnost bylo z rozpočtu obce vynaloženo v roce 2016, a to i přes skutečnost, že celkové výdaje obce v tomto roce významně klesly. Podíl výdajů na bezpečnost na celkových výdajích obce činil v tomto roce 19,6 %.

5 SHRNU TÍ POZNATKŮ A NÁVRH DOPORUČENÍ

V rámci této diplomové práce byly posuzovány dopady mimořádné události ve Vrběticích na bezpečnost společnosti. Pro analýzu dopadů byly zvoleny oblasti sociální, environmentální, legislativní a ekonomická. V této kapitole jsou shrnuty výsledky výzkumu a navržena doporučení.

Mimořádná událost ve Vrběticích měla vliv na sociální oblast. Dopady byly posouzeny na základě výsledků dotazníkového šetření, které proběhlo v obci Vlachovice. Vyhodnoceno bylo 229 dotazníků s cílem zjistit vnímání bezpečnosti obyvateli obce a zhodnotit, jak se po mimořádné události změnil jejich život a postoj. Empirický výzkum přinesl zejména následující poznatky:

- vlivem mimořádné události se část obyvatel cítila méně bezpečně,
- u obyvatel došlo po mimořádné události ke zvýšení zájmu o dění v obci a jejím okolí,
- byl zaznamenán pokles důvěry části obyvatel ve státní aparát a jeho schopnost zajistit bezpečnost,
- obyvatelé nesouhlasí s případným dalším skladováním munice,
- kontroly civilních subjektů nakládajících s municí na odpovídající úrovni by podle respondentů mohly pomoci předcházet podobným mimořádným událostem.

Na základě výsledků výzkumu je návrhem zvýšení informovanosti obyvatel. Více informací obyvatelům poskytovat například o objektech v blízkosti bydliště, ve kterých se skladuje potenciálně nebezpečný materiál. Zvýšení informovanosti obyvatel spolu s důkladnějšími kontrolami civilních subjektů ze strany státu v oblasti nakládání s municí (především s důrazem na bezpečnost skladování a manipulace s municí) by mohly také přispět ke zvýšení důvěry obyvatel ve státní aparát a zajistit, že se budou lidé cítit více bezpečně. Dále by bylo vhodné uvažovat o případném jiném způsobu využití areálu, s ohledem na nesouhlas obyvatel s dalším skladováním munice.

Po výbuchu muničních skladů ve Vrběticích byly KHS ZS sledovány koncentrace základních znečišťujících látek v ovzduší. Důvodem byly obavy z možného uvolnění škodlivých látek do vzduchu v důsledku výbuchu. Následným porovnáním výsledků měření byla zjištěna závislost naměřených koncentrací na okamžiku měření a vzdálenosti měřicího místa od epicentra výbuchu. Všechny naměřené hodnoty se pohybovaly v zákonem stanovených mezích a nepřekročily imisní limity. Z tohoto pohledu mimořádná událost neměla

na environmentální oblast prokazatelný dopad. Proto pro tuto oblast proto nebudou formulována doporučení.

V rámci výzkumu byly dále zjištěny dopady mimořádné události na legislativní oblast. Mimořádná událost ve Vrběticích byla podnětem k podrobné analýze tehdejší právní úpravy na úseku nakládání se zbraněmi, výbušninami a municí civilními subjekty. Analýza přinesla následující poznatky.

- V právní úpravě na úseku nakládání se zbraněmi, výbušninami a municí existovaly legislativní nedostatky v oblasti kontroly munice, zabezpečení munice při jejím skladování a manipulaci a informovanosti o objektech skladujících tento materiál.
- V souvislosti s mimořádnou událostí byly následně provedeny legislativní změny pro odstranění zjištěných nedostatků. Změnami prošel zejména zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních a střelivu, dílčí změny byly provedeny v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně a zákoně č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě.

Teprve po mimořádné události ve Vrběticích byla pozornost zákonodárců zaměřena na oblast munice a nakládání s ní civilními subjekty. Dopad na legislativní oblast po mimořádné události je zřejmý. Munici začala být v zákoně věnována větší pozornost, došlo ke zpřísnění kontrol a bezpečnostních požadavků na tomto úseku. Návrhem, který by mohl pomoci takovým situacím předcházet nebo čelit v budoucnu, je použít mimořádnou událost ve Vrběticích jako model (scénář). Jako krizový scénář by mohla mimořádná událost sloužit například pro prověřovací a taktické cvičení, které je prováděno dle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Dále pak provádět průběžné legislativní analýzy právní úpravy, zejména v rizikových oblastech.

Mimořádná událost ve Vrběticích s sebou přinesla také ekonomické dopady na státní, krajský i obecní rozpočet. Celkem bylo ve sledovaném období let 2014–2018 uvolněno 213 354 tis. Kč z kapitoly 398 – VPS státního rozpočtu na odstraňování následků mimořádné události ve Vrběticích. HZS ČR vznikly výdaje v celkové výši 52 052 tis. Kč v souvislosti s mimořádnou událostí za období let 2014–2019. PČR eviduje celkové výdaje na mimořádnou událost za období 2014–2019 ve výši 439 864 tis. Kč. Do rozpočtu Zlínského kraje bylo MF ČR uvolněno v této souvislosti celkem 90 159 tis. Kč za období let 2014–2019. V rozpočtu obce Vlachovice se po mimořádné události v roce 2016 zvýšil podíl výdajů na bezpečnost a právní ochranu na celkových výdajích obce oproti předchozímu období, a to na 19,6 %. Ke zvýšení

podílu došlo i přes to, že celkové výdaje v tomto roce poklesly oproti předchozímu období. Mimořádná událost ve Vrběticích tedy představovala finanční zátěž. Vzhledem k povaze zjištění nebudou v této oblasti navržena doporučení.

ZÁVĚR

Jednou ze základních a nejdůležitějších funkcí státu je zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu. I přes všechny snahy předcházet situacím, které bezpečnost ohrožují, může dojít k nepředvídatelným mimořádným událostem. Ty pak mohou mít dopady na různé oblasti lidského života. Stejně tomu bylo v případě mimořádné události výbuchu muničních skladů ve Vrběticích v roce 2014.

Cílem této diplomové práce bylo popsat a analyzovat dopady mimořádné události ve Vrběticích na sociální, environmentální, legislativní a ekonomickou oblast. Na základě zvolené metodologické základny posoudit dopady mimořádné události v regionálním a celostátním měřítku a navrhnout možná opatření.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. V úvodní kapitole byly představeny metody použité při zpracování práce. Ve druhé kapitole bylo poskytnuto vysvětlení vybraných pojmů bezpečnostní terminologie pro jejich lepší pochopení v daném kontextu. Výchozí je pojem bezpečnost, od kterého se další pojmy, jako bezpečnostní systém, hrozba, riziko, mimořádná události, integrovaný systém, chráněné aktivum a kritická infrastruktura, odvíjí a souvisejí s ním.

Ve třetí kapitole jsou charakterizovány vybrané oblasti dopadů mimořádné události, kterými jsou oblast sociální, environmentální, ekonomická a legislativní. První tři uvedené oblasti korespondují s pilíři udržitelného rozvoje. Jedná se o zásadní oblasti lidského života, které jsou navzájem propojené. K nim je v této práci přidána navíc oblast legislativní. Mimořádné události mají potenciál právě tyto čtyři oblasti určitým způsobem ovlivnit. Jak tyto oblasti ovlivnila mimořádná událost ve Vrběticích, bylo předmětem výzkumu a obsahem čtvrté kapitoly. V závěrečné kapitole byly poznatky výzkumu shrnuty a byla navržena doporučení.

Pro zhodnocení dopadů mimořádné události ve Vrběticích na obyvatele obce Vlachovice byl zvolen indikátor subjektivní pocit bezpečí v místě bydliště. Z provedeného výzkumu v obci Vlachovice vyplývá, že mimořádná událost měla vliv na část obyvatel obce a jejich pocit bezpečí. Více než polovina dotázaných obyvatel se cítila bezprostředně po mimořádné události méně bezpečně, než tomu bylo před výbuchem. V současné době se však již většina zúčastněných obyvatel Vlachovic cítí bezpečně. Přibližně třetina dotázaných uvedla, že byla spíše spokojena s organizací a informovaností při řešení mimořádné události příslušnými orgány a složkami. Naopak druhá třetina respondentů byla spíše nespokojena. Podle obyvatel mimořádná událost ovlivnila jejich duševní/fyzické zdraví. Na druhou stranu ale také podpořila jejich zájem o aktuální dění v obci a okolí. Téměř 60 % respondentů uvedlo, že se o průběžné

dění v obci a okolí zajímá více, než před mimořádnou událostí. U více než poloviny účastníků výzkumu došlo mimořádnou událostí k negativnímu ovlivnění jejich důvěry ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu. Většina dotazovaných se o způsob využití a dění v areálu muničních skladů do okamžiku výbuchu nezajímala. Po dokončení asanace území se účastníci výzkumu přiklánějí spíše k možnosti, aby munice v areálu dále nebyla vůbec skladována. Podle respondentů by mohly větší kontroly, omezení skladování munice a zlepšení bezpečnostních postupů a zajištění jejich dodržování přispět k předcházení podobným událostem. V souvislosti s výsledky výzkumu v obci je navrhováno zlepšit informovanost obyvatel (např. o objektech skladujících municí), zajistit kontroly civilních subjektů státem v oblasti nakládání s municí na odpovídající úrovni a uvažovat o případné alternativě využití areálu bývalých muničních skladů s ohledem na názor obyvatel.

Analýza dále prokázala, že mimořádná událost ve Vrběticích nezpůsobila prokazatelné škody na životním prostředí v oblasti kvality ovzduší. Vyplývá to z porovnání naměřených koncentrací znečišťujících látek v ovzduší. Naměřené koncentrace se lišily podle data měření a vzdálenosti měřicího místa od epicentra výbuchu. Ani v jednom případě však nebyl překročen imisní limit a nepředpokládalo se tedy negativní ovlivnění zdraví obyvatel a kvality životního prostředí.

Vlivem mimořádné události ve Vrběticích došlo ke změnám v legislativní oblasti. Zjištěny byly nedostatky v tehdejší právní úpravě na úseku nakládání se zbraněmi, střelivem a municí. Proto byly provedeny změny příslušných zákonů a podzákoných právních předpisů. Nejvýznamnější změnou prošel zákon č. 119/2002 Sb. o zbraních, který byl novelizován zákonem č. 229/2016 Sb., změna zákona o zbraních a dalších zákonů. Ke změnám došlo také v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně a zákoně č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. V této souvislosti je doporučením použití mimořádné události ve Vrběticích jako modelu (scénáře) například k prověřovacím a taktickým cvičením a provádění legislativní analýzy právní úpravy průběžně.

Mimořádná události ve Vrběticích představovala určitou ekonomickou zátěž. Celkem 213 354 tis. Kč bylo uvolněno ze státní rozpočtové kapitoly 398 – VPS na odstraňování následků této mimořádné události v letech 2014–2018. Za období let 2014–2019 vznikly v souvislosti s Vrběticemi HZS ČR výdaje ve výši 52 052 tis. Kč, PČR pak plynuly výdaje v celkové výši 439 864 tis. Kč. Do rozpočtu Zlínského kraje bylo z kapitoly 398 – VPS převedeno celkem 90 159 tis. Kč. Nejvíce prostředků do rozpočtu kraje plynulo v posledním sledovaném roce 2019. V obecním rozpočtu se v letech 2014–2016 zvyšoval podíl výdajů na

bezpečnost a právní ochranu na celkových výdajích obce. V roce 2016 tvořily výdaje na bezpečnost a právní ochranu 19,6 % celkových výdajů obce. Zatímco výdaje na bezpečnost v tomto roce vzrostly, celkové výdaje obce byly oproti předcházejícímu období nižší.

Tato mimořádná událost každopádně představovala významnou zkoušku bezpečnostního systému. Poukázala na existující mezery a nedostatky v různých oblastech a přinesla to nejcennější – zkušenost. Pokud je systém schopný poučit se ze svých chyb, mělo by docházet k jeho zkvalitnění a zlepšení připravenosti na další události. Každá krize by nás měla určitým způsobem poučit. *„Měli bychom ořezat sádlo, které není potřeba a posílit svaly, které potřebujeme.“* (Šándor, 2020)

POUŽITÁ LITERATURA

1. ANDREOVSKÝ, Jan a kol., 2013. *Příručka ochrany kvality ovzduší*. Praha: Sdružení společností IREAS centrum. 640 s. ISBN 978-80-86832-77-7.
2. ANTUŠÁK, Emil, 2009. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. 395 s. ISBN 978-80-7357-488-8.
3. ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. 130 s. ISBN 978-80-246-3443-2.
4. BALABÁN, Miloš a kol., 2015. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. 310 s. ISBN 978-80-246-3150-9.
5. BUZAN, Barry, Ole WAEVER a Jaap de WILDE, 2005. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií. Současná teorie mezinárodních vztahů. 267 s. ISBN 80-903333-6-2.
6. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. Malý lexikon obcí 2014 – okresy. Zlínský kraj. Okres Zlín. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020 [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=RSO0714&f=TABULKA&z=T&skupId=986&katalog=31148&pvo=RSO0714&pvokc=100&pvoch=3131>
7. DRENNAN, Lynn T. a Allan MCCONNELL, 2007. *Risk and Crisis Management in the Public Sector*. London: Routledge. Routledge Masters in Public Management. 249 s. ISBN 978-0-415-37815-4.
8. FOJTÍKOVÁ, Jitka, 2008. Environmentální bezpečnost - teoretický rámec: Studie č. 3.074. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [cit. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=52387>
9. GEIST, Bohumil, 1993. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
10. HÁK, Tomáš a kol., 2015. *Environmentální bezpečnost*. Praha: Ekopress. 155 s. ISBN 978-80-87865-19-4.

11. HASTINGS, David A., 2011. *The Human Security Index: An Update and a New Release* [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.humansecurityindex.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/03/hsiv2-documentation1.pdf>
12. HEŘMANOVÁ, Eva, 2012. Kvalita života a její modely v současném sociálním výzkumu. *Sociológia* [online]. Roč. 44, č. 4, s. 407 - 425 [cit. 2019-03-06]. ISSN 0049-1225. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/09101219Hermanova%20-%20OK%20upravena%20studia.pdf>
13. HINDLS, Richard a kol., 2003. *Ekonomický slovník*. Praha: C. H. Beck. Beckovy odborné slovníky. 519 s. ISBN 80-7179-819-3.
14. HŮNOVÁ, Iva a Svatava JANOUŠKOVÁ, 2004. *Úvod do problematiky znečištění venkovního ovzduší*. Praha: Karolinum. 144 s. ISBN 80-246-0796-4.
15. KOVÁRNÍK, Libor a Miroslav ROUČ, 2007. *Zbraně a střelivo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 247 s. ISBN 978-80-7380-030-7.
16. KRAFTOVÁ, Ivana a kol., 2016. *Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept*. Praha: Wolters Kluwer. 185 s. ISBN 978-80-7552-261-0.
17. KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE ZLÍN, 2014a. Zpráva KHS ZK z mimořádné události „Požár muničního skladu, Vlachovice – Vrbětice“. In: *Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně* [online]. © 2020 Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně, 16. 10. 2014 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <http://www.khszlin.cz/wcd/pages/extranet/aktuality/mun2014.doc>
18. KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE ZLÍN, 2014b. Zpráva KHS ZK k výsledkům měření prachových částic a plyných škodlivin ze dne 29. 10. 2014 v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vrběticích. In: *Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně* [online]. © 2020 Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně, 30. 10. 2014 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <http://www.khszlin.cz/wcd/pages/extranet/aktuality/vrbet2014.doc>

19. KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE ZLÍN, 2014c. Zpráva KHS ZK se sídlem ve Zlíně z mimořádné události ze dne 3. 12. 2014 „Výbuch muničního skladu, Vlachovice – Vrbětice“. In: *Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně* [online]. © 2020 Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně, 4. 12. 2014 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <http://www.khszlin.cz/wcd/pages/extranet/aktuality/vrbet12014.doc>
20. KRIZPORT, 2013. Krizové stavy: Vyhlášení krizových stavů. In: *Portál krizového řízení* [online]. © 2018 Portál krizového řízení JmK [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/vyhlasovani-krizovych-stavu>
21. KŘÍŽ, Radko a kol., 2013. *Udržitelný rozvoj a veřejná správa*. Žilina: Georg - Juraj Štefuň. 192 s. ISBN 978-80-8154-047-9.
22. LINHART, Petr, 2004. Integrovaný záchranný systém (IZS). In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2004 [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pojmy-1-cast.aspx>
23. MACHÁČEK, Jaroslav, 1997. *Environmentální riziko v ekonomických souvislostech a EIA*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. 111 s. ISBN 80-210-1520-9.
24. MARKOVÁ, Miroslava a Miroslav PROCHÁZKA, 2012. Ekonomické aspekty mimořádných událostí. 9. ročník konference Medicíny katastrof. In: *Zdravotní a sociální akademie Hradec Králové* [online]. © 2019 Zdravotní a sociální akademie Hradec Králové, 29.11.2012 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <http://www.zsa.cz/katastrofy2012/markova.pdf>
25. MASLOW, Abraham H., 1954. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, Publishers, Inc. 369 s. Dostupné také z: http://s-f-walker.org.uk/pubsebooks/pdfs/Motivation_and_Personality-Maslow.pdf
26. MEZŘICKÝ, Václav a kol., 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál. 207 s. ISBN 80-7367-003-8.

27. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Závěrečný účet kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa za rok 2014. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, květen 2015 [cit. 2020-02-20]. Licencováno pod CC BY-NC-ND 3.0 CZ. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2014/zaverecny-ucet-kapitoly-398-vseobecna-21389>
28. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. Závěrečný účet kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa za rok 2015. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, červen 2016 [cit. 2020-02-20]. Licencováno pod CC BY-NC-ND 3.0 CZ. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2015/zaverecny-ucet-kapitoly-398-vseobecna-25220>
29. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. Závěrečný účet kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa za rok 2016. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, říjen 2017 [cit. 2020-02-20]. Licencováno pod CC BY-NC-ND 3.0 CZ. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/zaverecny-ucet-kapitoly-398-vseobecna-29757>
30. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2018. Závěrečný účet kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa za rok 2017. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, červen 2018 [cit. 2020-02-20]. Licencováno pod CC BY-NC-ND 3.0 CZ. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/zaverecny-ucet-kapitoly-398-vseobecna-32334>
31. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. Závěrečný účet kapitoly 398 - Všeobecná pokladní správa za rok 2018. In: Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, červen 2019 [cit. 2020-02-20]. Licencováno pod CC BY-NC-ND 3.0 CZ. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/zaverecny-ucet-kapitoly-398-vseobecna-po-35546>

32. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2020. Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje obce Vlachovice. In: *Monitor* [online]. Praha: Aplikace Ministerstva financí České republiky, 2020 [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00284670/rozpocet/vydaje-odvetvovy?rad=t&obdobi=1812>
33. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Veřejný rejstřík a Sběrka listin. In: *eJustice.cz* [online]. ©2012–2015 Ministerstvo spravedlnosti, [cit. 2019-05-19]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>
34. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014. Souhrnná zpráva Ministerstva vnitra o postupu řešení mimořádné události v muničním areálu Vrbětice. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2020 Ministerstvo vnitra, 12. 12. 2014 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-postupu-reseni-mimoradne-udalosti-v-municnim-arealu-vrbetice.aspx>
35. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015a. Novela zákona o střelných zbraních a střelivu. In: *Komora.cz* [online]. © 2018 Česká hospodářská komora ČR, 25. 05. 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/8315-novela-zakona-o-strelnych-zbranich-a-strelivu-t-25-5-2015/>
36. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015b. Novela zákona o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. In: *Komora.cz* [online]. © 2018 Česká hospodářská komora ČR, 25. 06. 2015 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.komora.cz/legislation/10815-novela-zakona-o-hornicke-cinnosti-vybusnina-ch-a-o-statni-banske-sprave-t-25-6-2015/>
37. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015c. Vláda schválila komplexní změnu zákona o zbraních. Tisková zpráva ze dne 7. prosince 2015. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2020 Ministerstvo vnitra, 7. 12. 2015 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-komplexni-zmenu-zakona-o-zbranich.aspx>
38. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. Terminologický slovník pojmů z oblast krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2020 Ministerstvo vnitra [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>

39. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. Nová nařízení doplní zákon o zbraních. Zpráva ze dne 10. července 2017. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2020 Ministerstvo vnitra, 10. 7. 2017 [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/nova-narizeni-doplni-zakon-o-zbranich.aspx>
40. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. Návrh nového zákona o zbraních. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2020 Ministerstvo vnitra [cit. 2020-03-19]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/navrh-noveho-zakona-o-zbranich.aspx>
41. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2020. Informativní počty obyvatel v obcích. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2020 Ministerstvo vnitra [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>
42. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR, 2015. Bezpečnostní strategie ČR 2015. Praha. ISBN 978-80-7441-005-5.
43. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2017. Zpráva o životním prostředí České republiky. In: *Ministerstvo životního prostředí České republiky* [online]. ©2020, Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky [cit. 2019-03-10]. ISBN 978-80-87770-67-2. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OPZPURZprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OPZPURZprava_ZP_CR_2017-20190116.pdf)
44. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2020. Environmentální bezpečnost. *Ministerstvo životního prostředí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/environmentalni_bezpecnost
45. *Naše společná budoucnost: zpráva světové komise pro životní prostředí a rozvoj*, 1991. Praha: Academia. 300 s. ISBN 80-85368-07-2.
46. OBEC VLACHOVICE, 2015a. Vlachovické listy č. 7 - červenec 2015. In: *Oficiální stránky obce Vlachovice* [online]. © 2020 Oficiální stránky obce Vlachovice [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: http://www.vlachovice.cz/e_download.php?file=data/editor/76cs_11.pdf&original=VLACHOVICK%C3%89+LISTY+%C4%8Dervenec++hotovo.pdf

47. OBEC VLACHOVICE, 2015b. Vlachovické listy č. 8 - srpen 2015. In: *Oficiální stránky obce Vlachovice* [online]. © 2020 Oficiální stránky obce Vlachovice [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: http://www.vlachovice.cz/e_download.php?file=data/editor/76cs_23.pdf&original=VLACHOVICK%C3%89+LISTY+srpen+hotovo.pdf
48. OECD, 2013. Environmental Indicators. List of indicators presented in the country profiles. In: *OECD.org* [online]. © 2019 Organisation for Economic Co-operation and Development [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/site/envind/>
49. OECD, 2019. What's the Better Life Index? In: *OECD Better Life Index* [online]. © OECD [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/about/better-life-initiative/>
50. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení*, 2015. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. 323 s. ISBN 978-80-86466-62-0.
51. *Petice za odvoz veškeré munice a nebezpečného materiálu z areálu Vrbetic, 2014*. In: *Petice.com* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: https://www.petice.com/za_odvoz_vekere_munice_a_nebezpeneho_materialu_z_arealu_vrbtic
52. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2020a. KŘP Zlínského kraje. Výbuch ve skladu ve Vrbeticích – přehled policejních činností. In: *Policie České republiky* [online]. © 2020 Policie ČR [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vybuch-ve-skladu-munice-ve-vrbeticich.aspx>
53. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2020b. Psychologické dopady mimořádné události. In: *Policie České republiky* [online]. © 2020 Policie ČR [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/psychologicke-dopady-mimoradne-udalosti.aspx>
54. PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). 280 s. ISBN 978-80-247-5608-0.
55. REKTOŘÍK, Jaroslav a kol., 2004. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress. 249 s. ISBN 80-86119-83-1.
56. SAK, Petr, 2018. *Úvod do teorie bezpečnosti: nekonvenční pohledy na minulost, přítomnost a budoucnost lidstva*. Praha: Petrklíč. 271 s. ISBN 978-80-7229-652-1.
57. SLÁDEČEK, Vladimír, 2009. *Obecné správní právo*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: ASPI. 463 s. ISBN 987-80-7357-382-9.

58. SMEJKAL, Vladimír a Karel RAIS, 2006. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada). 300 s. ISBN 80-247-1667-4.
59. TICHÝ, Milík, 2006. *Ovládání rizika: analýza a management*. Praha: C. H. Beck. Beckova edice ekonomie. 396 s. ISBN 80-7179-415-5.
60. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2018a. Indikátory kvality života v oblasti bezpečnosti. Závěrečná zpráva expertní skupiny pro identifikaci relevantních indikátorů kvality života v ČR v oblasti Bezpečnost. In: *Česká republika 2030* [online]. © 2020 Ministerstvo životního prostředí, 31. 3. 2018 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: https://www.cr2030.cz/strategie/wp-content/uploads/sites/2/2018/05/11_Bezpe%C4%8Dnost.pdf
61. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2018b. Shrnutí závěrečných zpráv expertních skupin pro identifikaci relevantních indikátorů kvality života v ČR. In: *Česká republika 2030* [online]. © 2020 Ministerstvo životního prostředí, 31. 3. 2018 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: https://www.cr2030.cz/strategie/wp-content/uploads/sites/2/2018/05/01_Kvalita-%C5%BEivota-shrnut%C3%AD.pdf
62. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2019. Příloha usnesení vlády ze dne 16. září 2019 č. 652. In: *Portál Aplikace ODok* [online]. © 2020 Úřad vlády České republiky, 16. 9. 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIABG6BB3EG>
63. VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK, 2014. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum. 189 s. ISBN 978-80-246-2477-8.
64. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. Usnesení vlády č. 33/2015 k Analýze právní úpravy a působností orgánů veřejné moci ve vztahu k nakládání s municí civilními subjekty. In: *Portál Aplikace ODok* [online]. © 2020 Úřad vlády České republiky, 14. 1. 2015 [cit. 2020-03-30]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOA9SYJLBN8>
65. VYMĚTAL, Štěpán, 2009. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2510-9.
66. ZEMAN, Petr a kol., 2002. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

Právní předpisy

67. Nařízení vlády č. 217/2017 Sb., o požadavcích na zabezpečení zbraní, střeliva, černého loveckého prachu, bezdýmného prachu a zápalek a o muničním skladišti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017, částka 80, str. 2346–2353. ISSN 1211-1244.
68. Nařízení vlády č. 218/2017 Sb., o minimálních technických požadavcích na střelnici pro munici, trhací jámu pro ničení munice a zvláštní zařízení pro odpalování, střelbu nebo ničení munice a o povinných náležitostech jejich provozního řádu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017, částka 80, str. 2354–2359. ISSN 1211-1244.
69. Nařízení vlády č. 219/2017 Sb., o znehodnocování některých zbraní a střeliva, zhotovování řezů zbraní a střeliva a jejich ničení a o minimálním obsahu dokumentace ve vztahu k delaboraci, znehodnocování, výrobě řezů a ničení munice. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017, částka 80, str. 2360–2368. ISSN 1211-1244.
70. Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2010, částka 149, str. 5623–5630. ISSN 1211-1244.
71. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993. In: *Sbírka zákonů České republiky o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky*. 1992, částka 1, str. 17–23. ISSN 1211-1244.
72. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 1, str. 2–16. ISSN 1211-1244.
73. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, str. 5386–5387. ISSN 1211-1244.
74. Vyhláška MV ČR č. 221/2017 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o zbraních. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017, částka 80, str. 2377–2449. ISSN 1211-1244.
75. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 39, str. 2578–2582. ISSN 1211-1244.
76. Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve

- znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 52, str. 3038–3070. ISSN 1211-1244.
77. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985, částka 34, str. 674–691. ISSN 0322-8037.
78. Zákon č. 17/1991 Sb., o životním prostředí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 4, str. 81–89. ISSN 0322-8037.
79. Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 69, str. 2786–2841. ISSN 1211-1244.
80. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, str. 3104–3128. ISSN 1211-1244.
81. Zákon č. 229/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 89, str. 3410–3453. ISSN 1211-1244.
82. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, str. 3461–3474. ISSN 1211-1244.
83. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, str. 3475–3487. ISSN 1211-1244.
84. Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, str. 3488–3498. ISSN 1211-1244.
85. Zákon č. 451/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 83/2013 Sb., o označování a sledovatelnosti výbušnin pro civilní použití. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016, částka 183, str. 7074–7087. ISSN 1211-1244.
86. Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 10, str. 233–246. ISSN 0322-8037.

Ostatní zdroje

87. HOLLEROVÁ, Markéta, 2020. *Re: Žádost MF ČR o poskytnutí informací – Vrbětice.* [e-mailová komunikace]. Ministerstvo financí ČR. 16. března 2020, 10:23 CET [cit. 2020-03-30]. Osobní komunikace.
88. MALINOVSKÝ, Karel, 2020. *Re: Žádost KÚ ZK o poskytnutí informací – Vrbětice.* [e-mailová komunikace]. Krajský úřad Zlínského kraje. 24. února 2020, 15:55 CET [cit. 2020-03-30]. Osobní komunikace.
89. OTTLOVÁ, Helena, 2020. *Re: Žádost GŘ HZS ČR o poskytnutí informací – Vrbětice.* [e-mailová komunikace]. Generální ředitelství HZS ČR. 28. února 2020, 07:51 CET [cit. 2020-03-30]. Osobní komunikace.
90. PENCOVÁ, Pavlína, 2020. *Re: Žádost KHS ZS o poskytnutí informací – Vrbětice.* [e-mailová komunikace]. Krajská hygienická stanice Zlínského kraje. 23. března 2020, 16:01 CET [cit. 2020-03-30]. Osobní komunikace.
91. RENDLOVÁ, Kateřina, 2020. *Re: Žádost PČR o poskytnutí informací – Vrbětice.* [e-mailová komunikace]. Policejní prezidium ČR. 18. března 2020, 14:33 CET [cit. 2020-03-30]. Osobní komunikace.
92. ŠÁNDOR, Andor, 2020. *Telefonický rozhovor s bezpečnostním poradcem a generálem v záloze na téma „Dopady mimořádné události ve Vrběticích“.* Chrudim, 12. března 2020.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A Indikátory kvality života v ČR v oblasti bezpečnosti
- Příloha B Tematické celky a indikátory pro hodnocení životního prostředí
- Příloha C Krizové stavy a jejich vyhlášení
- Příloha D Struktura obecních výdajů podle odvětvového hlediska
- Příloha E Zpráva KHS ZS z mimořádné události „Požár muničního skladu. Vlachovice-Vrbětice“ ze dne 16. 10. 2014
- Příloha F Zpráva KHS ZS k výsledkům měření prachových částic a plyných škodlivin ze dne 29. 10. 2014 v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vrběticích
- Příloha G Zpráva KHS ZS z mimořádné události „Výbuch muničního skladu, Vlachovice-Vrbětice“ ze dne 3. 12. 2014
- Příloha H Dotazník „Vnímání bezpečnosti obyvateli Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů v roce 2014“
- Příloha I Prostředky poskytnuté v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích z kapitoly 398 – VPS v letech 2014–2019
- Příloha J Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019
- Příloha K Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019

Příloha A – Indikátory kvality života v ČR v oblasti bezpečnosti

Tabulka A1: Navržené indikátory kvality života v ČR v oblasti bezpečnosti

Číslo	Indikátor	Jednotky	Definice	Zdroj dat
1.	<i>Výdaje na obranu</i>	mil. EUR, EUR/obyvatele, % HDP	celkové vládní výdaje na sektor obrany	Eurostat, MF ČR, MO ČR
2.	<i>Výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost</i>	mil. EUR, EUR/obyvatele, % HDP	celkové vládní výdaje na veřejný pořádek a bezpečnost	Eurostat, MF ČR, MV ČR
3.	<i>Zaznamenané trestné činy</i>	počet případů na 100 000 obyvatel	počet úmyslných zabití, útoků/napadení, únosů, sexuálních napadení	Eurostat, MS ČR
4.	<i>Kriminalita násilná a majetková</i>	počet zjištěných činů, počet objasněných činů, škody v tis. Kč; pro: vraždy, násilné činy, mravnostní činy, krádeže vloupáním, krádeže prosté, majetkové činy, ostatní kriminální činy	vybrané ukazatele obecné kriminality, zejména násilné a majetkové kriminality	MV ČR, PČR
5.	<i>Vězněné osoby</i>	počet vězňů na 100 000 obyvatel	počet vězněných osob ve věznicích na území ČR	Eurostat, MS ČR
6.	<i>Požáry</i>	počet požárů, způsobená škoda v Kč, uchráněné hodnoty v Kč, počet usmrcených osob, počet zraněných osob	např. počet požárů, způsobených škod na životech, zdraví, majetku a uchráněné hodnoty	MV ČR, HZS ČR
7.	<i>Nehodovost silniční dopravy</i>	počet nehod, počet usmrcených osob, počet těžce zraněných osob, počet lehce zraněných osob	např. nehody a ztráty na životech, újmy na zdraví obyvatelstva v důsledku havárií na pozemních komunikacích	MV ČR, PČR

8.	<i>Teroristické útoky</i>	počet teroristických útoků, počet zmařených teroristických útoků, počet obětí teroristických útoků	rozšíření stávajícího ukazatele „Trestné činy proti republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci“	MV ČR, MS ČR, zpravodajské služby
9.	<i>Projevy extremismu</i>	počet zjištěných skutků, počet objasněných skutků, počet pachatelů	trestná činnost s extremistickým podtextem	MV ČR
10.	<i>Kybernetické útoky</i>	počet kybernetických bezpečnostních incidentů	počet narušení bezpečnosti informací v informačních systémech nebo narušení bezpečnosti služeb nebo bezpečnosti a integrity sítí elektronických komunikací v důsledku kybernetické bezpečnostní události	NBÚ (Národní centrum kybernetické bezpečnosti)
11.	<i>Pocit bezpečí v ČR</i>	skóre na škále, podíly odpovědí	subjektivní indikátor dle průzkumu veřejného mínění v oblasti vnímání bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb obyvateli ČR	MV ČR, CVVM
12.	<i>Pocit bezpečí v místě bydliště</i>	skóre na škále, podíly odpovědí	subjektivní indikátor dle průzkumu veřejného mínění v oblasti vnímání bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb obyvateli ČR	MV ČR, CVVM

13.	<i>Reálnost hrozeb pro ČR</i>	skóre na škále, podíly odpovědí	subjektivní indikátor dle průzkumu veřejného mínění v oblasti vnímání bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb obyvateli ČR	MV ČR, CVVM
14.	<i>Adaptabilita na možné hrozby</i>	skóre na škále, podíly odpovědí	subjektivní indikátor dle průzkumu veřejného mínění v oblasti vnímání bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb obyvateli ČR	MV ČR, CVVM

Zdroj: (ÚV ČR, 2018a)

Příloha B – Tematické celky a indikátory pro hodnocení životního prostředí

Tabulka B1: Tematické celky a indikátory pro hodnocení životního prostředí

1. Klimatický systém
▪ Teplotní a srážkové poměry
▪ Odtokové poměry a stav podzemních vod v kontextu změny klimatu
▪ Emise skleníkových plynů
2. Ovzduší
▪ Emise znečišťujících látek
▪ Emise těžkých kovů
▪ Kvalita ovzduší z hlediska ochrany lidského zdraví
▪ Kvalita ovzduší z hlediska ochrany ekosystémů a vegetace
3. Vodní hospodářství a jakost vody
▪ Odběry vody
▪ Vypouštění odpadních vod
▪ Čištění odpadních vod
▪ Jakost vody
4. Příroda a krajina
▪ Využití území
▪ Fragmentace krajiny
▪ Ochrana přírody
▪ Indikátor běžných druhů ptáků
5. Lesy
▪ Zdravotní stav lesů
▪ Druhová a věková skladba lesů
▪ Odpovědné lesní hospodaření
6. Půda a zemědělství
▪ Ohrožení půdy erozí a svahovými nestabilitami
▪ Spotřeba hnojiv a přípravků na ochranu rostlin
▪ Kvalita zemědělské půdy
▪ Ekologické zemědělství
7. Průmysl a energetika
▪ Těžba surovin
▪ Průmyslová produkce
▪ Konečná spotřeba energie
▪ Energetická náročnost hospodářství
▪ Výroba elektřiny a tepla
▪ Obnovitelné zdroje energie
▪ Staré ekologické zátěže
▪ Domácí materiálová spotřeba
▪ Materiálová náročnost HDP

8. Doprava
▪ Výkony dopravy a infrastruktura
▪ Spotřeba energie a paliv v dopravě
▪ Emise z dopravy
▪ Hluková zátěž obyvatelstva
9. Odpady
▪ Celková produkce odpadů
▪ Produkce a nakládání s komunálními odpady
▪ Struktura nakládání s odpady
▪ Produkce a recyklace odpadů z obalů
▪ Produkce a recyklace odpadů vybraných výrobků
10. Financování
▪ Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí
▪ Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí

Zdroj: upraveno podle (MŽP ČR, 2017)

Příloha C – Krizové stavy a jejich vyhlášení

Tabulka C1: Krizové stavy a jejich vyhlášení

Krizový stav	Zákon	Vyhlašuje	Rozsah	Doba trvání	Důvod
Stav nebezpečí	č. 240/2000 Sb., krizový zákon	Hejtman (primátor hl. města Prahy)	kraj, část kraje	max. 30 dnů (s možností prodloužení)	jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek IZS nebo subjektů kritické infrastruktury
Nouzový stav	č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti	Vláda (předseda vlády)	celý stát, omezené území státu	max. 30 dnů (s možností prodloužení)	při živelních pohromách, ekologických a průmyslových haváriích, nehodách nebo jiném nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní bezpečnost
Stav ohrožení státu	č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti	Parlament na návrh vlády	celý stát	bez omezení	je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu, a nebo jeho demokratické základy
Válečný stav	č. 1/1993 Sb., Ústava ČR; č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti	Parlament	celý stát	bez omezení	při napadení ČR nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení

Zdroj: vlastní zpracování podle (KRIZPORT, 2013)

Příloha D – Struktura obecních výdajů podle odvětvového hlediska

Tabulka D1: Členění rozpočtových výdajů obcí podle odvětvového hlediska

1. Zemědělství a lesní hospodářství
2. Průmysl a ostatní odvětví
- správa a údržba silnic
- dotace veřejné dopravě
- zásobování pitnou vodou
- čištění odpadních vod
3. Služby pro obyvatelstvo
- mateřské a základní školy
- kultura
- tělovýchova
- zdravotnictví
- komunální služby
- ochrana životního prostředí
- nakládání s odpady
4. Sociální věci
5. Bezpečnost
- bezpečnost a veřejný pořádek
- požární ochrana
6. Všeobecná veřejná správa
- zastupitelstvo
- místní správa
VÝDAJE CELKEM

Zdroj: upraveno podle (Provazníková, 2015)

Příloha E – Zpráva KHS ZS z mimořádné události „Požár muničního skladu. Vlachovice-Vrbětice“ ze dne 16. 10. 2014

Dne 16. 10. 2014 v 10:21 hodin kontaktovalo operační středisko Hasičského záchranného sboru Zlínského kraje Krajskou hygienickou stanicí Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně s informací o výbuchu a následném požáru v muničním skladu v obci Vlachovice – Vrbětice.

Po této informaci vyjela na místo pracovní skupina, u Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě byl zajištěn výjezd mobilního měřicího vozidla za účelem provedení monitoringu kvality ovzduší v zasažené oblasti.

Po příjezdu pracovní skupiny na místo požáru bylo zjištěno, že výbuch a požár propukl pouze v budově č. 16 areálu, jiné budovy nebyly zasaženy.

Po shlédnutí leteckých snímků v čase 13:10 hodin byl určen převládající směr větru severovýchodním směrem na obec Vlachovice. Celá situace byla konzultována s chemickou laboratoří HZS Frenštát pod Radhoštěm (dále jen „laboratoř HZS“), která také prováděla monitoring ovzduší.

Po příjezdu měřicího vozidla Horiba Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě v 13:40 hodin byla určena následující měřící místa:

- **MM1 Obecní úřad, Vlachovice**
- **MM2 Hostinec U Krpenských – Vrbětice č.p. 71**

Monitoring ovzduší zasažené oblasti byl proveden v tomto rozsahu:

1. Měření aktuálních koncentrací s okamžitými výsledky:

- běžných anorganických polutantů – CO, O₃, NO, NO₂, NO_x, SO₂, CO
- prachových částic PM₁₀, PM_{2,5}, PM₁
- meteorologických podmínek

2. Vzorkování ovzduší a následná laboratorní analýza ukazatelů:

- dioxiny
- těkavé organické látky (VOC)

Monitoring ovzduší ve výše uvedeném rozsahu probíhal v měřicím místě MM1 Obecní úřad Vlachovice v časovém intervalu 14:30 – 15:30 hod. a v měřicím místě MM2 Hostinec U Krpenských Vrbětice č.p. 71 v časovém intervalu 16:30 – 17:30 hod.

Výsledky měření aktuálních koncentrací látek uvedených výše v bodě 1. jsou z obou měřicích míst zpracovány v tabulce č. 1, resp. v tabulce č. 2.

Koncentrace dioxinů a těkavých organických polutantů v ovzduší budou známy až po laboratorní analýze, která trvá nejméně 5 dní.

Tabulka č. 1:

<i>MM1 - obecní úřad – Vlachovice</i> <i>14:30 - 15:30 16.10.2014</i>			
Polutant	Doba průměrování	Imisní limit	Naměřená hodinová koncentrace
		$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$
SO ₂	1 hodina	350	18,5
NO ₂	1 hodina	200	9,6
CO	max. denní 8 hodinový průměr	10 000	121,3
O ₃	max. denní 8 hodinový průměr	120	38,9
PM ₁₀	24 hodin	50	13,3
PM ₁₀	1 kalendářní rok	40	
PM _{2,5}	1 kalendářní rok	25	9,3

Tabulka č. 2:

<i>MM2 - hostinec u Krpenských - Vrbětice č.p. 71</i> <i>16:30 - 17:30 16.10.2014</i>			
Polutant	Doba průměrování	Imisní limit	Naměřená hodinová koncentrace
		$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$
SO ₂	1 hodina	350	17,8
NO ₂	1 hodina	200	14,8
CO	max. denní 8 hodinový průměr	10 000	181,3
O ₃	max. denní 8 hodinový průměr	120	23,9
PM ₁₀	24 hodin	50	10,0
PM ₁₀	1 kalendářní rok	40	
PM _{2,5}	1 kalendářní rok	25	5,3

Z výše uvedeného vyplývá, že **koncentrace všech měřených znečišťujících látek jsou podlimitní**. Jsou dodrženy hygienické limity všech měřených znečišťujících látek stanovené v zákoně č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Výsledky koncentrací dioxinů a těkavých organických látek v ovzduší budou známy až po laboratorní analýze.

K zajištění ochrany veřejného zdraví nebylo nutné přijímat žádná opatření.

Pro úplnost se poznamenává, že orientační monitoring ovzduší byl proveden i chemickou laboratoří HZS Frenštát pod Radhoštěm v obcích Vrbětice, Vlachovice, Vlachova Lhota, Valašské Klobouky a Brumov - Bylnice a také bylo zjištěno **prokazatelné dodržení hygienických limitů** ve všech stanovovaných ukazatelích.

Dne 17. 10. 2014 zapsal:

Ing. Martin Charuza – krizový manažer KHS ZK

Zdroj: (KHS ZS, 2014a)

Příloha F – Zpráva KHS ZS k výsledkům měření prachových částic a plynných škodlivin ze dne 29. 10. 2014 v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vrběticích

Dne 29. 10. 2014 bylo na vyžádání Krajské hygienické stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně provedeno opětovné monitorování kvality ovzduší v souvislosti s požárem muničního skladu v obcích Vrbětice a Vlachovice. K tomuto účelu byl přizván měřicí vůz HORIBA.

Byla zvolena tato měřicí místa:

MM1 - před obecním úřadem - Vlachovice

MM2 - hostinec u Krpenských – Vrbětice, č.p. 71

Na zvolených měřicích místech byla měřena **prašnost (PM10, PM2,5 a PM1) a plynné škodliviny (ozon, oxid siřičitý, oxidy dusíku, oxid uhelnatý).**

Měření bylo doplněno sledováním meteoparametrů.

Měření kvality ovzduší opět probíhalo vždy hodinu na každém z míst.

Hodnocení bylo provedeno vzhledem k ročním, denním a hodinovým limitním hodnotám dle zákona č.201/2012 Sb., o ovzduší, z důvodu absence krátkodobých limitů pro venkovní ovzduší.

Hodnocení imisních koncentrací a meteosituace:

Prašnost

U frakce prachu **PM₁₀** se na měřicích místech desetiminutové koncentrace pohybovaly v rozmezí od 16 do 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, průměrná hodinová koncentrace na MM1 byla 21 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a na MM2 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Žádný ze zákonných limitů překročen nebyl, naměřené koncentrace byly nízké.

U frakce prachu **PM_{2,5}** byla situace obdobná. Naměřené desetiminutové koncentrace se pohybovaly v rozmezí 13 až 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, roční limit (25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) **nebyl překročen** a to i vzhledem k tomu, že se jedná o porovnání krátkodobé koncentrace s roční.

U frakce prachu **PM₁** se desetiminutové koncentrace pohybovaly od 9 do 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. S limitem porovnat nelze, není dán zákonem.

Ozon - se hodnotí maximálním 8hodinovým průměrem v souvislosti se zvyšující se intenzitou slunečního záření. Naměřené hodnoty během hodiny byly velmi nízké.

Oxid siřičitý - průměrné hodnoty byly na obou místech srovnatelné a nepřekročily zákonný hodinový limit.

Oxid dusičitý - během měření byla sledována koncentrace oxidu dusnatého, oxidu dusičitého a sumy oxidů dusíku. Legislativou jsou dány limity pouze pro oxid dusičitý. U oxidu dusičitého byly průměrné koncentrace na MM1 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a na MM2 <8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.
Vzhledem k tomu, že tyto koncentrace byly velmi nízké, **nedošlo k překročení hodinového limitu.**

Oxid uhelnatý - u oxidu uhelnatého koncentrace narůstají vlivem spalovacích procesů a hodnotí se maximálním 8hodinovým průměrem (10 000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).
U CO byly naměřeny průměrné desetiminutové koncentrace od hodnot 258 do 856 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Ani na jednom z měřících míst **nedošlo k překročení limitu.**

Meteosituace - během měření vál jižní vítr rychlostí maximálně 2,7 m/s (na místě MM1), na místě MM2 se rychlosti pohybovaly maximálně 2,3 m/s.
Průměrná teplota byla nízká, okolo 12°C.

Závěr:

Naměřené krátkodobé koncentrace nepřekročily v den měření stanovené zákonné limity.
Jsou dodrženy hygienické limity všech měřených znečišťujících látek, které jsou stanoveny zákonem č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

K zajištění ochrany veřejného zdraví nebylo nutné přijímat žádná opatření.

Ve Zlíně, dne 30. 10. 2014

Ing. Pavlína Pencová
vedoucí odboru hygieny práce
Krajská hygienická stanice Zlínského kraje
se sídlem ve Zlíně

Zdroj: (KHS ZS, 2014b)

Příloha G – Zpráva KHS ZS z mimořádné události „Výbuch muničního skladu, Vlachovice-Vrbětice“ ze dne 3. 12. 2014

Dne 3. 12. 2014 zajistila Krajská hygienická stanice Zlínského kraje se sídlem ve Zlíně na vyžádání operačního střediska Hasičského záchranného sboru Zlínského kraje a Policie ČR monitoring ovzduší, v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vlachovicích – Vrbětících. Měření kvality ovzduší bylo provedeno ve spolupráci se Zdravotním ústavem se sídlem v Ostravě a bylo po celou dobu zajišťováno mobilním měřicím vozem Horiba.

Na zvolených měřicích místech byly měřeny tyto aktuální koncentrace s okamžitými výsledky:

- **Prachové částice (PM₁₀, PM_{2,5})**
- **Plynné škodliviny – běžné anorganické polutanty (ozon, oxid siřičitý, oxidy dusíku, oxid uhelnatý)**
Dále:
- **Dioxiny a těkavé organické látky (VOC) – koncentrace těchto budou známy až po laboratorní analýze, která trvá nejméně 5 dní**

Zvolená měřicí místa:

- 1) MM1 - před obecním úřadem – Vlachovice
- 2) MM2 - křižovatka - Lipová - Loučka – Haluzice
- 3) MM3 - Lipová - obecní úřad
- 4) MM4 - vjezd do areálu Vlárské strojírny

Hodnocení bylo provedeno dle zákona č. 201/2012 Sb., o ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

krátkodobé průměry koncentrací měřených škodlivin

Měřená látka	LIMIT ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	MM1	MM2	MM3	MM4
		3.12.2014 13:20 - 14:20	3.12.2014 14:50 - 15:50	3.12.2014 16:10 - 17:10	3.12.2014 17:40 - 18:40
PM ₁₀	50	24	8	14	34
PM _{2.5}	25	19	8	11	28
O ₃	120	<10	23	17	<10
SO ₂	350	12	<11	<11	<11
NO	bez limitu	9	<5	<5	<5
NO ₂	200	14	8	<8	17
NO _x	bez limitu	27	11	11	24
CO	10 000	675	387	417	719

Závěr:

Z výše uvedeného vyplývá, že **koncentrace všech měřených znečišťujících látek jsou podlimitní**. Jsou dodrženy hygienické limity všech měřených znečišťujících látek stanovené v zákoně č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Výsledky koncentrací dioxinů a těžkých organických látek v ovzduší budou známy až po laboratorní analýze.

Ve Zlíně, dne 4. 12. 2014 zapsala:

Ing. Pavlína Pencová
krizový manažer
Krajská hygienická stanice Zlínského kraje
se sídlem ve Zlíně

Zdroj: (KHS ZS, 2014c)

Příloha H – Dotazník „Vnímání bezpečnosti obyvateli Vlachovic po mimořádné události výbuchu muničních skladů v roce 2014“

1. Cítíte se nyní bezpečně v místě Vašeho bydliště?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nedokážu posoudit

2. Jak jste byl/a spokojen/a s organizací a informovaností při řešení mimořádné události výbuchu muničních skladů příslušnými orgány a složkami?

- velmi spokojen/a
- spíše spokojen/a
- spíše nespokojen/a
- velmi nespokojen/a
- nedokážu posoudit

3. Jak se změnil Váš subjektivní pocit bezpečí po výbuchu muničních skladů?

- cítil/a jsem se méně bezpečně
- cítil/a jsem se více bezpečně
- nezměnil se, stále jsem se cítil/a v bezpečí
- nezměnil se, stále jsem se cítil/a v nebezpečí

4. Kterou oblast Vašeho života považujete, že byla nejvíce ovlivněna mimořádnou událostí výbuchem muničních skladů?

- práce
- zdraví (duševní/fyzické)
- volný čas
- vzdělávání
- žádná
- jiná:

5. Sledujete průběžné dění ve Vaší obci a okolí více než před výbuchem muničních skladů?

- ano
- ne

6. Ovlivnila zkušenost s mimořádnou událostí Vaši důvěru ve stát a jeho schopnost zajistit bezpečnost svému obyvatelstvu?

- ano – pozitivně
- ano – negativně
- ne – neovlivnila

7. Jaký byl Váš názor na využívání areálu muničních skladů ve Vlachovicích-Vrběticích v letech 2006–2014 (do výbuchu):

- souhlasil/a jsem
- nesouhlasil/a jsem
- nezajímalo mě to
- jiný názor:

8. Jaký je Váš názor na budoucí využití areálu bývalých muničních skladů po asanačních pracích?

- souhlasím se skladováním munice
- nesouhlasím se skladováním munice
- souhlasím s provozem firmy Bochemie
- nesouhlasím s provozem firmy Bochemie
- souhlasím s převodem areálu do vlastnictví obce
- nesouhlasím s převodem areálu do vlastnictví obce
- jiný názor:

9. Jaká opatření byste navrhl/a, aby se v budoucnu podobná mimořádná událost neopakovala? (nepovinná otázka)

10. Pohlaví

- žena
- muž

11. Věk

- 18–26 let
- 27–45 let
- 46–59 let
- 60 a více let

12. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní
- středoškolské bez maturity/vyučen(a)
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské

13. Jaký je Váš status?

- student
- zaměstnanec
- podnikatel/OSVČ v oblasti:
- nezaměstnaný/á, na rodičovské dovolené
- důchodce

Příloha I – Prostředky poskytnuté v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích z kapitoly 398 – VPS v letech 2014–2019

Tabulka I1: Přehled čerpání rezerv kapitoly 398 – VPS (v tis. Kč) na financování krizových situací v ČR v období 2014–2018

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018
Vládní rozpočtová rezerva	3 762 622	3 682 235	3 590 647	4 039 970	4 008 540
Rezerva na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků	17 292	23 028	55 047	101 255	75 629
Rezerva na mimořádné výdaje podle zákona o IZS	31 972	46 430	30 342	51 327	33 217

zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2015–2019)

Tabulka I2: Přehled čerpání rezerv kapitoly 398 – VPS (v tis. Kč) na financování následků mimořádné události ve Vrběticích v období 2014–2018

Vládní rozpočtová rezerva	Rok	Kapitola	Částka v tis. Kč
Prostředky na likvidaci mimořádné události v areálu muničních skladů ve Vrběticích	2015	MV	47 581
Prostředky na zmírňování následků způsobených řešením mimořádné události v areálu muničního skladu u Vrbětic	2016	MV	6 000
CELKEM			53 581
Rezerva na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků	Rok	Kapitola	Částka v tis. Kč
Prostředky na uvedení areálu muničních skladů v Květné do provozuschopného stavu	2015	MO	16 000
Prostředky v souvislosti s povoláním vojáků v činné službě k plnění úkolů Policie ČR ke střežení muničních skladů Květná a na převoz munice	2015	MO	3 773
Prostředky pro HZS JMK k zajištění technického zhodnocení dvou vyprošťovacích vozidel a pro Záchranný útvar v Hlučíně a Pyrotechnickou službu PČR k pořízení nové techniky a zařízení k odstraňování následků výbuchů v muničním skladu ve Vrběticích	2016	MV	38 240
Dotace na úhradu nákladů spojených s poskytnutím věcné a osobní pomoci Vojenským lesům a statkům ČR, s.p. za období leden-září 2016	2016	ZK	16 807
Dotace na úhradu nákladů spojených s poskytnutím věcné a osobní pomoci Vojenským lesům a statkům ČR, s.p. za období leden-září 2017	2017	ZK	13 855
CELKEM			88 675

Rezerva na mimořádné výdaje podle zákona o IZS	Rok	Kapitola	Částka v tis. Kč
Prostředky na řešení následků výbuchu v muničním skladu ve Vrběticích	2014	MV	12 902
Prostředky pro ZZS v souvislosti s mimořádnou situací v obci Vrbětice	2014	ZK	700
Prostředky na úhradu mimořádných výdajů vzniklých při provádění záchranných prací a s nimi souvisejících činností ve vazbě na mimořádnou událost v areálu muničních skladů ve Vrběticích (HZS ČR)	2015	MV	4 001
Prostředky na úhradu mimořádných výdajů spojených s prováděním záchranných a likvidačních prací v souvislosti s mimořádnou událostí v areálu muničních skladů ve Vrběticích (PČR)	2015	MV	2 126
Prostředky na pokrytí mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných záchranných a likvidačních prací při řešení mimořádné události po výbuších munice ve Vlachovicích - Vrběticích - celkem	2015	ZK	6 465
Prostředky pro HZS ČR a pro Policii ČR k bezpečnostnímu opatření "VÝBUCH" v areálu muničních skladů ve Vlachovicích - Vrběticích	2016	MV	4 621
Prostředky na pokrytí mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných prací v roce 2016 při řešení mimořádné události po výbuších munice ve Vlachovicích - Vrběticích - celkem	2016	ZK	5 398
Prostředky HZS ČR a PČR na bezpečnostní opatření "VÝBUCH" v areálu muničních skladů ve Vlachovicích - Vrběticích	2017	MV	14 952
Dotace na pokrytí mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných prací v roce 2017 při řešení mimořádné události po výbuších munice ve Vlachovicích - Vrběticích - celkem	2017	ZK	3 583
Prostředky pro HZS ČR a pro Policii ČR k bezpečnostnímu opatření "VÝBUCH" v areálu muničních skladů ve Vlachovicích - Vrběticích	2018	MV	9 103
Dotace na pokrytí mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných prací v roce 2018 při řešení mimořádné události po výbuších munice ve Vlachovicích - Vrběticích - celkem	2018	ZK	7 247
CELKEM			71 098

zdroj: vlastní zpracování podle (MF ČR, 2015–2019)

Příloha J – Výdaje HZS ČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019

Tabulka J1: Přehled výdajů vzniklých HZS ČR v letech 2014–2019 v souvislosti s mimořádnou událostí výbuchu muničního skladu ve Vrběticích (v Kč)

Výdajová položka	2014		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	0,00	487 585,00	487 585,00
Mzdové a související výdaje	757 592,00	0,00	757 592,00
Výdaje na financování programů	0,00	0,00	0,00
CELKEM	757 592,00	487 585,00	1 245 177,00
Výdajová položka	2015		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	0,00	5 306 739,00	5 306 739,00
Mzdové a související výdaje	3 488 065,00	2 369 504,00	5 857 569,00
Výdaje na financování programů	0,00	255 000,00	255 000,00
CELKEM	3 488 065,00	7 931 243,00	11 419 308,00
Výdajová položka	2016		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	424 121,00	1 599 616,00	2 023 737,00
Mzdové a související výdaje	0,00	0,00	0,00
Výdaje na financování programů	0,00	18 832 700,00	18 832 700,00
CELKEM	424 121,00	20 432 316,00	20 856 437,00
Výdajová položka	2017		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	0,00	2 416 534,00	2 416 534,00
Mzdové a související výdaje	1 611 870,00	0,00	1 611 870,00
Výdaje na financování programů	0,00	6 888 600,00	6 888 600,00
CELKEM	1 611 870,00	9 305 134,00	10 917 004,00
Výdajová položka	2018		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	0,00	1 480 086,00	1 480 086,00
Mzdové a související výdaje	0,00	0,00	0,00
Výdaje na financování programů	0,00	1 437 600,00	1 437 600,00
CELKEM	0,00	2 917 686,00	2 917 686,00
Výdajová položka	2019		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	0,00	2 436 272,00	2 436 272,00
Mzdové a související výdaje	0,00	0,00	0,00
Výdaje na financování programů	0,00	2 260 000,00	2 260 000,00
CELKEM	0,00	4 696 272,00	4 696 272,00
Výdajová položka	2014 - 2019		
	rozpočet MV	VPS	CELKEM
Ostatní provozní výdaje	424 121,00	13 726 832,00	14 150 953,00
Mzdové a související výdaje	5 857 527,00	2 369 504,00	8 227 031,00
Výdaje na financování programů	0,00	29 673 900,00	29 673 900,00
CELKEM	6 281 648,00	45 770 236,00	52 051 884,00

Zdroj: (Ottlová, 2020)

Příloha K – Výdaje PČR v souvislosti s mimořádnou událostí ve Vrběticích v letech 2014–2019

Tabulka K1: Přehled výdajů vzniklých PČR v letech 2014–2019 v souvislosti s mimořádnou událostí výbuchu muničního skladu ve Vrběticích (v Kč)

Rozpočtová položka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
VÝDAJE CELKEM	22 958 358	102 620 261	82 154 131	65 590 579	82 573 459	83 967 506
Platy příslušníci	16 052 328	66 593 429	46 716 955	43 410 266	55 869 513	57 861 615
Platy občanští zaměstnanci	23 424	57 888	586	424	0	7 557
FKSP, sociální a zdravotní pojistné	5 626 513	23 327 961	16 584 727	15 627 848	20 113 024	20 717 164
OBV, v tom:	1 256 093	9 856 252	5 384 154	6 552 041	6 590 922	5 381 170
5131 Potraviny	0	283 084	13 967	2 405	0	0
5132 Ochranné pomůcky	0	169 088	251 724	114 339	89 766	1 540
513301 Léky	0	5 600	0	11 635	0	
513400 Prádlo	0	21 296	2 505	0	0	0
5137 Drobný hmotný dlouhodobý majetek	382 855	706 682	18 797	102 460	100 165	0
513701 MAT - výstrojní	71 351	0	0	0	0	0
513704 Ženíjní mat.	0	33 180	0	0	0	0
513706 DDHM - spojovací	114 490	114 490	0	7 424	0	0
513708 Automobilní mat.	17 505	84 993	0	58 500	0	0
513712 Výstrojní mat.	0	39 629	0	0	0	0
513716 DDHM - zdravotnický materiál	0	0	10 607	0	0	0
513718 Stav. ubytovací mat.	0	20 625	8 190	0	0	0
513722 Zabezpečovací tech.	0	5 450		36 536	48 549	0
513720 Foto krim. technika	20 936	115 610	0	0	51 616	0
513721 Výpočetní technika	158 573	292 705	0	0	0	0

5139 Nákup materiálu jinde nezařazený	180 910	1 984 093	886 146	822 490	613 727	557 603
513901 Výzbrojní mat.	0	87 230	0	0	0	0
513904 Ženíjní mat.	0	125 223	2 940	2 089	11 773	14 833
513906 Spojovací mat.	6 011	11 416	15 732	66 982	41 456	48 312
513907 Chemický mat.	0	35 124	0	60 677	0	0
513908 Automobilní mat.	28 975	310 945	302 695	436 706	497 962	359 663
513912 Výstrojní mat.	69 747	82 586	117 805	46 102	1 957	7 951
513913 Proviantní mat.	999	38 374	24 529	10 683	10 006	11 439
513916 Zdravotnický mat.	0	12 332	48 614	9 406	6 245	7 640
513918 Stav. ubytovací mat.	14 414	1 219 281	341 405	188 518	42 312	104 267
513920 Foto krim. technika	38 985	1 787	0	0	0	
513921 Výpočetní technika	21 780	59 794	32 426	723	2 016	1 627
513922 Zabezpečovací tech.	0	0	0	605	0	1 871
5156 PHM	692 328	4 907 081	2 471 629	3 942 646	3 134 472	2 782 393
515621 PHM vlastních stanic	59 175	90 533	226 984	1 240 732	11 987	893
515623 Palivové karty PHM	633 153	4 815 868	2 222 034	2 701 914	3 122 337	2 781 500
516100 Služby pošt	0	0	22 611	0	0	0
515690 PHM j.n.	0	680	0	0	148	0
5164 Nájemné	0	76 680	41 500	29 469	20 459	0
516410 SLUŽ-nájemné za obj.	0	25 560	0	0	0	0
516422 Stav. ubytovací mat.	0	51 120	41 500	29 469	20 459	0
5167 Služby školení a vzdělávání	0	3 200	0	0	0	0
5169 Nákup ostatních služeb	0	877 953	1 439 001	1 116 626	1 517 165	1 745 387
516917 Služby veterinární	0	0	0	3 179	0	0

516918 Služby pro stavebně ubytovací m.	0	4 683	0	10 249	10 285	0
516912 Na služ. výstro. ma.	0	4 683	980	0	0	0
516981 Stravování u cizích	0	855 380	1 418 855	1 103 198	1 506 880	1 745 387
516984 Odpady, úklid	0	13 208	19 166	0	0	
5171 Opravy a údržba	0	510 201	36 881	242 128	819 982	
5173 Cestovné	0	306 683	222 004	167 844	295 186	294 247
5175 Pohoštění	0	4 612	0	0	0	0
Investice, v tom:	0	2 784 731	13 467 709	0	0	0
612308 Dopravní prostředky	0	2 784 731	10 029 690	0	0	0
611100 Programové vybavení	0	0	394 236	0	0	0
612204 Ženižní stroje a zař.	0	0	2 544 636	0	0	0
612510 Výpočetní technika	0	0	150 148	0	0	0
612218 Stroje stavebně ubytovací služby	0	0	349 000	0	0	0

Zdroj: (Rendlová, 2020)